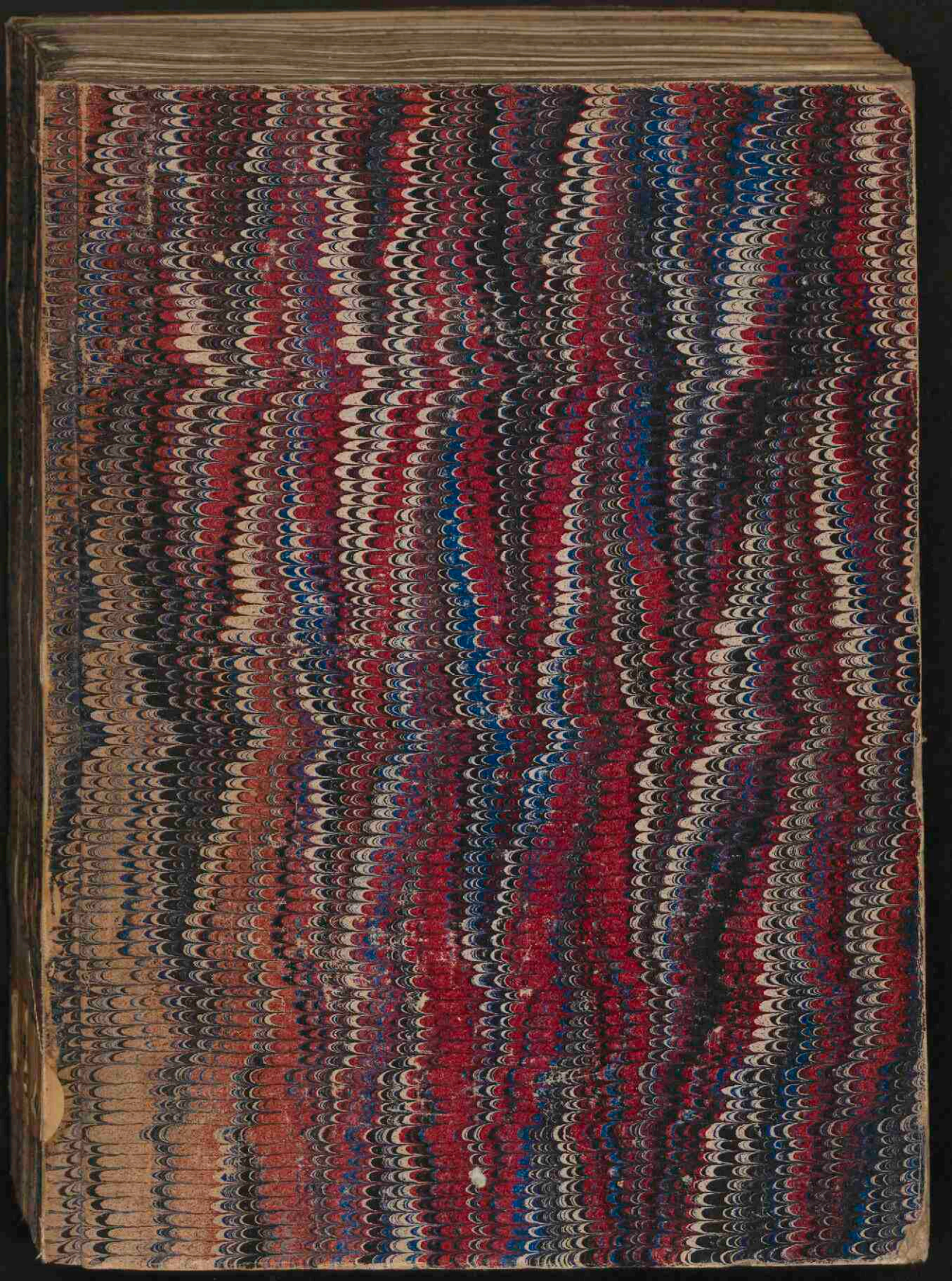

Statuten van een vrouwenklooster naar de regel van S. Benedictus.

<https://hdl.handle.net/1874/338381>

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 491

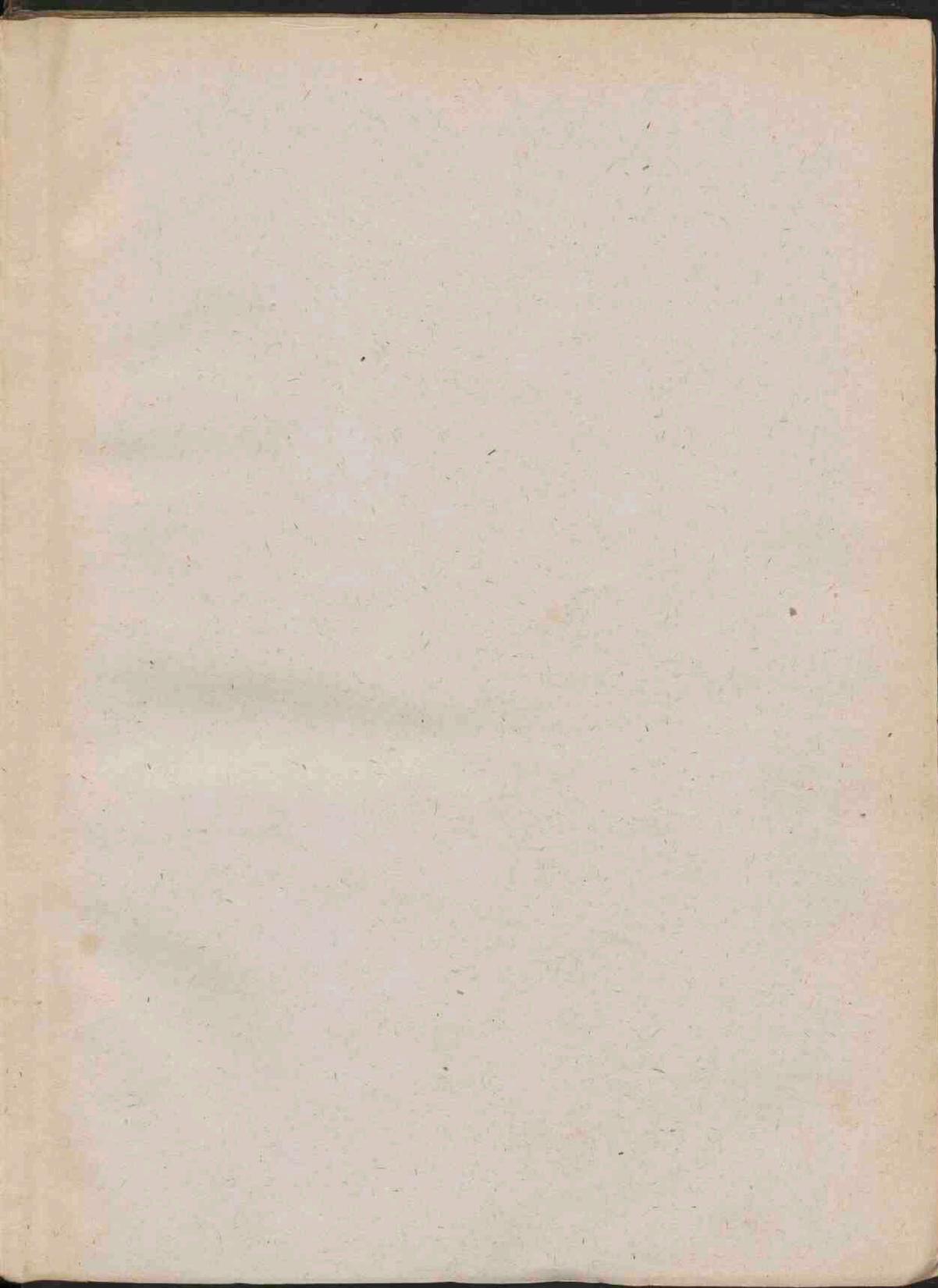
K. P. F.
N. 6

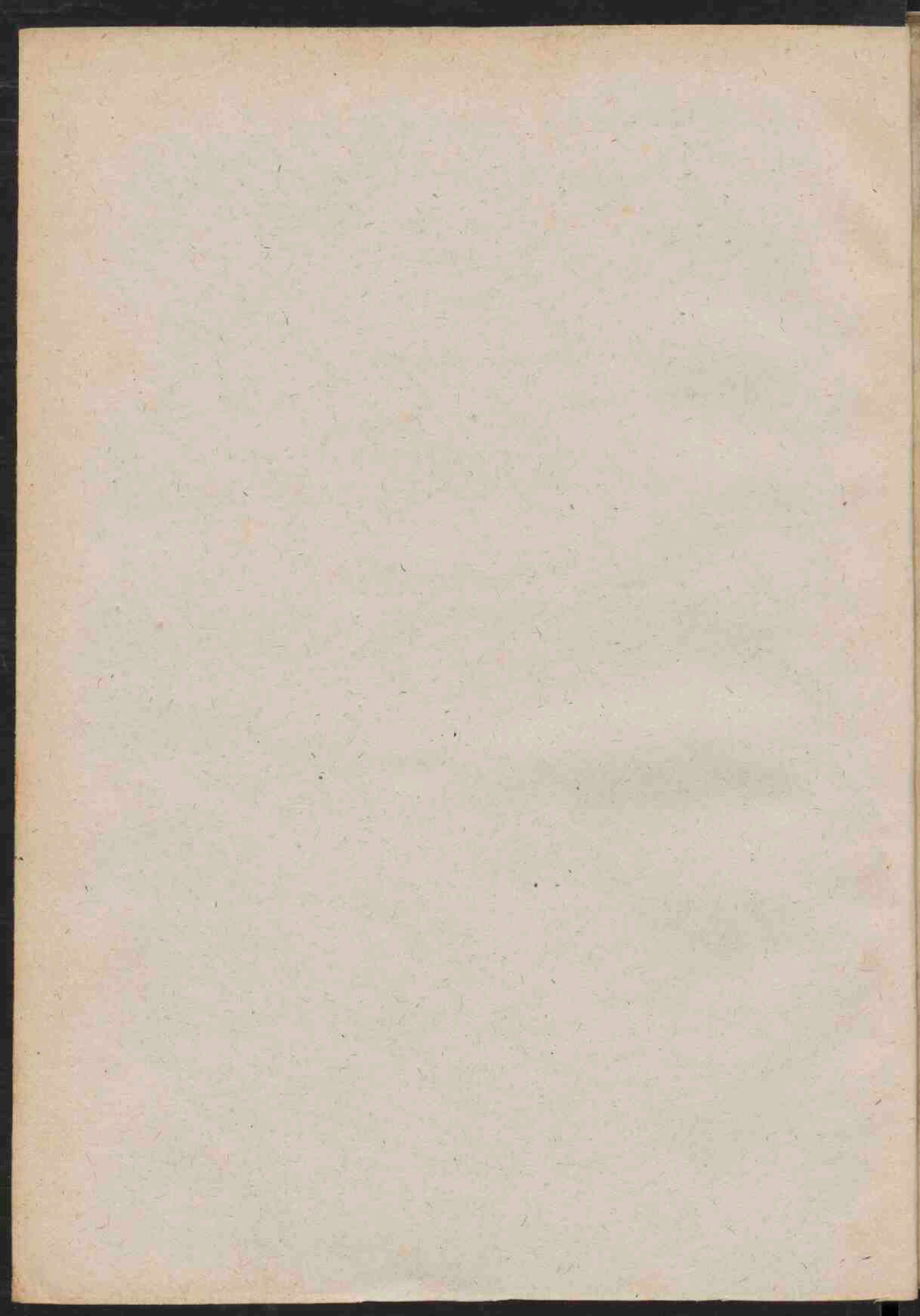
1045 (*Eccl.* 491.) *Membr.* 4°. 154 ff. *Sacc.* XVI.

Statuten van een vrouwenklooster naar den regel van S. Benedictus.

Fol. 1. Hier begint de prologus..... Dat woert dat die Apostel Paulus scrijft totten Ephesien hem te vermanen die sochfuldicheyt te houden etc. Fol. 3a. Met wat sedicheyt ende eerwerdicheyt den dienst gods te volbrengen es cap. j. Fol. 148a. Vanden visitacien cxxij. Fol. 151b. Dit es die tafel.

Hs.
5 F 6

De re hanc in hanc d.

Dat woert dat die Apostel Paulus scriffte totten E. hessen hem te vermanen die sorchfuldicheyt te houden die eenicheyt des gheest in den hande des vrede. Woert warachtelijc ons roegheghent die in cender hope ofser roepinghe onder een ghelooue der professien ende onder cender uelucker regulen. ende wapninge eenen heere dienende sijn. Ende want wy dan alle begherende sijn onser roepinghe en veruercortheit seker te maecten: dunct ons goet te wesen onserstelyck te ghenen dat wy in regellicher ofser uantien conformich vonden worden. Op dat die wtwendiche conformicheit inder seden te houden beteecken die inwendighe eenicheit des gheest inder herten. Dat dan veruercortheit ende volcomelicke gheschien mach: Wann eer alle dat ons te doene behoert ganschelijck ghesch. euen is. Ende op dat die scriffte eenen keyhelycken openbare hoe hy leuen ende conuerteren sal. soe dat een keyhelyck niet af noch wedden moethen ind' hant vville. Hoe Wel wy allen van onsen heylighen vader Benedicto een gheluyfde reuile ghesch. uen te leuen. Die niet alleen een beghyn en is der bekeeringhe. als ons heylighe vader oermoeuigh

bekinnende es. Maer sij Wyft haren naeuolgers
die summe der ganscheyt volcomentheyt. Nu
sijn die gelouers die onder die selue regulen strij
dende sijn in haren tijden vonden die in haer
settinghe in veel steden een onghelycke houdighe
sonderlinghe inden dinghen die openbaerlyck
inden regule niet en sijn wtgheleyt. Als vande
a bacht der herliker missen met wat eerwerdich
ende sedicheyt mey dat eenformelyck volbringhen
sal inden tijden: hoe wel ons heylige vader inder re
gulen die hij ons gheordeneert heeft ghelyck te
houden. dat alsoe verre onghelyck es: datmen in
gheene oft in seer weynich cloosterey inden eenen
niet en hondt als inden anderen, dat inden andere
ghereformeerden cloosterey niet en gheschiet. Ende
voert andere pointen inder heyliger regulen ghe
voert, die van veel niet ghelyck verstaen ende be
grepen noch ghehouden en worden. Daer om
soe verhoeden ende vermijden wij menichfuldichyt
ende onghelyckheyt der seden die daer sijn verstoer
rende den vrede in des seluen vredens vryen om te
begrypen dat is eenformicheyt: hebben wij onse
vlicet ghegeuen eender gheheelder beschrijvinge
onser greeftelycker ceremonien ende gheboenten
Ende hebben wt veel gheboenten greeftelycker

orden ende sonderlinghe onder onser woer screue
 der regulen leuende sijn neerstelyck besien en
 ondersocht. Niet te versmaden andere leuende
 oft lonelycke ghelboenten maer met onder soec
 ken wel bedachten rade van veel aendachtigher.
 gheleerder, eerberdigher, gheestelycker vaderen
 ons ordens: ende vanden heyligen stoel van rome
 doersocht ende vastelycken toeghelaten: ende
 met costelycken preuilegien gebruyt. Daer o
 hebben Wij wt veelderley ghelboenten een for
 micheyt te samen ghesedt: ghelycker wys als
 die bren die van veelderhande blomen honich
 in een vat te samen bringhende sijn. Daer
 om hebben Wij aengenomen die louelycke
 ghelboente die alder naest den regule ende
 gheestelycker sedicheyt sijn: ende salich sijn die
 ziele ende lichaem beyde gheslechte der men
 schen met woerproeuuinghe der ghelegentheit
 ende onderstant deser teyghenwoerdicheyt
 tyt ghebreect den menschen ende gheleyghet
 heyt der steden. Ende hebben dat bequaemste
 wt veel genomen. vlietelycken versampet:
 Welcke ghelboente doer die woerschreuen ghes
 telycke vaderen capitulariter metten hoechste
 alder merckelyeste deel ende rade in veel

cloosteren onser ordinien eenformich in ghesedt syn
te houden. Als dat die selue eerberdighe gheestelyc
ken vaderen onser ordinien: vanden ghemeynen con
silio te basel, ende vanden heyligen stoel vā rome
beuel ende volle mach gheyheney was, ende noch es.
behoudelyc toch eenē ieghelycken abt en visitator die
macht heeft te dispenserē off somighen steden ende
personen waren die in somege poenten
dese hier nae gheschreuen eenformicheyt der seden niet
ganschelyck ghehouden en mochten om onghelyck
heden wille, der tijt, der personē, ende der steden nu
off hier namaels. Welcke dispensatie niet lichtelyc
ke sonder merckelycke reden niet toe en sullen ge
laten worden. Ende doer niemant anders dā doer
ons ende onse nacomelinghen: en off anders ghe
schiede dat sal inder visitatien voert ghebracht worden
Ende om twyfelachtigher ende ombresam
meygher conscientien wille wijsen ende declarerē dat
die ouertreders ende versumende dese voerscreuende
statuten en ordinantien hier nae gheschreuen en be
scheidenlyck geset niet en verbinde tot eenighe geestelyc
ke pijnē der zielen: dan alleen tot lyffelycker boeten
ende penitencie: ten ware aenclenende die drij pri
ncipael geloften. Off dat eenighe suster dat gode
verhoede niet versmadenisse, ende opset swaerlyck

ende met bedachten moede dese hier nae gheschreuen
 ceremonien bestonden te breken ende te vernielen.
 Want dat niet sonder swaer sonden wesen en mach
 als die versmadenisse wt houerdigen haren oorspröck
 heeft die in haer seluen doot sonde es met wat se
 dichheit en eerberdicht de dieft gods te volbrin

N Ae dien dat Wy sondlinge *te ee. cap. i.*
 voer andere menschen totten goddelijcken
 dienst wtuercozen sijn ende in betalinghe onser
 ghelooften schuldich sijn den almachtighen god den
 offer onse lippen in ghestelijcken louenne ende si
 ghen. om dat dan gode aenghenaeem worde onsen
 dienst: soe eest noot dat Wy den heere altyt voer
 ooghen hebben, ende sijnen heylighen inghelen in
 hare teghenboerdicheit. Ghelijck dat ons alder
 heylichste vader *Benedictus* vermanende es onse
 leytzman daer hy spreckt. Alsoe sullen Wy staen
 ten loue ons sceppers dat onse ghedachten eendrach
 tich sijn metter stemmen. Ende ghelijck ons oock
 een ander vader des vermaent strengghelijck ende
 puerlijck enden goddelijcken loue te sijne. Totten
 iersten strengghelijck dat es alsoe eerlijcken als Wy
 staen: alsoe vrolycken selen Wy den heere daer oock
 singhen niet trachelijck, niet slaperlijck, niet ghee
 wende, niet sonder noot te spuelven oft hoesten. n.
 Die stemme te

scenen niet met ghesneden oft ghekroekende worden
niet die woerden te ouerlopen, niet met ghebroken
der oft nederghelaten stemme: noch te seer haesten
noch te surde. Maer met vrolijcheyt des gheest ma
nierlyck als hem dat behoert met gheluyde ende
begheerten der stemmen des heyligen gheest te
singhen. **O**ock puerlyck niet anders te dincken
dan dat selue dat wy singhen. Want den heyl
igen gheest te dyer tijt alle dat wy doen ondanc
bar es. Wanneer wy dat versumen dat wy schul
dich sijn. Die psalmodye niet te seer te treckene:
maer met eender ronder leuender stemme te singe.
Dat middel inden versen te samen te beghinnen
ende te samen te laten. Niemant en sal besonder
poenten houden, nae den ghemeynen poenten
een goede pause houden. Niemant en sal voer
den anderen beghinnen, oft te seer loopen, oft
te seer nae den anderen te trecken oft poenten
te houden maer te samen te singhen te samen
pauseren, te samen hooren. Alsulke loffelycke
voerscreuen betalinghe ons dienst te houden en
puerheyt des ghebets: daer soe es noot die god
lycke hulpe, ende ingheuynghe des heylighen
gheest, des mildicheyt ons noode es eenpaer
lyck te aentropen. **D**at ghemeede niet aen

4

dachtigen ghedachten te bereyden, die reynicheyt des
herten lief te hebben: Weldicheyt des vleesch met
bescheyden castijdinghe te bedrucken, Overlücke
dinghen, sorchfuldicheyt, ende curiositeyt en ijdele
onredelycke Woerden te vermyden. Dat silentiū
lief te hebben, sedicheyt der Wtwendigher sinnē
ende tamelycheyt alder Wtwendicheyt: die ledē
te houden: ende dat salmen doen tot alle steden,
doch sonderlinghe inden ghebeden. Niemand en
sal daer sijn onsedich inden habyte, oft Wesen des
lichaems, oft anders iet doen daer die susteren
oft ander lieden quaet exempel mochten aen
nemen: oft dat godlyck aensicht vertornē. Niet
te staene metten hoofde te veel neder gheslage
oft op een syde te hanghen: oft te veel op te
heffen. maer middelbaer een weynich geneycht
met neder gheslaghen ooghen: doch alleē
noottrofticheyt daer te siene: handen ende
voeten ordinerlyck by een te houden onder dat
habeyt. Niemand en sal onder den ghemeyne
dienst sonderlinghe beden oft iet anders doen
ende sonder noot inden boecken snecken. Dat
aensicht niet te seere metten Wiele te decken.
Van onnoottrufflicheyt hoesten oft spuelven
hem te matighen. Enreynicheyt des monts

oft nuse, niet in dat aensicht maer onder die for-
me in dat musse ter stont te verborghē, oft iet
oureyne daer Ware dat salmen tehan metten
voeten Wttreden, gheen gheruchte oft Wtlopinge
maer den goddelycken lof sal daer ghehoert worde
Noch yheen en sal den anderen sonder noot tecke
yhenen, gooot gherucht oft Wtlopinghe hier en
daer te gane sonder noot te verhueden. **O**ft eeni-
ghe suster met slape belast worde die sal dicke
van haer bystandersse sedelyck geweckt worden.
en sy en sal des niet qualyc nemen en oft sy noch
niet ontslapen en can worde vande slaep. soe
mach sy orlof heyschen eens vdt te gane. Daer
salmen wedryuen calten honden oft anders dat
den susteren tot lichtuerdicheyt des lichaems bri-
gen mochte; en anderey oorsake die dat ooghe
des aendachtighen ghedachs verduysterē mochte
oft verstorissen der sinnen by bringhen mochte
Die tafele der ordinantie daer een ieghelic voer-
sien mach wat sy singhen oft lesen, sal die sal
tytlycken van die sangerse geordineert worde.
En niemāt en sal onuersichelyck haer aenne-
men te singhen oft te lesen des sy niet en can
Ock sal die sangerse die boecken recht pun-
tuerey oft corrigeren die lichten metten kerzen

voer den nacht. ende anders des noot es totte dienst
 gods salmen daer bereet vintē. Niemand die
 affulcken sinne niet en heeft en selen hem niet
 aennemē sonder boeck oft kerse van buytē te
 lesen oft te singhē. Die pausen die indē boeckē
 gheteeckent staen salmē vlietelyckē houde. Die
 badt cōnen singhen oft beter stemen hebbe, sal
 men naest den boeckē late staē hoe wel sy met
 ten ioncsten sijn. En so sal een ieghelyck sorch
 fuldich wesen niet te versumē wat haer behoort
 te doen totten dienst gods. Daer om selē die san
 gheressen grootē vliet doen en die andere selē in
 alle toehore op dat gheē dolinghe oft confusie en
 gheschiede. Want si alle confusie voercomē ende
 verhuede selen. En mē sal oock een rechte men
 sure en swaerheyt inden sanghe houde. niet te ho
 ghe. noch oock te nere. niet te gheringhe noch
 oock te sancksacm maer middelbaer matich te
 singhe. En wyse te houde nae wt wy singhe der
 tyt. in hoochtijdē ende freste een weynich lāc
 samer te singhē dat op ander tydē. Also dat
 die susterē te draghē steet. en den almachtigen
 god behaechelyc sijn ghelyck ons herlyche vader
 Benedictus spreckt indē xliij. capittel der he
 lighē regule. het en sal gheen werck voer den

62
dienste gods gheset worde. Daer in wij v bemanen
dat ghy v inden ghetiden gods neerstelijcke oefet
alsoe saen als ghy hoert dat teeken totten dienst
ons heere wat ghy day in handen hebt dat suldy
suellijcke van v doen. en v haeste toch in sedicheyt
tot den dienst gods. En een ieghelycke suster
sal haer met innicheyt datr toe sticke en dincken
in haer herte. Dat teeken es een teeken des hemel
schen conincs. heere my herte es dy bereet. god my
herte es dy bekeet. Ick sal dy singhe en dy eeren
en louen in myre glorie. En noch eens heere
ick sal dy louen in dy volcke en dy singhe in
dyne gheslechte als dauid sprekt inden souter.
Oft een ieghelyck suster mach ict anders beden dat
haer met innicheyt beweecht nae inghenē der
godlycker hemelschen ghenaden. En wāneer
die susterē syn inden goddelycken dienst, so sele
sij daer also staen dat die ynlicheyt des herten
haer daer dier stemē en die claer minne de san
ghe ghelycke. Want dat ghebet niet inde roepē
der stemē: maer inder des herte verhoert wort.
Op dat v dat niet voerghelborpē en worde. dat god
spreekt doer de prophēt. Dat volck loeft my met
ten lippe maer haer herte es verre vā my. Ghy
sult oock bedinckē dat sinte paulus seyt Je sin

6

ghe mette gheest en sal oock singhe mette ghedach
ten. Itē die selue spreck oock. **I**ck Wille lieuer speke
inder kercke vyf Woerde in mijne ghedachten da
x dursent woerde sonder verstantnisse. **I**nde god
lycke dienst behoert ons goede ynichheit en reue
rentie den heylighe inghele dat es duecht en eere
Want als dauid spreck inde souter. **D**ie heylige
ynghelen voercome den dienst gods en voeghen
haer by die daer gode loue midde tussche de ionc
frouwelycke choor die daer god loue inde suuer
spel. **A**lsoe behoert wel dat die bruyt xpi in yn
nichheit haers herken en in jedicheit haer lichaems
alsoe bewyse hare bruydegoom dat sy eenē sueten
en yename lof met herte en met mine offer. **I**tē
Wij wille en ordinerē dat tussche den ierste ende
tweeden tecke te mette alsoe veel tyts sy dat die
susterē bequamelijc opstaē moeghe en hem in een
lijcker mate bedinckē en hē te ynigher totte met
tenē scicke op dat sy dat beuinde moeghe dat **D**auid
spreck inde souter. **I**n mynder ghedachtenisse heeft
hem dat vier dat die goddelijcke mine crachtelijck
ontfunct. **I**n andere tecken soe selen die susterē
terfront mettene van onser lieuer vrouwe inde con
uent spreke volcomelijck en verstaelijc. ende naeder
mettene salme te same luyde totter grooter mettene

In Welcker tyt die gheloonighe en ynighe ziele singt
en sprect met dauid de prophact. Die nacht sal ver-
licht worde als de dach die my verlichtinghe in
mijne Welluste. Wāner die mettenē. Wot sijn also
die tyt ende oock die susterē lyde moeghe. so selen sy
hem een weynich bedincke en god louē en dancken
synder godlycker genade die sy van hē ontfanghen
hebbe, daer naer dat hē die godlycke ghenade ingheeft
Alsoe doch dat die oefenighe gheschiede met beschey-
dentheyt. en dat den susterē te minste twee vee be-
hoere te ruste voer prieme. En suster dat versuct
te ware dan van crancheit die sal dat voer haer straf-
finghe neme. Die abdyffe sal ~~de bescheide sy en~~
~~der persone wese wot en neme.~~ Item die susteren sele
tot cleke ghetyd aendachtelyck ghae. also dat sy die
enutte ghedachte alsoe verre als sy moghe wter herten
sluyte, ende selen mette blinde die vā xpo verlicht
wort xpm hare heere aenroepē dat hy niet metten
volcke der ydelder ghedranghe voer hem en gae. Maer
dat hy stille stae en haer herte verlichte met ghelwa-
reighe en puere ynichheit. Alsoe dat in vvolbroecht
worde als dauid sprect. gaet totte heere en ghij sult
verlicht worde. Die vesperē salme alsoe luyde dat
tussche de iersten en andere trecke die haer werck
laten en haer een weynich bedincke. En als men

dat ander tecke ophout soe selen sy onser lieuer vrou
 Wen vesperē lesen. En dat van stonde aen te samē luy
 den totten grootē vesperē. En die corstesse sal haer met
 ten luyde richte wānceer mē gheen vigilie en heeft dat
 dan die vesperē te vijf ~~vā~~ vren vdt sijn. Maer als
 mē vigilie heeft dat dan nae vijf vren die vesperē en
 vigilie vdt sijn. Also dat mē totter haluer vren tuffax
 vier en vijfne ten resten eten gae, die cōpletē sal mē
 oock sulcker tijt luyde, also dat die susterē nae der
 cōpletē een vierendeel oft een half vre hebbē te bedicke
 haer daghelysesche ghebricke. Alsoe doch dat tē ~~men~~ ^{men} ~~seuen~~
~~vren~~ vren hebben te rustē voer die mettenē op dat
 sy totter mettenē te bat ghesiet sijn. **Wat dz**
godlyck ampt gheheeten wort dat
Dat godlyc ampt wort gheheetē **Abcede ca**
 dat wij die totte godlyckē dienst ghegeue sijn
 schuldich sijn te betale. Dat sijn die mettenē prime
 terciē, sextē, none, vesperē en Complete ons liefs hee
 ren. En wort noch wakinghe daer vā die regulen
 inden xvi capittel sonderlinghe leeren is. Dese ghebe
 den en sijn niet samelyck te versumē nimmermeer byd
 penē cender dootlycker sonde met wille oft traecheyt
 Dā die vā grooter crancheit des lichaems onschul
 dich wordē, het sy oock adere ghebede die wy van
 aenemighe der ordinē betalen de sijn. Als misse

en die ghetijde van onser lieuer vrouwe ghedeylt der
haer ghetijde. dat ampt. der doode dat me heet vigi-
lie en seue psalmē met die letanie En someghe an-
dere ghebeden en houdinghe in sijne stede hier nae
beschreue. **Tot wat tijde oft in 13 ordmācie me de**

Hoe wel ons heylighe regule **dieft gods doe sal ca.**
vande tijt der ghetijde die te betalen leeren es **iiij**
als tolter achstier vren des nachs op te staen. tolter met-
tenē, dat es nu naeder gheleyenheyt der tijt en der lie-
den om merckelijcke voernemelycke en vernunftegher
saken wille vander worde. Alsoe dat me ter metten
op ferie ~~alst gheen~~ ^{en alst nēst} ~~ghe~~ ^{les} ~~en~~ ^{syn} ~~ten~~ ^{ten} ~~ve.~~ ^{ve.} In fees-
~~ten van vijlossen~~ ^{waner} ~~me~~ ^{me} ~~sin~~ ^{sin} ~~sal~~ ^{sal} ~~voer~~ ^{voer} ~~ry~~ ^{ry} ~~we~~
In sūmis freste als die ~~ghebede~~ ^{ghebede} ~~van~~ ^{van} ~~der~~ ^{der} ~~sin~~ ^{sin} ~~meer~~
die singhe behoert ~~te~~ ^{te} ~~g~~ ^g ~~hien~~ ^{hien} ~~staen~~ ^{staen}. En doch die
tijt te slape en hem te bedincke de susterē te ordinerē
voer en nae der metten als inde ierste capittel gheschre-
uen staet seue oft acht half ve. En ter haluer
ve tussche v en vi salme wecke de susterē te prime
En als die vbt is met preciosa. da salme die ierste mis-
se singhe als twee misse gheboeren te singhe. Waner
gheen vastendach en es anders sinctme die ierste mis-
se nae die terciē Die hochmisse als me niet en vast
sal altyt na terciē ghesonghe worde een ander mis-
se. sy daer voer ghesonghen oft niet. Maer als men

vast naeder sexte sonder in die xl daghe da sal sy
 naeder none ghesonghe word. Ghelese misse wa
 neer me hebben mach oft waer twee priesters woene
 de sijn naeder priemē alst ghee vastendachen es na
 der terciē wāneer me vast oft onder tyde nac ordi
 nancie der ouerste. In quadragesima singine terciē
 en sexte naede capittel te same en none voer die
 homisse en vesper daer nac. Dan salme tussche
 xi en xij ter tafelen gaen. *hae* paessche houtine die
 none alsme niet en vast nader meridiē Welcke me
 ridie sal te minste sijn een viē voer xij viē in mate
 als die regel vtwijst. Itē die vesperē complete ende
 collatie als voersereuē steet selen die teckene doer die
 abdyse oft costersse vroech oft spacy als die tijt dat
 heyschende es. En nac dat me behoert broegher oft
 spacy op te staen ter mette alst voersereuē es.

Op wat stede dat me de dienst gods betale

Dat ampt gods en sonderlinghe sal. *iii*
 ons heere ghetide salme betale inde choer dat
 en hinderde dan va cranchede des lichaems oft an
 der redelucke toeghelaten sake van die ouerste En
 oock ghelyck die heyleghe regule vtwijst oft iemat
 redeluck ghehindert wort ter rechter tijt der ghetide
 inden choer te come die salse lesen in haer habijt en
 in eerlycke capellen oft toeghelate stede met ghe

woenelycke boeyhinghe der knie en des lichaems

Dat ampt onser lieuer vrouwe en ander ghebeden
oft vraghe alsme die niet en leeft inde choor soe
machse een reghelyck lesen by he selue oft met
een ander op behoerlycke stede.

Vā onser lieuer
In sijnne festis vrouwe getyde. Ca. v.
en medys selen die susteren onse lieue vrou
wen ghetjde by haer selue lesen op dat sy da soe
veel te ynigher en blietigher moeghe betale ons
heere ghetjde. Wā neer dattet die abdyffe nutte
dunct syn tot alle andere ghetjde Wā neer dat
niet sonderlinghe groote merckelycke rede ende
sake en hondert selen die inde conente ghelesen
worde en elck die selue getyde voer ons heere ghe
tyde. Maer onse vrouwe completē die sal ghele
sen worde naeder. antiffe en collecte diene singt
nae ons heere completen. En voer elck ghetjde sal
me spreke een aue maria opde knie sonder voer
den laudes te mettene. Wāt dan seetme ter stont
naede Responsorium. Deus in adiutoriu. Alsoe sal
me kniele altyt alsme aue maria seyt het sy
voer den vsc imitatoris als venite oft inde cleynē
respos te laudes en in eene vsculo en totte iers
te verse der yne. Aue maris stella. het sy in onser
vrouwe oft heere ghetjde. En Wātme aue ma

ria voer imitatoriu seyt. en touc leste. Vse allec oetmo
delycke dat hoeft neyghē. alsme oock altyt doe. sal in
alle ghetide ons heere en vrouwe. Wanneer menscht
oft leest die eerlycke name. Iesus, maria. en in e
dere woerde die besecke bedinghe oft oetmoedicheyt
oft eere der heyligher drijvuldicheyt. **M** inde woer
den. Adoram⁹. Suscipe deprecatione. Supplicet
Suppliciter. Inder hyne Ex more docti touc wor
den Cernui. Inclinati. En andere beoeghinghe.
des lichaes oft kniele selen in dese ghetide ghe
sche als in ons heere ghetide. da dat dese middel
baer wese selen en die andere diep onder alle col
lecte mette lichaes ghebrucht oft opder knie naeder
lijt. En die hebdomedarius vande weke des ampe
gode die blijft en sal. altyt. Wanneer sy die collecten
leest oprecht staen alst gheen ferie en ee in ber
de ghetiden ons heeren en vrouwen. Maer alst
ferie ee soe sal sy haer de conente ghelycke. **W**ter
nomic die principael collecte te landes en te vesper
in ons heere ghetide alst ferie ee dan sal sy recht
staen. In desen ghetide salme inde psalme en ync
midden inden vse een deryn pause maecke. des
ghelyck inde vintie en seuen psalme en in an
deren diemē stecht inde conent leest. Maer in
ons heere ghetiden en inde psalme miserere.

mei deus. Wanneer die ghesesen wort nader maectyt
in dien salme gheheele pause houde. In dese ghetij
den salme onder alle psalme en lessen en resposse
totter mettenē sitten, maer totte leste gloria patri
der psalmodie en resposorie salme opstae. In de
sen ghetijde onser lieuer vrouwe inder vigilien
en seuen psalme sal een choor metten aensicht
ten anderen ghekeert syn tot alle ghetijde ende
hem niet totte outaer keere **Vader vigilie d**

Alle tijt **dooden. Capittel vi**
naer ons heere vespere salme houde vigilie
inden couent met haer nocturne en laudes son
der alsme xy lessen heeft opder seluer daghe auet
En drii daghen voer paessche, en oock inde paesch
weke sinre et kerstmisse. Ten ware dat dan ghe
uiele een lyck van onse susterē oft bruedere oft
een andere die een groot weldadich minsche ghe
weest ware des cloosters dan salme vigilie
houden in manier als hier nae beschreue staet
Ten ware da sumu feestē oft een van drii da
ghe voer paessche. Oock naeder vespere op alder
heylighe dach oft wanneer dat die feestē van alle
heylighe valt opde saterdach soe salme sondacche
nader vespere ghemeyn ghedruckenisse houden
van allen gelocunghen zielen naer ghelwoente

der heyligher kerckē met ix lessen solemplyck singe
 In die vastenē Want die vesperē ter stont nader
 missen ghesonghe worde dan salmē die vigilie
 naeder nonē in maniere voerscreuē te vesper tijt
 houden toffen Wiffendondaghe opden choor on-
 trint den tijt datmen se pleecht te houde buytē
 den vasten. **E**n hetste wete dat wij naeder ge-
 talen der xij maenden selen wij xij vigilie houden
 sonderlinghe, alsoe datmē beghin sel van elcker
 maent wāner der voerscreuē dach een ledichee
 der vigilie een houden sal. In den maende ianu-
 ario een vigilie voer den iersten abt die van
 beuelinghe des heylighe stoels van Rome v
 die heylighe orden van sinte benedict⁹ aenghe-
 daen heeft en v en v clooster totter heyligher
 obseruancie vanden werlycke sorchlycke leue-
 daer ghij voer inghestaen hebt. **E**n voer alle
 abten en abdyssen en meesterssen des selfs or-
 dens. In februario. **M**ario. **A**ugusto en octo-
 bri in elcken een vigilie voer allen verscheiden
 susteren des cloosters. In **A**prili voer alle stich-
 ters des cloosters. In **M**arcio **J**unio **S**eptem-
 bri en decembri voer allen waldaders des cloos-
 ters. Het ten ware dan een sonderlinghe dach
 voer die selue stichter te begaen sy memorie.

Daer mochtme dese memorie mede intrekē. In Julio
voer alle v vrienden en anderē. In nouembri voer
alle ghelouighe zielen met ix lessen soeme oock sin
ghen sal als v abt abdyffe oft eenich susterē ghe
storne sijn, tot anderē tijden salmen vigilien met
dij lessen houde ten Ware datme om eens groote
Weldaders Wille nae ordinancie der ouerste oock
een met ix lessen hielde. Die vigilie salme hou
den in maniere als ghij die ordinerlijck gheschre
uen hebt. Alsoe dat ghij maendacchs en des den
verdacchs die ierste nocturne. Des dydacchs en
des vrydacchs die tweede nocturne. Des goens
dacchs en des saterdacchs die derde. Soe wie by
hem seluen lesen wilt die salc al tsamen nae een
lesen, soe wij gheseyt hebben. Maer wy de tijt
niet en heeft heel wt te lesen die macht deylen
en oft hij wille elck deel sluyte met een Collecte
Sondacchs wie dan lesen sal oft wilt die ierste
nocturne, ten Ware dat ghij eenighe vsuet hadt
inder doerschreue daghe en dan salme die selue
nocturne lesen dieme vsuempt heeft. In dese of
ficien salme hem hebben met staen en met sitten
als voerschreue es in onser lieuer ghelyde dan
datme dese lessen sonder benediccie en. Tu ant
lesen sal en die lesse met eenē crūme sonderlin

gheu accent einden sal. Ender onder alle die ver-
 sculen der vigiliē als mensse singt en aen dynde
 naeder collectē tot per omnia secula scōz salmē
 hem gemeynelijck totten outaer keere. En die
 lessen salmē lesen opden lessenaer als mensse sijt
 ende die lesersse sal haer honden int toegaē ende
 wechgaen ghelijck die gheene doen die snache in
 der mettenē die lessen lesen sander dat sy gheen
 veniam en nemen voer den outaer **vā de seuen**

Die seue psalmē spreke **vij psalmē. vij**
 met gheboechden knie op de forme. A capi-
 te ieiunij vsqz ad cenam dñi alle maendaghe. goef
 daghe en vrijdaghe. Ten ware dat een feeste van
 xij lessen viel op die voer seue daghe. Item in
 die setanie maioris dat is op sinte marc dach
 en in tribus dieb rogationū alle tyt naede ghe-
 tijden datmē hout voer der missen. En die leest
 men slecht ghelijck onser vrouwen ghetijden. Wan-
 neer die vut sijn seytme die an. **Re reminiscaris**
dñe delicta mea vel parentū meorū neqz vindic-
tam sumas de peccatis meis. Ter stont daer nae
 t'vree vanden ionesten geordineert gaende totten
 outaer en singhen die setanen opden knien. En
 alsoe gheringhe men **Santa maria ora pro**
nobis ghesinghen heeft salmē gemeynelijck op

staen en gaey processionaliter doer de omganck.
voer der processien salme draghe in die letanie
maiori et rogationu Vanē: die ander daghe voer
serene een cruyse, daer nae die iongeren elck nae
haer onderdo. oft die letanie te cort Ware om te
gaen so mochtme meer heylighen daer tne sette
Alsme Weder op den choor compt knielmen
voert die letanie wt daer nae slytme te samen
en dan begintme die homisse In vigilia passche
en pentheeste singme die letanie met eender so
derlinghe noten. En die yntme aende leste agn
dei in forme als ghy die inde boecken vindet daer
men tot allen tyden tytelyck na besien sal. Tot an
dere tyde mach een ieghelyck die seue psalme by he
seluen lesen oft ghemeynelyck opt werck, oft oock
onder Wylen inden conuent als hier gheschreue
steet dan falsy beslyten met preces en collecten
als inden collectatio gheschreue steet **Vande herli**

Inden ghetide **ge cruyse ghetide** **dr. viij. cap**
vande heylighen cruyce salme hem also honde
Totten iersten salme tot elcken ghetide segge dese
versen. **Aderamus te chryste et benedicimus tibi. qd**
per cruce tua redemisti mundu. Misereere nostri
qui passus es pro nobis. Deus in adiutoriu Glo
ria pu Als dat gheint es soe salme ter stont woer

die mettenē spreekē die antiffe. Patris sapientia.

Te prime aij Hora prima ductus est Ihs Te Ter
cie aij Crucifige clamitant Te sexte aij Hora sex
ta Ihs est cruce. Te none aij Hora nona dnt Ihs

expirauit. Te vesper aij De cruce deponit. Te
complete aij. Hora copletorij Tot een ieghelycke
ghetyde als die aij. Vt es soe salme segghe dese ver
sen. Proprio filio suo. Sed pro. Dñe exaudi ora

Remus. Domine Ihesu Chaste fili dei vni pone

Tot desey ghetyden en verbinden wy niemant

om van schult te betalen noch oock totten sene psal

men ende vigilien ten sy dat mense inden cōuent

ghemeynelijck lese oft datseemāt bij sonderlinghe

beuel bij hem selue lesen sal. **Ma** aer daer om heb

ben wy die ordinancie gheschreue oft yemant

van deuotie dese ghetyde lesen wilt in die ghedic

kenisse des lydens ons heeren ghelyck veel men

schen gheluoente hebben. Dat die moeghe hebbo

en seker beschreue forme hoe sy lesen selen. **Vā die**

ordinancie der ghed' die lese oft singe selen

Want die gheene alleen tot dz. ix. capit

lesen oft singhe selen worden toeghelate

van welken die toehoeren liede daer aff ghesticht

worden. Soe sal die abdrisse die ghenā die sy

sonderlinghe oft by sonder wigenome heeft vande

ampt des singhens oft lesens inden capittel open
baer op dat inde bekinnē den wille harer abdyffe
sy alle te vreden sijn. En sonder beuel en heete der
abdyssen en sal niemant tot sulcke ampt oft of
ficien geordineert worden. Van Welcker officien
sy openbaerlyck vander abdyffe verlate es. Niemat
en sal haer vermetē van synē eyghenē wille inden
cōuente te lesen oft te singhen aennemē. op dat die
niet meer gheacht en worde houerdich dan dienst
achtich ten sij doch dattet gheschie voer een ander
te verbullen haer versumenisse oft te verhoeden
eenighe confusie oft soe ghemiele. Wie soek be
hoert dat officij te lesen oft te singhe die sal
dat voersien neerstelyck met grooter oetmoedic
heyt en sedicheyt dat te volbringhe. Daer om
vander scickinghe en beghinnē der antiffenē die
men pleecht sonderlinghe op een en in eender
wijsen te houden. Maer die an op magnifi
cat inden vesper en benedictus der mettenen
in des heeren ghetide oft inder officie der vici
lien als die ghesonghen worden. Die sal af
tijt ghehouden worden inde choor daer die psal
modijen begonst werden. Dan sal die an be
ghinnē die ouste vande choor oft die de ouerste
stadt heeft dat es die abdyffe oft priorisse

oft een ander vande ouste. Wtghenome in sumis
 festis dan sal die abdyffe dat ampt der beken
 doen. En oft sy daer niet teghenboerdich en
 ware soe salt die priorisse belbare en oft die
 oock daer niet en ware soe salt die ouste doen
 hoe dat die weke is opden andere choor. Wa
 neer der nocturne in officio regulari veel an
 ghehoude worde wtgenome die abdyffe en die
 sy verlaten heeft salme beghine alle als sy staet
 secundu ordine in beyden choore die een naede
 andere. alsoe dat die ouste deerste inde choor daer
 die sangherffe es beghinne sal. Oock inder ves
 per als meer an vallen en oock inder vigilien
 als die ghesonghe wort sal dat al gheschie en
 ghehouden worden des ghelycke wtgenome die
 beghinne sal die an op magnificat en Benedict^{us}
 die en sal der anderen gheen beghinen. Die twee
 de an in allen voerschreue ghetijde alser veel an
 come sal begoft worden inden andere choor ende
 die derde weder inde ierste choor en soe voert
 totten eynde toe. Oft oock iemant van susteren
 niet en ware in haer stat. doch sulte die ande
 ren voert deen nae dander die an beghinen.
 En oft die suster daer na quame ende haer
 stadt heeft versuemt ende noch een andere an

ouerquaem in haer choor die sal sy beghinnen .
voert es te mercken off gheniele dat die neerste
haer aen begouen hadde en noch ander aen ouer
quame te beghinne op den choor die naest haer
opbaerft staet selen voert beghinnen soe dat co
mey mach tot veel tyden om ghebrec Wille der
persone sal dit alsoe ghehouden worde. Mem
mermeer inde ampt der nocturne en sal die
ouste voer die ioneste lesse lesen noch niet meer
dan een lesse ten ware van ghebrece der perso
nen die daer toe bequaem ware Des ghelyc
oock te houde inden officie der vigilie. Die ab
dyffe die nae inhoud der reguley die benedic
tien gheuen sal den ghenen die de lesse lesen
die en sal niet lesen Des ghelycs oock die pri
orisse als sy houdende es die stat der ouerste
en dat sal gheschien alser ghenoch sijn and
re bequammer persone te lesen. Ock inder tugh
woerdicheyt der abdyffe in sumis festis medys
et in duplicibus sal die priorisse lesen die xij
lesse ten sy dattet noot es en ghebrec der per
sonen. dan sal die abdyffe lesen die xij ende
die priorisse die xi. In andere daghen alst
xij lessen sijn en daer soe veel persone sijn
soe machmen wel buyten der abdyffe ende

priorissen die lessen wtlesfen. **W**ie een lesse wt
 ghelesfen heeft die sal singhen dat naeste veer
 des naeste respons in drij lessen oft xij lessen al
 leen. In sumis festis maioribus et minoribus soe
 sal een ieghelyck singhen haer tweeder. In medijs
 en in duplicibus soe selen die vierden en achste
 en xij haer versen singhe met andere. **A**lsoe wa
 neert ghebuert met twee te singhe, dat dan alle
 die ierste in elcker nocturne den vierde versen
 die daer naer volcht der voerster hulpe sal. **E**n
 wa neer twee te same singhen dan sullen sy staen
 voer den antaer, des ghelyck soe salme oock hou
 den in andere tijden als sy twee oft drij sele singe
 ten sy anders sonderlinghe wtghescheide. **H**et
 sal oock sijn een deysinghe ouer al onder den ghe
 nen die singhen oft lese selen in drij deelen dat
 es in nouicien middelen en oudere. **E**n die
 daer lesen selen salme proene en ordineren dat
 is inder feesten van xij lessen als die vergade
 ringhe groot es alsoe dat die ghetael der sustere
 die lesen oft singhe selen en daer to bequaem
 sijn alsoe veel sy als totten lessen noot es. **S**oe
 salmen vbt elcken ordene voerseren daer toe
 ordineren alsoe vele alst van noode es, ende
 een ieghelyck orden sal bewaren sijn noctur

Wie dat behoert als dat gheteeckent wort inder
tafelen. Alsoe dat niemant alle Weghe eē stad
en behoude maer nader tyt soe sal een ieghelyck
Worde geordineert nu dese dan die ander op
dat een ieghelyck die ander hulpe. **T**en Waer dat
die vergaderinghe ghelyck es totten andere les
sen dan en eest niet noot eenighe ordineringhe
In den ferien nacht ghetiden van dij lessen
van kalendas nouembrys tot paesschen sal
oock ghehouden worden dese ghelycke ordina
tie. Alsoe dat sy niet alle dij en sijn vanden
nouicien, noch vande middelsten noch van
den ousten. **M**aer sy selen sijn van allen den
drien partien gheordineert dat es een vanden
nouicien der ander vanden middelsten ende
die derde vanden ousten. **E**n des ghelyck mach
oock in ander ordineringhe gheschien totten
ampt der vigilien der dooden. **W**an cer die ghe
sungen worden: soe salme oock neme wt allen
den dij voerscreuen partien begynnicy vande
ionesten oft nouicien vande middelste ende
oock vanden ousten. **E**n in officium quatuor
temporum der hynen **B**enedict es dne selen
singhen dij vanden nouicien oft vande iones
ten, totter letanien salme ordinerē alre van

den ionesten also dicke alst noot es die te singhe
Die susterē die ghebelvt sijn selen haer Weken te hou
 den secundū ordinē ghetijden te beghinne. en collectē
 te lese sonder die gheue die de abdyffe met rade
 ende consent der ouste om saken Wille verlaten
 wilt. **I**nde beghin der mettenē soe sal dat inui
 tatorium beghinen die hebdomedaria daer toe ge
 ordincert een ieghelyck in sijn orde die abdyffe
 priorisse sangeresse. kelneresse oft ander verlate
 vander abdyffe. **T**er tafelen en doock der colla
 tien selen sij alle lesen in orden wtgenomē die
 abdyffe priorisse kelneresse en die vander abdyf
 sen **E**nde soe sal een ieghelyck suster neerstelyck
 haer officiu bewaren deen naden anderē. **E**n
 alle saterdaghe sal sulcken ordinantie vernu
 Wek worden tot alsulcken officien vande susterē.
En des ghelyc selen voock gheordincert worden
 op ledeghe daghe wāneer men drij lessen hont
 inden winter tijt die sal dat doon en verbolge
 die gheheel weke en des saterdage selen sij ver
 nieuwt worden. **D**ie daer lesen sal ter col
 lation des auens en es ghaen noot te ordinerē
 want die deen weke heeft ghelesen ter tafelen
 die sal die ander weke lesen ter collation. **M**aer
 in capittel huys martyrologiu en regule selen

lesen alleen die nouicē oft ioncsten in haer orde
elck in haer Weken. Vtgenomē die de abdysse
Wtyhscherden heeft. Van desen ampten oft
officien die aldus gheschien doer een Weke
waert dat iemant versuemt hadde drij oft
vier daghen oft dat meeste vander Weken
die sal een ander gheheel Weken verbullen
naest comende ten Ware om sonderlinghe
noet oft profeyt. so mach die priorisse eē
ander in haer stadt stellen oft ordineren **va**
de nacht gelycke en nacht wakige. Dat .x.

Als ghehoert wort dat tecke totten **capit**
nacht ghebyden ter stont sullen alle **tel.**
susteren opstaen en sullen hem tot goeden ge
dachten gheue: alsoe langhe dat gheluyt wort
ten choore. Dan selen sy alle ingaen inde choor
ende alle oetmoedelycken neyghen. oft daer
een outaer in den ganghe Ware oft een cruci
fix inde weyhe. En voert ingaende in den
choor selen sy oetmoedelyck neyghē. voer den
outaer ingaende dat middel en des ghelyck
doen tot anderen tyden. En dan sal staen
een reghelyck in syn stat des choors mette
aensicht ten outaer wert alsoe langhe dat
tel gheluyde ghedaen is. En des ghelyck

salmen oock doen tot den anderen ghetijde. ende
 oock totter missen also langhe dattet introit
 vander missen begoft wort. **E**n oock wan
 neer die sanck wt es dat die priester voert
 sijn ampt volbrinct soe selen hem die susteren
 oock totten antaer keeren tot die priestere weder
 aenheft oft bereet es. Hier om wāneer dat ghe
 luyde ghedaen es en die abdyffe oft ouerste een
 teeken gheeft metten voeten oft metter hant so
 selen die susteren te samē doen een ghebet een
 ieghelyck voer hem drij p̄ n̄ en drij **A**ue m̄a
Ten iersten p̄ n̄ als dat wt es salmē spreke
P̄ de celis deus miserere nobis. **T**otten an
 deren p̄ n̄. fili redemptor mundi deus: mi
 serere nobis. **T**otten derde p̄ n̄ **S**pūs sancte
 deus miserere nobis. **E**n dan inden ierste ghe
 bede salmen hem teeken inden voerhoefde met
 ten duyme een cruyss makende. **T**otten and
 ren ghebede salmen een cruyss maecke voer
 den mont. **T**otten derden voer die herte. **E**n
 dit ghebet sal gheschien met gheboechde knien
 opder formē oft gheneycht staen naeder tijt
En ghelyck sal oock gheschien totten p̄ n̄
 totten anderen ghetijden **T**otten lesten des
 ghebets sal een teecken gheschien vander ouer

sten als voerscreuē es. Dan selen hem die susteren
al op rechten en teghen den outaer en teekenen
hem allen met eenen tecken des heylighs cruys
voer haer gemaect. Dan sal die hebdomdaria
aenheffen. Deus in adiutorium meum. Vne. En
dat veers. Deus in adiutorium sal een Weynich
langher vertreckt worden daer enich ander psal
modye. En des ghelyck sal oock gheschie tot
ten anderen ghetijden. Wānceer dattet veers
Ist is sullen hem die susteren keere dat aen
sicht deen thoos tegen anderen en voert nae
wt wijsinghe der regulen inden dienst gods. Iht
es oock te mercken dat die psalmen Venite
Exultemus dno sal slecht ghehouden worden
te mettenē alle tijt wānceer alleen een corte les
se ghehouden wort totter nocturne wtgeno
men nader hoechtijt van paesschen en inder
Weken van pinxter die ses daghen daer nae
En oock in allen tijden als men xij lessen oft
dij lessen buyten den tijt van paeschen heeft
want dan ghehouden wort die antiffe. Imita
torium gheheeten. Oock inder tijt van paes
chen die yndel des naesten daechs na pinx
ten want dan sicut alleluia: totten Venite
exultemus sullen die susteren haer aensicht kee

ren. totten antaer tot dat men singt gloria p̄ri.
 dan selen sij hem diepe buyghen den eenē choor
 teghen den anderē. **E**n des ghelycs selen sij altyt
 neyghen alsme gloria p̄ri singt. sonder alleen
 inden benedictiō der nouiciē alsme die omleydet
 inden choor. **E**nde in purificatiē beate marie
 alsme die kerfen omdraecht en deylt. **I**nde palm
 daghe oft parasceue alsme singt. **G**loria laus
 et honor tibi wātme dat cruyce acubidt. **O**ft
 wānceer het soe valt. **E**ock tot desen officio noctur
 nali sal alle daghe ghehouden worden die yne
Eterne rerū conditor. sonder inde aduent inde
 vasten paesch tijt pinxter en in andere hooch
 tyden en in haren octaue die daer hebben son
 derlinghen ynen die haren ghetijde sijn toeghege
 uen. **M**aer doch salmen die noten der ynen
Eterne rerū altyt veranderē naden tijt wātme
 singt hem anders inden sondaghe en anders
 inder ferien. **E**n alsme dese ynen hondet inder
 nocturnē soe salme eock houden te laude. **S**plē
 dor p̄riue glorie en totter vesper. **D**eus creator
 ois alle onder sulcke onderscheyt der noten
 Voert alle tijt wānceer die nocturnē die ierste
 en die ander oft die nocturnē een ghehouden
 wort met aij wtgenome op hoochtijden oft fees

ten met haren octauey. salmē altyt twee ende
twee psalmē met een aij houden. **O**ck inden
octauey solep nem wtgenomē op die maen-
daghen ende donderdaghen in welcke daghe
die derde en die leste psalme der ierster noc-
turne om der deylinghe Wille der naeuolgen-
der psalmē een ieghelyck een sonderlinghe allec
hebben sal. **E**n dan sal die antiffe vier sijn
Ock salmē mercken in wat choor dat begost
worden die psalmodyen dan selen die sitten
in haer stoelen totten iersten den derden ende
den vyfften. den viij den ix den xi psalmē **E**n
inden andere choor selen sij sitten totten ande-
ren den vierden den vi den viij den x en de xij
psalme. **O**ch en sal niemant voer dat ierste
veers des iersten psalms wt es ghesonghe en
oock opstaen des lesten veers eermē singt. glo-
ria patri des selfs psalms. **O**ck wānceer ee
begost heeft een aij soe sal sij haer keeren totte
autaer en alsoe staen totter ierster pausen
des iersten veers dan sal sij haer een weynih
neyghen en haer weder om keeren. **O**ck
wanneer ghesonge es die leste aij oft alla na-
den lesten psalme eender ieghelycker noctur-
ney iij xij lessen selen hem die susteren keere

totten autaeer en dan salme singhen dat versikel
 en des ghelyck salme oock houde op eenē ledige
 dach na drierster nocturnen. **M**aer naeder
 psalmodyen dat ander nocturne op eenē ledige
 dach als die an ghelouden es oft alleliya nae
 der tijt terstont salme beghinen dat capittel en
 daer nae dat versikel en selen hem alle keeren
 totten autaeer weert en so salmen oock doen tot
 allen gheijden. Voert meer die ghene die behoert
 te lesen die lessen die sal mercken waermeer ghe
 lesen wort op een nae dat leste veers des seften
 psalms voer gloria pri met eender onstekender
 kersē sal sy haer voer den graet en daer oetmo
 delycke neyghē en voert met rechter oetmoedie
 heyt gaen doer den choor ende neyghen haer ee
 weynich voer die abdysse oft sy daer es en come
 dan voer den lessenaer. **E**n dan terstont als
 dat versikel wt es sy haer neyghen teghen
 die ouerste inden choor met sulcker stemē als
 sy die lesse lesen mach ende bidden benediccie
 Als die gheschiet es en sal sy niet lesen die
 susteren en sijn gheseten ende dan sal sy lesen
 Als die lessen ghelesen sijn sal sy voert aen in
 sulcker oetmoedicheyt als voer weder om gaen
 voer den autaeer en op haer knien vallen en

venie suecken. Alsoe selen die doen die daer lese
die ierste die vyfte en die ix lesse. Die suste-
ren die de anderen lessen selen lesen die selen
oock met sulcker oetmoedicheyt gaen als men
dat respons singt voer den versikel. Oock se-
len voersien alle die lessen lesen dat sij ber-
rende keersen gheuech hebben totter neghesten
lessen op dat daer gheen en sijn. Die oock
singhen selen gloria p̄i sullen staen. Wan-
neer dat veers wt es. En alsme dat middel
des respons verhaelt selen sij oetmoedelijck
neyghen totten gloria p̄i. Oock soe es te mere-
ken dat op den fresten van ien lessen gheue
alsulcken benediceien als ghescreuen staet
in collectario deen nae dander. Wāneer dri-
lessen heeft eest een euangelium metter om-
lien soe salme gheuen die benediceien die 7 en
die 8 en die ix. Wāneer men hout dri lessen
soe salmen gheuen die ierste die tweede ende
die derde die nae een volghen. En oock om
die ierste die v en ix, en oock oft die ab-
dytte een ander lesse lesen moeste om ge-
brecke. Wilsse der susteren en onder die ix
benediceie en onder den berhin der euan-
gelien tot et reliqua selen die susteren

alle recht op staen sonder lenē tot dat die benedic-
 cie gheue is. Totten andere benedictie inix
 lessen oft drij lessen machmē sitten blyuen ock
 diese gheeft. Maer totter corter lessen diemen
 hout inden somer soe pleech die ouerste oock
 te gheuen die benedictie en dan staen die sus-
 teren alle recht op deen choor teghe dandere
 sonder lenen maer als die benedictie gheghe-
 uen is terstont keeren hem die susteren alle te
 outaer Wert en blyue soe staende tot dat cort
 respons ghesonghen es. En het es oock te mer-
 ken dat op ledighe daghen van drij lessen tot-
 ten derden respons en inix lessen totten vier-
 den totten viij en tottenix respons vanden
 nacht ghetijden en tot allen den psalmē en
 oock totten cantica alle tijt ghehoude wort
 gloria p̄i wtgenomē den psalm tr̄m pueror
 Benedicite oīa opera dñi. Wāt dat besluet dat.
 leste veers dat is vander heyligher drijbuldich
 Maer totten corten respons en als ter vespe-
 ren ghehouden wort een groot responsorium
 soe en salmē gheen gloria p̄i. singhen. En
 oock in gheene corte oft langhe responsorien
 en salmen dat heel responsorie ouer al niet
 repetieren oft verhalen maer inde middel oft

inden deel daert best mach ouercome inde noten
inden sinne en inder materie. En des ghelycks
oock naden gloria p̄ri. Wānceer dattet gheboert
De responsoria salme houde inder ordinantie
alsoe datme van kalendas nouembrijs totten
sondaghe palmarū. Oock wtgenome dat ghe
valt tot dattet comt totter historie Clama
tot septuagesima valliet op ledighe daghe sal
men houden die responsorie vande naesten
sondaghe daer voer met alsulcker orden des
iersten ledighen daechs naeden sondaghe salme
houden dat ierste responsoria dat ander en dat
derde Des andere daechs dat vierde dat v. ende
dat vi. en alsoe voert aen tot dat die historie
vvt en dan weder van ierst beghine. Ende oft
gheuele dat die leste drij oft meer responsoria
niet ghehouden en worden op ledighe daghen
voer den toecommende sondaghe maer men sal
opden sondach oft gheboerde die historie meer
te houde weder om beghinne. En oock des ghe
lycs inden naesten ledighen nacht naede sonda
ghe. ten Ware dat opden sondach eenich feest
van ix. lessen viele. Want dan salme inde naes
ten toecommende nacht houden in ordine als vore
sereney es en in dander weke bleue es. Welcke

responsoria vander historie **Clama** tot **Sex** ende
 vanden sondaghe palmarū tot paeschen vintmen
 al inden antiffenario gheschreuen hoemē dat
 houden sal. **Cock** op ledeghe nachte naerder psal
 modren der ander nocturnē alla off die an es
 gesonghen selen hem die susteren alle keeren te
 outaer Wert en soe salmen lesen dat capitel en
 dat versikel. **En** daer nae selen sy hem Werder
 om keeren en staen sonder senen choor teghen
 choor. en lesen deen nae dander. **Kyrieleyso** xpel
 kyriel die ierste Abec slecht wt en die derde met
 een accent. **En** daer nae sijn haer neyghē op
 der formē oft staen naeder tijt oetmoedelijck
 gheneycht en lesen p̄ n̄r stillijcke. **Daer** na spreect
 die hebdomadaris **Et ne nos**. dat sy met luyder
 stemmen singhen sal. en dan die collecte tot dat sy
 comyt per omnia dan selen sy hem alle oprichten
 en staen ten outaer Wert tot dat officio wt es.
Cock salme mercken dattet cōuent dan alle ant
 woerden sal in eenē accentu oft thoon. **Totten**
 anderen voergheroerden salt cōuent ende die eb
 domedaria haer houden als voersereuē es. **Maer**
 als die hebdomedaria leest die collecte soe sal sy
 recht opstaen: en dat cōuent gheneycht als
 gheen ferie en es. **En** alsoe salme voert aen

alle voerscreuē in desen capittel houden. Des ghespre-
totten anderen ghetijden al te prime, terciē, sexte
nont vespere vel complete. Oock eest te weten
dat alle tyt alstixⁱ lessen sijn en dieixⁱ respōs
ghesonghen es soe salmē terstont beghinen. Te
deum laudamus. En daer onder sal dat couēt
recht staen sonder lenē choor teghe choor. En
alsmē singt *Ses Ses Ses*. soe salmē oetmoede-
lyckē neyghē deen choor teghen dander en weder
op rechten alsme singt *Deus Sabaoth*. Alsmē
oock singt. Te ergo qm̄s selen die susteren al-
le neder knielen op der formē en lancksaem si-
ghen tot dat veers wt es en dan weder op staen
en soe salmē altoes doen alsme iet singt daer toe
men sonderlinghe reuerentie en knien boeghige
doen sal en oock tē ynde vanden verse als men
opstret salmē sen weynich pausen op dat sy al-
le moeghen bequamelyck voert singhē en alsoe
sal die sangerste voert cōtinueren mette couent
elck met synen choor totten ynde des lesten v̄se
dat es. Non confundar in eternū. Dan berde cho-
ren te same singhen. Als dat wt es selen sy hē
te same keeren totten outaer en alsme beghint
Initiū oft *Sequentia sancte euangely* selen hē
die susteren alle tekenen metten duyne een

cruys maken voer den voerhoeft, voer den mōt
 en voer die borst. Tot gloria tibi dñe selen sij
 hem alle neygen totten outaer en terstont we//
 der om opherecht en alsoe blyuē staende ten
 outaer wert soe langhe dat begoft wort die be//
 nediccie dat es die colla dan selen sij hem alle
 om keere deen choor teghen dandere en neyge
 soot behoerlyc es tot **Per onia** en dan sele sij
 weder recht staen ende keeren hem weder ten
 outaer wert tol datmē beghint gloria pñ nad
 verse totten laudes Welck vers die beghinne sal
 die dat euangeliū ghelesen heeft **Deus in adiu**
toriu. Oock sal dat cōuent die dat euangeliū
 lesende wort antwoerden met ghelycker stemmē
 als sij ghesonghen heeft. Ten es oock te weten
 in alle voergeroerde poynte daer gheroert wort
 vanden omkeeren oft wenden des cōuents oft
 susteren metten aensicht deen choor teghen dan
 dere en salmē niet verstaen vander abdyse oft
 anders iemant die stonden in eenē stoel midts
 ingaende outaer die moeghe staē altyt ghe
 lyck mette aensicht ten outaer wert.

**Van de
 laudes ind metten dat xij capittel:**

Laudes beghintmē metten verse **Deus**
 in adiutoriu met gloria pñ Sicut erat

Cort en moet niet ghelesen worden

Alſoc ſalmen oock alle ghelyden des daech
beghinne en voertuaren. als die regule en
ordinarius wtbyft en als hier nae gheschre-
uen staet. Alſoc te verstaen alſoc als den
lxvi psalm wt es dat es. Deus misereat
diemen altijt slecht sonder toey lese sal en
laensamer dan die andere psalmē. Niemand
en sal sitten voer dat ierste vers vande ierste
psalm te laudes wt es. Als dat vers wt es
soe sal dat choor sitten daerme den seluen
psalm begoft heeft en onder den derden ende
onder den vyften. Dat ander choor totten
anderen en totten vierden psalmē sal sitten
Die ierste psalm nae. Deus misereatur es
te singhen met eender antiffen oft met alla-
naden tijt en inden seluen toey der seluer an-
selen die ander vier psalmē oock ghesongē
worden. En als die leste wt es soe salmen
singhen die voerscreuen an Daer nae dat
capittel Welck op slechte daghe sij sal wt
den epistelen pauli en sondaechs wt apoca-
lipsi datme oock op sondaegē binen groo-
ten oft solempnē octaue houden sal dat
seeste en heb dan een sonderlinghe. Daer
nae een cleyn respons met met noten te

singhen maer na lxx^a tot paeschen dan singt
 men een sanc respons onder welcke langhe respos
 selen die susteren staen ghelyck inden langhen
 respons te vesperen dat is choor teghen choor
 maer onder den versen keeren hem beyde die choo
 ren ten aufaer Wert tot dat wt es sonder die
 dat vers singt die mach wten boeck singhen.
Canticum euangelij salme altyt te laudes en
 te vesperen singhen met een antiffene dat es
Benedictus ende magnificat. **T**otten kyriels
 ps nr Collecta **B**enedicam sal dat couent
 staen als voerscreue es met besnytinghe oft
 yndinghe des officie der nocturne sonder dat
 die abdytse oft stadhouderse int afwesen van
 der abdytse dat ps nr overlyt singhen sal en
 die andere tochoren ghelyck oock inden vesperen
 gheschien sal. Die de collecten singt onder den
 laudes en vesperen sal altyt recht staen. en
 dat couent neyghen oft knielen in anderen
 ceremonien sal sy haer ghelycken de couent
 Als dat officium ghesloten es en comemo
 ratie suffragien ghehouden syn na ghele
 gentyt der tyt sal dat couent gemeynelijck
 ophaer knien dijn aue marien spreken ende
 dijn werff clippen metter clocken. Dan tot

tecken der ouersten selen sy opstaey twee en
twee voer den outaer haer te neyghen en een
ieghelyck weder te gaen te gaen in haer stat en
alfoe sal oock gheschien tot allen andere ghetijde
sonder te prime dan selen die ouste voer gaen
te capittel en die ioneste nae twee en twee te
samen secundū ordine **Vand prime dz xij**
Woer ons heere prime salme lesen **Cap.**
pr. nr. aue maria. Credo in deu. Dat
vers Deus in adiutoriu Die hinc Jam lucis orto
dieme oock allen tijden te prime houden sal dat
heel iaer doere soeme oock doen sal totten ande
ren ghetijden tercie sexte none tot elcken een so
derlinghe ymne. verandert ^{nae den tijt} ~~dan die wete~~ der sel
uer yme die pleecht drijerley wyse te singhe nae
drijerley wyse der tijden. Den eenen thoen singtme
inder ferien den andere op sondaeghe en een sun
pel feest van xij lessen Den derden thoen in
festis duplicibus en in sumis. onder weleken
daechen ghetijden ons heeren me sitten sal oder
den psalme ghelyck onder des nachen ghetijde
geordineert es. **Dat capittel op ferial daghe**
wt genomen lincen der octaue van kersmisse
parischen en sinren sal syn. Pacem et verita
te op alle sondaeghen en festen van xij lessen

dat Martirologium wort gelezen of gesongen
naer den tijdt. ende alst volghet is so gaen
zij naer het capitel ten ware dat het vast van
waer dan gaen zij naer de tertien ende in den
hijghen vasten naer sexten *

Regi seculoy. Ende altyt alsme leeft dat capit-
 tel **P**acē et veritate dan es die **C**ollea **D**ñe de
 alsme dan Weder leeft dat capittel. **R**egi seclor
 oft **D**ñe miserere. dan es die **C**ollea In hac
 hora. Alle sondaaghe als die priue ghesloten
 es met benedicamus dño. dan beghint die sa-
 gerste. **E**n menig vult salme esse. die srecht
 lesende deen choor teghe dandere te staen ge-
 lijk onder den psalmē. **H**ac gloria pri staen
 die susterē wten stoelen dan seyt die ebdome-
 doris dat versikel. **B**enedicat nos deus. dat
 cōuent antwort **E**t metuant en ois. **D**ñe
 exaudi orationē. **B**enedicamus dñe. onder de
 se **C**ollecte steet sy recht diese seet en dat cō-
 uent ghehoert tot per oia dan keere sy hem
 allen totten outaer Wert tot datme singt deo
 gratias. dan gaen sy totten capittel. **T**en iers
 ten gaet alleen voer die dat capittel houden
 sal daer nae tbee en tbee als voerscreue es
 haer te neyghen. **W**ānceer sy indat capittel
 hys comen en staen daer secundu ordinem
 deen choor teghen dandere metten aensicht
 ghekeert **D**an comyt die daer lesen sal voer
 die matre oetmoedelyck neyghende voer die
 ouerste en haer benedixie neme. **W**ānceer

die ghegeue es. soe selen sij te same sitte maer
niemant en sal sitten voer dat die ouerste ge-
seten es en dat sal oock tot allen tyde ghehou-
den worden. Wanneer die ouerste behoert te
sitten. Dan sal die leserste gaen totten lesse
naer dat ^{capitel} ~~martholomiu~~ ^{de capite} te lesen te voeren ver-
condighe den dach vander maent en dat ou-
der des licha nae dien als sij in de kalengier
dat vindet. en men en pleecht niet den selue
dach te lesen maer den anderen dach daer nae
Wanneer dattet martyrologiu wt es soe beslyt
men aldus. *Et aliorum plurimorum sanctorum
martyrum confessorum atque virginum.* Inder voer
feesten onser lieuer vrouwe *annunciationis dni*
et in vigilijs *natiuitatis dni* en salme niet
sitten voer datme ghelesen heeft. *Isusum natum ex
maria virgine* en dan selen sij te same venie ne-
me op die aerde en lesen ^{oratio} *pr. nr. Ave maria* en
danbaer sijn wt gheheel der herte ghedincken
ende dancken onsen lieue heere der grooter oef-
modicheyt en dancke hem dat hij hem boetmo-
dicht heeft die sterflijcke menscheyt om onse ver-
lossinghe aen hem aenghenome heeft. Als dat
ghebet es wt soe salme tussen die stede daer
men gheslegen heeft soeme oock altyt doe sal.

alsme vander benic oft kniele op staet. Dan se-
 len sy voert sitte tot dat die lesse wt es. Ende
 alsoe dicke alsme eenighe heylighe leeft die
 in onse kalengier oft ordinario gheschreuen
 staen alsoe dicke sal elck sijn hooft een weynich
 neyghen tot allen tijde inden capittel. Als die
 lesse wt es staen sy op dec choor teghe daudere
 soe leeft die hebdomedaris preciosa in conspectu
 dni dat die choor antwort. *Mors sanctor ei*
Soe seyt sy voert. Isti et omnes sancti. dat
 couent *Ame.* Dan seyt sy voert. *Deus in ad-*
iuutoriu. *Dne ad adiuuandū* dit vers falsy drij
 mael segghen. En alst couent dat drijwerf
 gheantwoert heeft soe spreken sy te same glo-
 ria *pr.* *Kyriel.* En daer nae knielen sy ne-
~~der oft sy~~ neyghen naeden tyt spreken *pr nr*
 Daer na seyt die hebdomedaria recht opstae
 de *Et ne nos.* En den verse *Respice en* die
 Collecta *Dirigere et sanctificare* onder welc-
 ke Collecte steet dat couent, altyt middelbaer
 gheueycht en nimmermeer knielen Daer nae
 soe saen sy al gheseten sijn soe beghint die le-
 serse die lesse vander regulen die sy sluyte
 sal met *Tu ante.* daer na leeftmen die na-
 men der doodey dieme in andereny toccomen

begaen sal inder maniere als inde ziel boeckē yhe-
schreue staen en oock die weldade die sij de cloos-
ter ghedaen hebben. En te leste leestmē. Et
alij familiares nri. En off eenighe Ware daer
gheen namē ghetrekent en Ware dan sal sij lese
Spicrūt diuersi familiares nri. En die capit-
tel hout seyt daer op. Anime fratru fororu. fa-
miliarium et benefactoru ordinis nri requiescat
in pace dat couent antwoert. Amē. dā salmē
opstaen en lesen. De profundis diemē slyyte
met requie eterna. Dan knielen sij neder
off sij staen en neyghē naden tijt segghē de p-
r. Dan seyt die hebdomedaris. Et ne nos.
A porta inferi. Dne exaudi orati. requiescat
in pace dat couent antwoert op elck alst ge-
woenslyck es. En al datmē leest inden capit-
tel dat salmē lesen met eenē accentū. Als
die leseresse die lesse der regule ghelesen heeft
dan sal sij altijt die regule der ouersten brin-
ghen Ende wāneer alle ghelyck als voetsere-
nen steet wt es soe seyt die ouste off ouerste
Benedicite en esser dā iset sonderlings vā
der regule te vermanē oft wt te leghen
off vander disciplinē oft van ghebreken
off eenighe sonderlinghe beuelinghe te

doenc der dooden oft der leuender oft eenighe
 beuelinghe des abte oft ander sonderlinghe
 saken die de ouerste duncket noot te sijne de
 susterē te beuelen oft te segghen dan sal sy dat
 doen met corte woerden. Daer na als die
 ouerste seyt loquamur de ordine dan sele
 sy opstaen secundū ordinē haer schult te
 spreken ghelijck hier na beschreuen steet

Wāneer dattet gheschiet es keere sy hem al o
 totten crucifix dā seyt die ouerste Adiu
 toriū Die andere antwoerden Qui fecit
 en neyghen middelbaer en gaen wt. Die
 buyten den choor haer prime by hem sel
 uen lesen Wāneer die haer prime gheslote
 heeft met benedicam⁹ oft sondaechs met
 quicūq; en met sijnder collectē dan selen
 sy spreken Preciosa in conspectu domini

* Dan lesen sy ~~die letare~~ ~~Sancti maria. mē~~
~~diū nri Jesu xpi et oet sancti intercedat~~
~~pro nobis vt mereamur adiuuari ab eo~~

hād terciē sextē none
Of elcken en vesperē dat xij capit
 voerscreuen ghetyde spreect eenē
 p̄ nri en aue maria en beghintse als
 vander prime voerscreuen steet en etek

met hynen als voerscreuē es. Die yne van
der vesperē wort verbandelt nae den tijt
als oock dat capittel responsoria versikel
ende collecten inder vesperen en oock in a
dere ghetyden voerscreuē ghelijck inde or
dinario en collectario ghescreuē steet. En
hoemē die nae ghelegentheyt der tijt ende
feesten houden sal vintmen daer claerlyck
beschreue Die psalmē totten ghetyde en
oock totten vesperen en worden niet ver
andert dan so die regel wtwijft. ~~Deson
daechs alsme houdet vanden tijt off van
den heyligen off van andere groote hooch
tijden dan plechtme maer een an op die
psalmē te vesperē te houden off alleluia
naden tijt. ~~Donderdaechs en vrijdaechs
houtmen drij die ander daghe heeft men
vier an sonder inden paeschtijt dan singt
men altyt alla op die psalmodyen. ~~Daer
om daerme vier an vint gheschreuen op
eenighe sondach totten psalmē dan hout
men alleen die ierste ~~Op donderdach en
vrijdach wānceer men vint vier an dan
salmen die drij ierste houden die ander
laetme staen. ~~Es oock te weten dat in~~~~~~~~~~

den iersten vespere eender ieghelycker festen van xij lessen en oock alle sondaye daerme een niculle historie beghinen sal pleechme een groot responsorium te singhen ware dat die ierste vesper voerscreuen belet worde te houden van die tveede vesper eender grooter feesten datme opden selue dach gehoude heeft waneer dat comyt eest een sondach soe salme dat groot responsorium den naesten saterdach daer na houde ten sy dattet selue responsorium eens inder voersleden weke ghehouden sij ghebeest dan laetment staen en hout een cort responsorium daer van lxx^a tot paeschen heeftmen alle sondaye ende feriaeel daghen ee groot responsorium alsme hout de tempore. op alle andere sondayen en feriaeel daghen een cleyn respons. Alsme een groot respoe singt steet deen choor teghe dan der tot dat men vers singt dan keeren sij hem beyde ten outaer Wert tot dat vers wt es. ond den cleyn respoe keere sij hem te outaer Wert tot dan gheheel wt es ghesonghen.

A vad' cōplete en cōmēoracie o'fer vrou
te die collatie wt es en die **wē ruy**

susteren opden choor comē en staen secun-
dam ordinē gekeert totten outaer. **S**ax seyt
die statthouberse met eenē accent. **A**d in-
toziū dat cōuent **Q**ui fecit. **E**n als sy
dat gheboēneliēck p̄ nr **E**n que maria
ghesproecken hebben als voerscreuē steet sal-
men completen betalen als die regel **W**t
Wijst altijt op een maniere sonder datmē
die noten op te lucis ante terminū onder
tijden als voerscreuē is veranderē sal. **M**aer
Wāneer het es byden ynde der collectē dat
tot per omnia keere hem die susterē totten
outaer: en blyuē alsoe staende tot dat ghe-
heel ghesloten es. **E**n die benedictie vande
ouerste ghegheuē inder bys **B**enedictio
dei omnipotentis p̄it. **E**n daer onder selē
hem die susteren tekenē mette tecke des
heylighe cruyse aen dat voerhoofft aē de mōt
ende aen dat herte. **D**aer na gheestmē die
benedictie die van buyten comē oft **W**t ge-
sonē sijn. **O**ft daer gheen en sijn. **B**eghint
ter stont die sangherse naeder ierster be-
nedictie onser lieuer vrouwen lof naeden
tijt met aē versikele en collecten als hier
na ghescreuen staet indē **A**d uet **E**cce ec

ci piet. **Aue maria Collecta Deus qui be-
ate marie Op den Kerstdach tot lichtmisse en
oock op die selue feste an Sancta et imacula-
ta. Vses Post partu Vgo. oratio Deus q sa-
lutis. In anūciatioe dñi an hec est dies vers
et oratio vt in aduentu. Van paesch auent
totten ascensie auent an Regina celi letare
Vses Gaude dei genitrix Oratio. Gratiam
tuam Op die feeste van ascensie tot trinitatis
an. Alleluia sancta dei Vses Aue. Oratio. Pro-
tege Op die ander lunde. int iaer te Weten al-
le sondaghe en dyssdaghe an Flores rosa
feria secunda et quinta an Aue regina. ser-
ta feria Alma redemptoris. feria quarta et
sabbathe Salue regina. Tot alle desen an
Vses Aue maria. Oro Protege dñe. En onder
den selue loue selen die sustere recht staen
in haer stalen sonder leue metten aensicht te
outaer wert sonder alsme die kuenen boecht als
een reghelyck det voerscrene an Als inder
an hec est dies Totten woerden Hodie de
facty est ende inder an. Regina celi Totte
woerden Ora p nobis deu. Tot Salue regi-
na Totten drijerste worde en nemende tot
ten worden E clemes. E pia E dulcissima**

Dit volgende moet gelesen worden

en altyt totten versyck. Ave maria. Item tot
ten voerscreue collecte salme altyt knielen
oft neyghē nade tyt. Dese collecte salme
beslytten met *Per xpm dñz* oft andere soe-
men vint in den collectario. Daer nae salme
lesen onser lieuer vrouwe complete als die
wt es salme lesen een *pr nr en* ave maria.
Credo in den. op de knien oft diepe neyghen
nade tyt daer nae salme drijlverf teeken doe
metter clocke om te bidden. Ave maria diene
lesen sal opden knien. En mette teeken des
ouerste salme opstae en met ghelboelycker
reuerentien wtfgaen en staen secundū ordi-
ne dat wylwater te ontfanghe vander ouerste
En dan een ieghelyck te gaene secundū or-
dine opden dormter die ioneste voer en die
ouste nae elck in haer celle om haer te re-
colligere en te bedincke neerstelyck hoe sy
den dach toe hebbe volbracht. Daer nae en
sal hem niemant met wtfwendighen wer-
ken becomere oft oock iet spreken ghelyck
dat oock die heylighe regule sonderlinghe
seyghen dat is dan die dat sonderlinghe
van officie weyghen oft van ouercomende
gasten van noets weyghen gheoorloft. wort

oft toeghelatē es te spreken oft te doen. **Vāden**

godlycke dieft hoemē dz volbrīgē sal op dē

Hoemē totte **hoochtijde dat xv Capit**
 grooten hoochtijden die ghetude houde
 sal en wat daer toe nemē dat vintimē al inde
 antiffenario ordinerlyck en besceydelyck ge
 teekent. **M**ē sal weten dat alle groote oft
 slechte hoochtijde hoe wel dat sū op eenen
 sondach comen dat men totter ier sterende an
 der nocturnē termettene en oock tot laudes
 sonderlinghe psalmē die totter hoochtijt hore
 en totten laudes een sonderlinghe capittel.
 houden sal houtmē vander freste een solep
 ne octaue dan salmē indie selue octaue die
 selue psalmē en capittel oock houde ghelyc
 opden dach. **M**aer comt een sondach bin
 nen der octaue in die mē dat officie des selfe
 hoochtijts begeet dan en salmē niet die sel
 ue psalmē totter nocturnē noch dat selue
 capittel tot laudes houden als opden dach
 des hoochtijts. **M**aer die psalmē diemen
 pleecht op slechte sōdaghe te houde capit
 telū de apocalypsi dat ander wat totten
 hoochtijt behoeft. **O**p ander slechte dage
 binney der octaue salmē altyt psal

(dit capitel en moet niet gelesen worden)

mos feriales houde tot nocturne en lau//
des hoe wel me alle ander dinck voert va//
den hoochtijt houden sal. Men sal oock
Weten hoe wel die hoochtyden sonder sin//
ghe an beschreue hebben diemen totte ca//
teken terty nocturni te laudes prime ter//
cie serte none op de dach des hoochtyts
en opder octauen houden sal maer des
sondaechs die bīne der octaue en salme
die an niet totter voerscreue ghetijde sin//
ghen maer alla ghelyck me op slechte
sondaeghe plegt. Men sal oock wete datme
tot allen ghetijden sumu medys en dupli//
cibus beyden chooren te same selen singhen
die helst des lesten vers alder ynen der groo//
ter ghetijden datme in simplicibus ende
ferijs niet doen en sal hoe wel nochtan al//
le tijt beyde chooren ame des lesten vers al//
der hyne te same singhen. Tot allen groe//
ten oft cleyne hoochtyden en oock sondaechs
salmen tot allen versen der hyne alsoe me//
nighe heel pause houden alser ghetecket
sijn sonder des nachts salmen inden hyne
die met drij pausen gheteekent sijn allee
die middelste houden. Wantme da gheri

gher te singhē pleght om lancheyt wille
 des officij. Dat doetmē oock inder ferie en
 inder ynen alder ghetijden. die met een
 der oft twee pausen gheteeckent syn sal
 men altijt in eender wyzen houdē. Oock
 salmen weten dat wy tot gheenē grooten
 oft clevnē hoochtyden wāneer het xy les
 sen syn noch sendacchs noch in slechte
 daghe binen der grooter octaue als vā
 iaers dach tot derthiemisse en vander oc
 taunen van paeschen totten hoochste der
 heyligher drijbuldicheyt niet en kniele
 wtgenomē sommighē knielinghe diemē
 om gheen grooten hoochtijt wille en laet
 daer somighe voergeteeckent syn die and
 noch claerlijcker op ee ander stat ghetee
 kent sullen worden. In desen voerscreue hooch
 tyden oft ander daghen wāneer wy niet
 nae onser ghelwoenten en knielen neyghē
 wy middelbaer voer den knielen Tot onser
 lieuer vroulver ghetijden pro defunctis
 en inden capittel maer totten andere ge
 tijden neyghen wy diepe In ander sierhe
 den daer mede die andere groote hoochtyde
 schijnē en onderscheyt hebben vandē ande

ren hoochtyden oft oock onderhout nae haer
ghescalt als in sonderlinghe note der yne
en ander ghesanghe in Wijsen en ordina-
ringhe singhens oft ander des ghelycke
sal hier nae wtgeleet worden. *Hoe en haer*

Des sondaechs *mē alla si* sal *xvi*
doer dat gansche iaer sal *mē alla si*
ghen totten cantica der derder nocturnen
op die psalmē totten laudes, prime ter-
cie sexte en none totten grooten ghetide
Wtgenomē des sondaechs inder vasten
en ander sondaghe naeder tijt vā paesche
oft op welcke sondach *mē eenich sonder-*
linghe hoochtijt oft octaue eenighe hooch-
tyden beghet. Oock sal mē alle ledighe da-
ghe totter tweeder nocturnē der grooter
mettenē alla honden maer niet in de vaste
Vander ierster vespere op paesch auent
totter tweeder vespere van sinxē sal mē
totten psalmē venite, te nocturnē, te laudes
te prime tercie sexte none op die psalmen
vander vespere sondaechs hoochtijts en
werckdachs sal mē altyt alleluja lesen. En
die tijt vā paeschen oock totter aij ad
magt en Benedictus *vsikelē* responso

Capitel en moet nit gelusen worden

ric salme lesen alla een in middel en een int
 ynde. **T**otten cleyne responsorie twee int
 ynde dieme alleen naeden verse repetiert
Maer aen die versen der responsorie sy
 syn cleyne oft groot en salme nimmermeer
 alleluja singen. **W**anneer me die an
 oft responsoriu in de paesch tyt houdt
 dieme buyte des paesch tyt pleecht te hou//
 den daer salme oock alla toe doen. **T**otte
 introitus offertoriu comaniones. **B**e//
 nedicamus. **I**n missa est tot allen missen
 sonder boec die dooden salme alla segge ee oft meer
 nae dien dattet inden sanghe oft thoer
 voeght. **T**ot benedicamus ten vesperen
 oft laudes **W**anneer dat duplex es oft
 meerder hoechtijt alle tyt driy alla. **A**ls
 simplex sondich oft ferie es singme nz
 meer dan een alleluja in tona. maer tot
 benedicamus in andere ghetide en suffra//
 gium in laudibus in vesperis tot een ie//
 gelyck salme doen alla slechtelyc per
 accentum aen dynde neder **E**nde dat
 covent sal antworden **D**eo grās mel ee
 oft meer alla in de selue getael noten
 oft accent ghelyck sy voer gesongē sijn

Maer tot Benedicam? en Ite missa est salme
 segghe alst voerscreue es totter freste der
 hevsigher dryuuldicheyt beyde den ghetydē
 ende der missen. In wat tij me alleclura
 vint niet alleen inder bekē van sinen
 maer oock in andere tyden des iaers. Wā
 neer men dat vindet en salme dat niet la-
 ten. Totten gloria pri nae dat vers alsme
 die ghetijden beghint soe en salme niet
 alleclura noch laus tibi dñe singhe ghe-
 lyck sē me ghe ander ghelboenlyc syn. **vā die**
beslutige d'principale collecte idē ge
totter principael collecten tyde xvij
alsder grooter ghetydē dach en nach.
 salme totten ynde segghe Et famulos on-
 der ghender wille die wt syn. Wā neer me
 dan die collecte sluyten salmet Qui tecū
 daer om sy totter vader sprect en inden
 sone yndet soe salme die sluyte. Wer cū d'
 om des wille Et famulos niet achter
 laten. Die collecte sprekende totten vader
 en daer gheen ghedachtenisse en es des soens
 in en gheschiet die salme sluyten met per
 dominū nr̄z maer leest me dese collecten
 voer een suffragie oft cōmemoratio dā

Dit Capitel en moet niet gelizen worden

salmē segghe. Per xpm. Ten ware dan
 die leste soe salmē segghe. Per dominū nr̄s
 Jhs xpm̄ sprec̄ die collecte totten soene soe sal-
 mense met **Q**ui vivis et regnas en deo
 en om des wille. Et famulos niet daer in
 verandere maer leest mense voer een com-
 moratie oft suffragie dan salmē inder be-
 sturtinghe slecht segge. **Q**ui vivis et reg-
 nas deus. ghesiet inder collecte ghedachte-
 nisse vanden soene soe salmē segghe per eun-
 dem dñs ghesiet ghedachtenisse vande heyl-
 iche gheest soe salmē segghe in unitate eius
 dem spūs sancti deus. Inder collecte vā
 sinte steue oft dier ghelyke die aende vnde
 syn exorant et exorare als mē daer toe doct
 Et famulos dan salmē segghe per dñs nr̄s
 Jesu Inder collecten Deus qui salutis die
 dynde es suscipere leest mē et famulos. daer
 toe dan salmē segge Per eundē dñs es des
 niet soe seythuen slecht suscipere dñs nr̄s
 iesu Christu Aldus salmē oock doen in
 anderen desen ghelycke. **vādē comēoracie en**
suffragie hoemē die te mette en te vesperē

Nae mettene houden sal. xviii.
 vesperē en laudes als dat ierste be

Dit Capitel en moet nit gelusen werden

nedicamus nader principael collectē. Wel es en
offmē eenighe benediccie te gheue heeft als
die yegheue sijn dan salmē cōmemoracien
houden het sijn vande aenstaende sondaghe
off fresten van xij lessen off dat gelveest es
off van eenighe heyligen die daer maer een
comemoracie inden collectē naer geteekent
en heeft off vande priuatis diebus des ad
uents. En vande beghin der vasten totter
palmveke. En die weke van sinxē off hooch
tyfelycke octaue van welcke men gemeyne
lyck houdē sal vint mē niet sonderlinghe
dat hem toe behoert soe salmē die an te vespre
houdē die op magt behoert. En die totter niet
tenē die op benedict⁹ behoert houtmē dat heel
officiū vanden hoochtyde soe salmē die an
metten vsikelen vande ierste nocturne tot
ter cōmemoratie neme. Compt ee ander cō
memoracie der seluer ghelyck soe salmē daer
toe dat vsikal der ander nocturne neme. Sal
men dan een cōmemoracie doen een slechte
feeste van xij lessen dat dā op die tyt es
off gheleden es die sal dan voer die cōmemo
ratio vanden sondach gaen. En die cōme
moratio vanden sondach voer eender ander

slechter comemoracie vande aduent vander vasten van sinxe oft va eenigher octaue voersagen
 Van voert een apostel voer een martilacer een martilacer voer veel martilacere een confessor voer een ioncfrou ten sy dan sonder linge inde ordinario anders wtgeteckent
Men sal oock suffragie ghelboenlyc houde vanden patronen der plaetsen en des ordens
Het sal oock inde vryen wille eens reghelycke abtissyn ee suffragie te nemē maer nergent anders wt dan wt den antiffenario die he dunct dat bequae sy den patroen synder kercken synder veel patronen dan salme veel suffragien nemē maer die suffragie vande patronen des ordens sal dan van allen een wyse ghehoude worde
Inde tyt van paesche te vesperen an *Iustum* te laudes *Amauit* en *dnis*
Inde andere tyt altoos te vesperen an *Sactissime confes.* te laudes an *Du in hac terra* *Ps.* *Ora pro nobis oro.* *Intercessio nos*
Dit en sal niet veranderen **D**ese ghelboenlycke suffragie en houtme niet in sumis *festis maioribus et minoribus* en medys *Et* dry daghen voer paesche in welke daghe ghelyck opde paeschdach sinxedach gheen

gedinckenisse van eenighe heylighe en doet
En sy dat die heylighe come sinaen daechs na
paeschen oft sinxen soe salmen inde tweede
vespere des voerleden hoodtyt comemoracie
honden vande heylighe. Men sal oock we
ten datme die antiffen en vsikelen vander
comemoratie deen choor teghe dander staen
sal totten collecte en salme niet knielen maer
diepe neyge sonder diese leses oft singt.
sal recht staen. **Vande boecke des nielbe en
onde testamets dieme inde choor lese sal xix**

Vanden iersten sondach des maents no
uembrijs totten aduent salme inden
choor en refter lesen die boecke Ezechielis Da
nielis en der ander twelf minste prophete
Doer alle den aduent dat boeck ysaye lbtieno
me die dry daghen der quatuor temporum
In vigilia natiuitatis Christi vande iersten
ledighe nacht post circunciosione dni tot
septuagesima salme lesen epistolas pauli
van lxx^a tot des sondaechs der passie weke die
vyft boecke moysi Josue Judicu et ruth van
die passie weke tot paesche hieremias ende
Baruth. Men sal weten comt alle heylighe
dach opden ierste sondach des maents no

Dit Capitel en moet nit geloven w^{er}den

uembre dan salme den ierste ledighe nacht
 daer nae libriū & zechielis beghine. Aldy
 salme oock doen metten boecke genesis. **Ma**
 neer purificatio beate marie opde sondach van
 lxx^a valt. **E**n metten boecke Iheremie als
 annūciatio beate marie dnica passionis valt
Maer ysaya beghint me altyts ouerbro
 ken den iesten sondach van aduent. die so
 dach die sinte andries naest comt tsy die xxx
 leden oft nauolgende dat es den ierfte son
 dach vande aduent. **C**omt sinte andries opde
 sondach soe salme des naesten daechs houden
Op wat daghe sondach oft de naeste ledige
 dach datme die voerscreue boecken be
 ghinet salme altyt wtten boecken datmen
 begaen heeft alle ledighe nachten die lesse per
 ordie lesen wtghescherde dry daghe quatuor
 temporū inde aduent en vigilia natiuitatis
 dni op welke me niet van ysaya maer om
 lie der euangelie op die daghe behorende se
 sen sal. **A**lsme die boecke alle dese voerscreue
 tyde beghine sal dan sal die sangersse alle
 raer sulcke deel van beghine wtgenome dat
 men den dach als mensc beghint en alle ledi
 ghe nachten toe comen mach en ierst neer

stelck tellen hoe menighen nacht datmen se
heeft want deen tyt veel ende dander tyt lut
tel sijn datme daer meer oft min houde. En
waer die ierste lesse een vnde heeft der lester
nacht daer salme die lesse inde refter begi
nen en voert lesen soe datme alle dat ouer
bleue es vanden boecke datme begonen
heeft oft ander boecke die noch ouerblijuen
die op die tyt gheboeren nae deysinghe voer
ghesciet wt come. Wāneer ezechiel prophe
ta in neuembrijs begoft es selen die andere
sondaghen die lessen sijn van Daniele en
ander propheten diemen inden refter niet
ouer slaen en sal ten ware dat eenighe pro
phete om synder cortheyte wille des sondaechs
te male wtghelesen ware. Alle sondaghen
die come moghen vanden daghe dattet
epistel pauli begonen wort tot dat sondaechs
datme singhet die responsorie Domine ne
in ira. Ende alle die sondaghe die comen
wāneer liber genesis begoft es tot den sou
dach vander passien weke. En op palin
sondach salme lesen omelien tractatus die
tyt dienen Des andere derde en vierden sou
dach inden aduent de ysara. Des sondaechs

als men singt *Domine ne in ira* En ander
 re sondaghē die daer volghē tot lxx^e de e//
 pistolis pauli maer want die lessen deser
 sondaghē niet stadeluyck deen nae dander ge//
 lesen en worden soe salmēse ander werf in de
 refter lesen. Die leste drij daghē voer paes//
 chen salmē lesen lamentationes. Iherimie
 diemen deylen sal tot lessen der drijer da//
 ghen *Vādē boeckē diemē des somers le//*
te sal en vāhaer deylinge dz xx cap
D En iersten en de andere sondach na
 paesche salmē lesen libru apocalipsi. De
 derden sondach nae die feeeste trinitatis totte
 ierste men si augusti quatuor libros re//
 gum vanden maende augusto totte ierste
 sondach septembris prouertbia salomois ecclē//
 siastes librum sapientie et ecclesiasticū. Dā
 voert twee sondaghē Job Tobiam Judich
 et hester. Die andere sondaghē des maēs
 septembris van iersten sondach octobris tot
 ten iersten sondach nouembris salmē lesen
 libros machabeorū primū et secundū. Die ier//
 sten sondach vanden maent es die dē kalen//
 den naest es het sy den voergaende oft nae//
 uolgende oft die op die kalende comt. wt

Dit Capitel en moet niet gelasen worden

desen boeck voergeteckent salmē totten voerger
screuē tyde sondaechs ad vigiliās nocturnas
lesen also veel als voer lessen genoch mach
sijn nae ondersceyden des lessen boecks oft me
dien dat ouerblyft in den resten niet genoch
en heeft soe salmē dat deel des nachts gele
sen es anderwert lesen ten ware dan dattet
op den selue dach als dat boeck inde choor
begoft es oick ierftwert daer wt totter ta
felen lesen soude. Dan sal die lesersse be
ginnen daer die achtste lessen te mettenen geint
ware. Waer oock eenighe scerfte die dat be
sette datmē die historie niet en hilde noch
en begofte dan salmē dat boeck ghelycke
wel ter tafelen lesen. en dan andere met
ter hystorien beghinen inde choor. Dese
nagescreuē boecken salmē oick inde resten
lesen als post epistolas canonicas. Actus
apostolorū post libros regū. paralipomi
nū prim⁹ et secundus post liber hester
esdras primus et secundus. En waer mē
ledigen tyt heeft salmē oick die vier enā
gelien lesen met die passie. Voer allen dick
salmē lesen wat des nachts van omib⁹ cō
mentarijs tractatib⁹ en sermōnomb⁹

ouerblijft Men mach oick ander materie nae
 ghelegentheyt der tijt en der feesten oft pas
 sien en wercke der heylighe diene inde choor
 niet en hout inden refter lesen. Men sal oick
 alle saterdaghe voer den sondach alsme die
 historie beghinne soude en van eenigher fes
 ten ghehindert wort inden refter lesen de pro
 logum, prefationes vel argumentu off wat
 dat boecks voerschrift es datme den sondach
 inden choor oft tafel beghine sal cest sacken
 dat ander boecken diemen lesen sal binen
 datme die hystorie singhet prologos prefaci
 ones off argumentu voer heeft die salme oick
 inden refter lesen nae haer ordineringshe. Dit
 salme altyt ordinerlijck houde. Waner me
 die historie vidi daz beghinnet pridie nonas
 nouembrijs dan sullen die ledighe nachte dat
 es quarto et tercio nonas die lessen syn de
 secundo libro machabeor maer beghintmen
 die historie tercio nonas dan salme niet
 meer den eenē nacht dat es quarto nonas
 Wten voerscreue boeckē die lesse lesen van be
 ghin der hystorie off vertreckinghe der fes
 ten wille Ende wat anders noot es te wete
 mach een ieghelijck wten antiffenario en

ander choer boecke Wel onderbyst Worde **hoemē**
dat opscrift boerde lesse idē choer rest en col

Alsme eenich boeck vande meulben la. lese
off ouden testaments beghinet **sal xxi**

van salme die opscrift ierst lesen. Als inci-
pit ezechiel. Daniel. Iheremias propheta
off der ghelycke. Incipit argumentū beati
iheronimi presbiteri in epistola beati pauli
apostoli ad romanos vel corintheos. Item
oick explicet argumentū. Incipit epistola
beati pauli apostoli prima vel secunda ad
romanos vel corintheos. Item explicet episto-
la beati pauli ad romanos. Incipit liber a-
pocalipsis iohannis apli. Incipit epistola be-
ati iacobi apostoli. Incipit liber actuum
apostolorū. Incipit liber regū primus. Inci-
pit liber prouerbiorū. ecclesiastes. sapientie
vel ecclesiasticus. Incipit cantica canticorū
Incipit liber iob. thobie Judith. Hester. macha-
beorum primus vel secundus. Alsme dat op-
scrift eens ghelesen heeft soe en derfme die
niet meer lesen hoe langhe datme wten
boecke leest. **M**acten resten en collacien
salme alle daghe die opscrift weder lesen
tot dat boeck wt es. **E**s dat boeck onder

Coit Capitel en moet niet gelasen worden

seeyden niet capittels soe salme segghe Wat
 capittel dattet es als capitulum primū vel
 secundū ex libro genesis oftme die lesse vā
 beghin des capittels begint anders slecht
 capitulo primo. secundo. tercio. Die lessen
 sijn oick ondertyden de comentarijs sanctoz
 prin. Sijn sy de omelys ougenis vel augusti
 ni in aliquo libru determinatu sacre scrip
 ture dan salme inde opscrift segghe hoe me
 nighe omelie dattet es en ouer Wat boeck
 maer niet incipit noch explicit maer slecht
 Omelia bisse simi. septimi beati augustini
 epistopi in iohāne. Dit salme doen als
 die lessen sijn vanden beghinne der ome
 lie maer wāneer dat niet en is dan salme slecht
 segghen omelia secunda vel tercia illius vel
 illius. Sijn die lessen de omelys gregorij vel
 bede dan salme slecht segghe omelia vel ex
 omelia beati gregorij pape oft venerabilis
 bede presbiteri. Maer wāneer die lessen
 sijn ex comentario hilarij Chrysostomi a
 brosy. ieromimi vel bede dan salme nomen
 den naem des meesters die de glosa maect
 ende dat boeck dat hy glo seert. Aldus ex
 comentario beati hilarij episcopi in mattheu

Vel venerabilis bede presbiteri in lucā. Maer
Wānceer die lessen sijn ex tractatu dan salmē
den naem des meesters en die materie des
tractaets nome ende segghen, ex tractatu
beati ambrosij episcopi de iacob patriarcha
En die lessen totter derder nocturne op die
euangelij daer sijn somighe comentaria
sij sijn omelie dan salmē slecht segghē ome
lia vel ex omelia beati augustini episcopi
de eadem lectione. Vel venerabilis bede pres
biteri de eadem lectione. Sijn sij comenta
ria dan salmē segghen ex comentario beati
augustini vel hieronimi presbiteri de eade
lectione. het es gheboeluck datmē voer dese
voerscreuen leeraers pleghet te segge beatus
Als beati gregory beati augustini maer
origene wtgenomē diemē slecht bloot noet
En beda die wij segghen venerabilis bede
Wat boecken datmen inder choor oft refter
leest sijn sij vande propheten oft historie
oft wattet anders sij men false alle weghe
sluyten met. Tu autem. Alsmē een ome
lie inden choor die begoft en niet volcint
en es diemē inden refter oft collatie voert
lesen sal dan salmen segghē ex omelia bea

ti gregory pape super euangelio mathei ho-
mo quidam peregre et reliqua. Ende op die
selue stat salmē beghinē inden refter oft
collatio daer die lēsse der mettenē op ghe-
houden es. Maer salmē eenighe omelre der
euangelien vanden beghinne ten refter oft
collatiē beghinne te lesen dan salmē dat op
scrift ierst lesen ghelyckmē inde choor doet
Men sal oick alle materiē diemē gheheel wt
ghelesen heeft aen dōnde segghen als haer
opscrift ghebeest es. Aldūs explicat talis
vel sermo aut liber maer niet inde choor
Vā menegerā de hoochtijden dz xxij ca

Die feeste van xij lessen syn vierderhande
dat een dat heet sūmū. Dat ander me-
dium. dat derde duplex. dat vierde simplex
Die festa sūma et duplicia syn tveederhande
want dat een heet sūmū maius en dat an-
der sūmū minus. Een duplex maius dat
ander duplex minus, festum simplex es
een de sanctis en een de tempore. Sūmum
maius syn dese nabescreuenen hoochtijden
Natiuitatis domini. Pascha penthecos-
tes. festum trinitatis Sacramenti. assup-
tionis beate marie. Omnium sanctorum

Dit Capitel en moet nit gelusen worden

Dedicationis ecclesie. Sancti Benedicti. En
den patroē eender ieyghelijcker kercke byson
der in natalicia illius want heeft die patroē
veel hoochtijden die en salme niet alle sūma
maiora houden Sūmū minus sijn dese. E
piphania Ascensio dñi. Purificatio Annu
ciatio. visitatio Natiuitas et conceptio bea
te marie virginis. Natalicium petri et pauli
Mediū feeste es Natale sancti stephani. Jo
hānis euangeliste Circūcisio dñi. feria se
cunda et tertia pasche et penthecosten et oc
taua pasche. Natiuitas iohānis baptiste
Michaelis Martini. En den patroen van
den ghestichte Duplex maior festū. Andre
e philippi et iacobi. Iacobi. Bartholomei
Mathei. Symonis et Jude. Thome. Ma
thie. luce Marce. Laurentij Gregorij Am
brosij. Augustini hieronimi. Nicolai. Ma
rie magdalene. Inventionis et exaltatio
nis sancte crucis. Duplex minus es feria
quarta pasche et penthecosten. Innocentium
Cōuersionis sancti pauli et cōmemoratio
eiusdē. Cathedra petri et ad vincula pe
tri. Iohānis an portam latinā. Decol
latio sancti Iohānis baptiste. Bernardij

Elizabeth octaua epyphanie. Ascensionis
 Corporis christi. visitationis et assumptio
 nis natiuitatis beate marie Et sanctorum
 petri et pauli. Alle ander feesten de sancto
 rum die hier niet wtgenoept en syn die
 heeten simplicia de sanctis. Alle sondage
 die syn simplicia de tempore wtgenomen
 die voer genoeft syn. **hoemē sūma festa ple**

Sūmū festū **get te verleggen dz xxij**
 tum maius minus. vel mediū op
 wat dach dat valt salmē dat houde wtge
 nome den iersten sondach en den vierden
 inden aduent. Den iersten sondach inden
 vasten metten vier nauolgende sondage
 En alle die palmbeke paeschdach ende
 sinxendach metten drij daghe nauolgede
 Ascensionis trinitatis et corporis christi.
 Also wat feesten op eenighe dese voersere
 uen vyf sondaghe inden vasten compt
 dat salmē den andere dach daer nae houde
 wtgenome festū annūciationis dnice op
 wat dach dat compt voer palmsondach sal
 ment houden Des yhelycs waer sinte an
 dries en Thomas patroen syn en op een
 sondach valley oft eenich feeste dier ghe

Dit Capitel en moet niet gelaten worden

lyck valt opden ascensie dach trinitatis corporis
Christi die salme verlegghen en op andere dach
houden. Maer Wat opden palmdach oft in die
palmbeke valt salme des saterdaechs voer palm
houden. Oft oick die feeste annunciationis inde
paeschdaghe oft in die acht daghen va paesche
viele dat salme des saterdaechs voer palm hou
den nae gheboente van sonigher kercke. Maer
viel dan eenighe ander feeste hoe groot dattet
Ware opden voerscreue saterdach dat salmen
hoogher legghen en opden donderdach der sel
uer beken houden. Alsoe datme die feeste ierst
hout die ierst compt na ordinancie des ka
lendiers. Ende dese ordinancie en salme son
der noot niet verandere. Des ghelycs als twee
feesten inder palmbeke comen dicke voer
houden sal. dan salme dat ierste houde opde
donderdach ende dander opden saterdach. Maer
compt sinte Benedictus opden vrydach
voer palm soe salme opden selue dach hou
den. Viel een feeste sumu oft mediu opde paesch
dach sinxendach oft eenich vande dry napol
gende daghen dat salme de donderdach naest
comende houde wtgenome annunciationis
dri die salme houden voer daert een ghe

Woente es. Ten ware dan eenich feeste opde
 donderdach nae paeschen oft sinxen dan sal
 niet opden vrydach houden op dat die or
 dinancie der feesten ghehouden worden wesc
 ke feeste ierst comt datme dat ierst houde
 en sonder noot niet en verandere. Maer
 dese veranderinghe es noot en soude ghe
 scien wancet dat sanctus georgius patroen
 der stat ware en opden dysdach oft ander
 tbee naeuolgende daghen viel En sinte
 marcus opden donderdach dan soudemen
 georgiu opden vrydach nauolgende hou
 den ende marcum cu letanya op synen
 dach Ten sij dat een gheboente der kercke
 des bisdoms datme sinte marcu cu letani
 is opden andere dach houde soude. Wan
 net dedicatio ecclesie festum mobile es als
 dat sij opde maendach dysdach oft goens
 dach nae paeschen oft sinxe gheschiet es
 en ingheset te celebraren dan en salme
 niet versetten. Maer heeft sij een ghetee
 kende dach inden kalensier soe salmen se
 alst voersyt es voer oft nae houde wancet
 sij op sulcke hoochtyden maer is eenich

ander gheboente inden bisdom dese hoochtyden te houden die selen onse cloostere die inde bisdom ligghen mede houden bysonder vanden groeten hoochtyden oft ander gheboenten diene niet verandere en can men en mercket. *Voeme festa duplicia*

Als voer oft na houe sal xxiiij Cap
Aenich feste van duplex valt op eenighe sondach vande aduent oft lxx^o oft op enighen sondach inden vasten dat sal me den andere daech houden wtgenome dat op den palmsondach valt. Ascensie trinitatis sacramenti oft inder octane sacramenti oft paeschen oft op een sondach als men een nieuwe historie beghine moet daer o dat gheen ander sondach sedich en is. om meer feste wille. Maer vallet op paesche oft sinxendach oft eenich vande drijnaolgende daghen dan sal niet houde des dond dachts. Maer vallet op palmdach oft in palmke dan sal niet voer houde alff voer screue is. Waerf sake dat eenich stat palroe in onse kalensier niet ghescreue en ware oft allec een comemoratio daer af hadde En dat op syne dach eenich duplex festu dat die ge

(dit Capitel en moet niet geleren worden)

in cijn kercke hilt dat festu duplex soude stat
 gheue den patroen. Als ware sanctus Chris
 tofor⁹ patroen es die op sinte iacob⁹ dach comt.
En oft dedicatio ecclesie comt in die exaltati
 onis sancte crucis stat gheue dedicationi en
 wat op de naeste naenolghende dach es octaue
 natiuitatis beate marie dat oick duplex es daer
 om salme exaltatione scie crucis voer houde
 en ander feest der gelyck. **G**hee feest diene
 voer oft nae houde soude en salme niet houde
 op solempne octaue noch die octaue op eenen
 andere dach verlegghen maer comt die octa
 ue op eenen dach alst meerder feest es oft dat
 me ba noets wege een melke hystorie beghin
 ne moet da en sal die octaue ghee officia heb
 be dan alleen tot berde vesperen en laudes co
 memora. **M**aer comt metter octaue en feest
 te dat haer ghelyck oft minder es da salme
 die octaue heel wt houde en dat feest des a
 ders dachs. **C**omt eenich hystorie te beghin
 ne op eenigher octaue oft ander feest ende
 heeftme dan een ander ledighe sondaech in
 dien dat mensche beghinne mach dat salme doe
 dat die octaue oft die feest haer officium be
 houde. **M**aer sijn daer twee oft meer sonda

ghē met feesten becomert so salme die hysto-
rie beghinē opde sōndach als die minste
feeste es en dat feeste des andere dachs te
houde. **hoemē simpel feeste verleggen**
Compt sal dz xxv. Capittel.
Qeenich feeste simpel van xij lesse op ee
werk dach inden paesch oft sinre weke heyl-
lich sacramēts dach oft inder octaue vā die
en salme in berden vesperē en laudes niet
meer dā cōmemoratio houde. **Maer** ee an-
der van die mē maer een cōmemoratio te
houden pleget dat salme dā alsoe met een
der houde. **Maer** compt dese cōmē op sim-
pel feeste van xij lesse eenighe opde witte
donderdag goede vrijdag paeschauel paesch
dach oft sinren dach dan en salme gheē cōmē
daer aff houde op wat daghe dat anders ee fees-
te comt van xij lesse al waert oick binē oc-
taue daer salmen se houde. **Te** sy dā opden
dach eender meerder hoochtijt oft sōndach dz
ee niellve hystorie beghinē soude dan salme
dat feeste des naeste dachs houde. **Maer** es
des naeste dachs een meerder feeste dā sal-
mē alle cōmem. vander simpel feeste houde
Maer es des naeste dachs oick ee simpel fees-

Dit en moet niet gelzen worden

te dat salme des andere dach daer nae houde
en dat ander ierst dat ierst come es. Me en
sal nimmermeer festu simplex voer houde anti
cipere off ouer den andere dach verhoude

Wanneer veel feeste na ee come va lbiē mē

Als tbeefte **daer die vesper houde sal xxvi**

ten van xij lessen na ee come es dat ierst
te sumū maius minus off mediū soe salmen
die ander vesper te mael daer van houde. Ten
sy dā dattet ander nauolgende feeste ghelyck
groot off meerder sy; es dat ierste duplex soe
sالت die ander vesperē hebbē dat ander nauolge
de en sy oick duplex off meerder off dominica
lex^o off quinquagesia off eenich sondach inde
vasten off aduent off datmē anders inde or
dinario geteckent vint; es dat ierste feeste si
pel dan en salt die ander vesper niet hebbē dat
ander nauolgende en sy dā een sondach Welc
hystorie es ghehoude es. Als drij feeste off
meer nae een come es dā dat ierste sumū ma
ius minus off mediū. En dat ander duplex
off simplex en dat derde oick ghelyck de tbeē
dan sal dat ierste die ander vesper hebbē alheel
wat dat gheet boue. Dat tbeede oick die an
der vesper watet die ierste niet ghehad e heeft.

Dit en moet nit gelesen worden

ten sy da dattet naeuolghende es ee simpel so
dach Wat die dan die ierste vesper hebbe sal
Wat freste dat die ierste vesper niet en heeft
van die salme comcoz houde na benedica
mus en Welck die ander vesper niet e heeft
va die salme die an op die psalmie houde
en na benedicam⁹ comcoza^o dat aen staen
freste en hebbe da renighe sonderlinghe an
bescreue tot syne ierste vesper alsoe als alle
suma maiora minora media hebbe En en
hebben sy gheen cyghe an dan salmensse Wt
haer comuyn neme als daer geteeket en be
screue es in secundis vespertis super psalmos

Wantme **vade Lyden Cap. xxvij**
in alle onse cloostere niet een ghelyc
ke maniere van luydene ghehoude en can daer
o dat sy alle ghelycke clocke niet e hebbe maer
groot ondersceet es int ghetal. grootheit en ordi
nerighe Doch sal dese naghescreue wyse va hem
allen soe veel alst moghelyck es ghehoude wor
den Ten iersten salme voer alle ghetyde ee tee
ken luyde eerne te choor luydet datme die sus
tere Wt de slaep wecke oft dat sy haer werck la
te sy e syn da op die tyt by ee inde choor alsme
dat ghetyde singhe sal oft op eenighe plaet

se byde choor o' eenichs werck wille nae die dat
 me' trerstont weder te choor gaet **G**elyck als me'
 wte' capittel ter tercië gaet off nader hoochmisse
 sexte off none sigt da' e' salme ghee' tecke' luyde'
 maer tot ee' luyde' dat ghetijde' beghine'. Tot co-
 plete' oick niet meer da' eens luyde' welckme' doet
^{naer} ~~voer~~ des collatie' **E**n alsoe gherijghe als die colla-
 tie wt ee' salme te coplete' gaet en tussche' die col-
 latie en coplete' niet meer luyde' nochtan' soe la-
 te' wij toe datme' ee' cort tecke' luyde' o' der gee-
 re wille die wt deuotie daer beghere' te come'
Als me' onser lieuer vrouwe' ghetijde' niet in-
 den conuente maer elck bij he' selue' lesen. dan
 selē die susterē des nachts te mette' en te vesp'
 tot welcke' me' onderseydelyck drylwerf luydet
 tolle' derde' luyde' te choor come' en da' onser
 lieuer vrouwe' ghetijde' wt hebbe'. **M**aer als
 me' onser lieuer vrouwe' ghetijde' inde' conuent
 lesen sal selen sij he' haeste' alle tijt te come'
 totte' andere' tecke'. **M**en sal wete' datme' te met-
 te' en te vespere' langher sal luyde' bysonder
 dat ierste tecke' salme' alsoe langhe' luyde' dat
 me' twee' ghemeyn psalmē mach lesen. **E**nde
 tusschen den ierste' ende' tweede' tecke' salmen
 soe langhe' beyde' dat ee' vierendeel van ee' der

vze sij vande ierste teekē tot datmē dat an
der ophout. Tot alle ghetijde alēdie susterē
bij een sijn indē choor soe sal die ouerste ee
teekē gheue datmē ophoude. Die teekene
diemen voer de andere ghetijde luydet selen
cozt sijn en die tijt oick cozt tussche die tee
kene. Alsmē ix lessen heeft dan salmē tot
laudes luyde alsmē beghint. Te den lau
danus. En ophoude alsmē sauet ghesonge
heeft. Maer die slechte werckdagē als die
nocturnē wt sijn salmē een weynich beyde
na ghelegghentheyf der tijt en dā es dat con
uent indē choor sal die ouerste een teekē doen
datmē luyde. en des niet soe sal die eufsterse
luyde alst tijt es. Tot mette laudes en vespe
salmē die leste te same luyde met twee cleyn
clocken alst slecht ferie es maer totte andere
ghetijde met een vande minste clockē doch
niet altyt metter seluer. Hier sijn wtgenome
die slechte werckdaghe binē der octaue van
kerfmissē paesche en sinxē in welske mē ge
lyck sondach en fresten van ix lesse meer cloc
ken luyde sal dā op slechte werckdaghe. En
alst duplex manē es salmē meer en grooter
clockē luyde te vesperē mette laudes dā alst

simplex es oft slecht sondach doch niet alle
 met een. **M**aer alle in festis samit salme
 met allen clocke luyde te vesperen mettenen en
 laudes. **M**aer te prime tercie sexte en none
 met twee cleyne oft met een meerder darme
 tot ander daghe oft feste plegghet te hebbe
Te complete salme altyt ee maniere houden
 van luyde. **W**aert sake datme in eenighen
 clooster om ghebreck der clocke oft ander d
 se maniere van luydene niet ghehoude en ca
 soe sal die abt dier plaetsen nae gheleghe
 heyt der goede des cloosters hier ine alse or
 dinere als he dunct tamelyck te sijn. vande
 luyde der hochmisse salme aldus houde dz
 vaneer me kyriel ferial singt te misse da
 salme oick ferial luyde. **A**lme singt kyri
 el de dnica soe salme dnicaliter luyde. **A**l
 me solepne kyriel singhet salme oick solep
 niter luyde als voerscreue es maer niet totte
 ziel misse. **W**at hoe wel me tot alle zielenis
 se kyrie ferial singt doch totter misse dieme
 smaendacche te houde plegghet. **V**oer die doode
 alsme de dach ledich heeft soe salme ferial
 sijck luyde. **M**aer tot alle andere misse oft
 sonderlinghe officiu voer die doode als hier

voerscrenē es capitulo sexto oft die andere
metter tyt toequame salmē op sondachmanie
re luyde. Sonder totter officium als totter bygi
lic diemē nae vesperē opde choor heeft salmē
alle weghē luyde tsyix lesse oft niet. **Maer**
in der vaster wāneer mense niet terstont nad
vesperē en hout salmē ferialiter luyde. In de
beghene vander prefacie vander hoochmisse
als priester ghelese heeft. **Grōs** agam salmē
en aue maria lanck luyde met ee vāde mis
ten clocke. Alsmē dat heyligh sacramēt en
de kelck opheft salmē metter seluer clocke in
der seluer wyse clippen. En de cloosters daert
een ghelboente es datmē smoz ghes misse doet
pro familia daer toe salmē drylberf luyde ee
aue maria lanck met eender cleynder clocke
en tussche elck luyde ee weynich beyde alsoe
salmē oick tot slechte ghelesen misse. **Na**
mette en cōplete salmē drylberf aue maria
clippe met een groot oft cleyne clocke na eens
ieghelyc cloosters ghelboente en tussche elc
ke clip salmē ee aue maria lanck beyden

Nae vāde lichte des bede huys xxvij
den male dat inder wet ghescrenē es
dattet vier altyt in outaer berrende wat soe

44
ceft o'tamelyck dattet bede huys der gheloe-
uiger xpi in die dattet werdighe en alder
heyligste sacramet des lichaems xpi es ee-
nighe tyt sonder licht sonde syn. Daer o'wil-
len Wij datter vier inder lampen stadelyc of
houden worde te lichte inde bede huys byse-
der inde ouerste clooster onser vnie. Ende
macht sy soe salmet soe ordineren da' ee lam-
pe hanghe in presbiterio ee midde inde choer
en ee onder inder kerke datter te minsten
alle wege een sal bernē die ander te ghe-
sette tyde oft sy niet alle wege en bernē.
Alletyt selen totter hoochmisse twee wasse-
kersten ten minste op de outaer bernē. Maer
tot allen feestē sumis medys en duplicib⁹
tot beyden vesperen Te den laudam⁹ ende
laudes niet min da' twee wassen kersten op
den outaer bernē. bij welcke me oick adere
kersten sette oft op lachtere steken mach
tot desen boer ghescreuen tyde en misse in
sumis oft medys festis veel oft weynich na
ondersceyt der feestē ghelwoentheit seicki-
ghe oft ryckheit des cloosters. Welck aen-
sien en merckinghe me oick inde andere di-
ghen hebben sal. Sodaechē en slechte fees-

ten van ix. lessen salte minste ee wasse kerse
totte voerscreue tijde opde outaer berne op
welcke outaer en dedicatio oft des patroens
dach et sal oick ee keerse berne. En totter
misse diene opde dach opde outaer doet se
len twee kerse berne. Tot alle misse alsme
dat heyligh sacrament en de kelet ophett sal
een wassen kerse achter de priester berne
Item totte euangelii plege wij oick sonderli
ghe kerse te onsteken alsme die misse met
dienare doet. En die salme onsteken alsme
dat euangelii beghint en sal die wt doen
wancer die wt es. Tot alle vigilie voer die
doodē vā die daerne hoochmisse af sinne
sal salme te misse en te vigilie inde choir
oft kercke een lyck maeken daerne vier
wasse kerse op kandelare sette sal die
berne sele. Tot wat daghe oft wat tijde me
die paesch kerse onsteken sal en hoe lange
dat sal hier na gheset worden alsme vā
haet benediccie vermanē sal. Daer eenich
clooster daer toe bereyt oft beruett hanne
wasse oft vā olien vā gorde liede datme
ter eere der godlijckē moentheit des
heyligē sacramēts oft eenighē heylighe

meer lichtē vernende soude tot eenighe tijde
oft officie. **O**ft daer een ander sonelijck e
ghelboentebare dat gelboelijck ghetal e
sal die abt des cloosters vā eenigheender ge
wilt niet mīdere **Vād solēpne processie**

Die hoochtijdelijke processie **& xxix :-**
dienie bij ons tehoude pleghet op de
se naeghescreue dagen. **A**ls tot onser lie
uer vrouwe lichtmisse. valmdach paesche
op oē heere hemelnaert. des heylige sacra
mentē dach. visitationis beate maria prop
ter indulgentias. Assūptionis beate ma
rie. **E**n die kerckwijnghe salme dese ordi
nancie houde sonder middel voer die hoochmis
se. **A**ls ghesonghe is dat nader tijt behoort
soe sal sangerste beghinē datmē singhe sal
En die susterē he seickē en gaen in ordina
cie. **T**en ierste die dat cruyt en vane drage
daer na die dekerste draghe daer na twee
en twee en die iēge selen voeryae en die ab
dyste sal die leste syn. **E**n als sy gae soe e
selen sy niet min dā vier voete van e ghescey
den gae deen nae dander. **W**aer sy voer ca
pellen oft outare voer bij gae soe en sele sy he
niet om keere noch neyghē make sy cōfu

sio for en sele sij ghee' benic' neme. Die p
cessie salme' houde' om de' omganc' des cloos
terē ten ware' da' om noot' oft' redelycke' sa
ke' eenich' abt' in syne' clooster' ordincert
Als sy' omghegauen' syn' sele' sy' doer' die' sel
ue' doere' daer' sy' wty' begaen' sy' oft' daer' ee
ander' lbeder' op de' choor' gaen. **E**ffme' re
stacie' in eenighe' capellen' oft' ander' stat
die' totter' deuotie' bequae' sy' houde' sal' daer
en' es' niet' veel' ondersceyts' in: nachme' en
ea' dit' in alle' cloostere' niet' ghelyck' ghesou
de' om menighe' omghelegentheit' oft' ghestelt
heit' der' cloostere'. Daer' om' mach' een' ieghe
lyck' dit' in syne' cloostere' ordincere' nae' dat
hem' goet' dunct. en' na' ghestelt' synē' cloos
terē. Als sy' lbeder' in de' choor' come' oft' i' ee
nighe' capelle' selen' sy' eer' werdelijcke' voer
den' outaer' neyghē' en' staen' iut' choor' die' ee
totter' rechter' hant' die' ander' totter' lichter
hant' soe' sy' ghegane' hebben' mette' aensicht
de' teghe' dander. **M**aer' die' abdy'sse' e' sal
niet' aen' der' reghe' staen' maer' mette' hoef
de' te' oefte' lbert' en' voer' haer' die' de' keer'sse'
oft' vbiroeckvat' gedraghe' hebbe. **V**ander
processie' dieme' op' sinte' marc' dach' ende

in diebus rogationū en inde beght der vaste
tot witte donderdach op ghesette daghe dz.
es hier voere inde by capittel ghescreue. **Vād**

feste purificationis bte marie xxx

Op onser vrouwe dach lichtmisse naeder
sente off cest sondach nae dat wij water
ghegheue es sal die bichtuader terstont beret
mette dienare come alst ghelwoelyck es die
keersten te seghene nae forme als inde col
lectario ghescreue es. En sal gheschie op ee
ne pulmt inde nederste choor. Die custers
se sal die keerste te voere daer te bestelle te
sy dan erghent een ander ghelboente daer
me op tijt om ouercome des volcs beyde ge
leerde ende seeke sonder ergherighe oft mere
kinghe niet verandere en mochte die ghe
woente salme da houde. Als die benediccie
ghesciet es en die priester die keerste gheluyt
en ghelbicroect heeft. Da sal die dienare
den priester ee kerste ghene en terstont die
ander keersten die ouerblyue als die ghesi
de keerste heeft aen die seyne draghe datte
die seymmeesterse op de choor drage. Die wij
le datme die keersten seghet en wijf selen
die sustere rechtstae totte outaer ghekeert

Als die segheninghe ghesaet es selen sy he o
keere en staen de choor tege dandere sonder
leue en te same singhe die an. *Lume ad re
uelatione en den psalm. Nunc dimittis. Welc
ke die sangerste beghine sal. En tot allen
verse oick tot gloria pri. en sicut erat dat
verk. Lume ad reuelatione repetiere. Daer
en bine sal die custerste met haer hulper
se die keerssen deyle aen die ouerste beghine
de en voert secundu ordine te ghenen de
ghelwelde noucie. conuersinne en andere
lecke oft oick die gaste. Naer der lester re
peticie der antiffene Lume soe sal die pries
tere een collecte singhe onder die welke sy
alle gheneycht selen staen soet ghelwoelije es
Als die collecte wt es en die sangerste be
gint die an. Adorna da salme die processie
ordinere inder maniere voerscreue es die
omganck lanck soe machme. Ave gratia
plena daer toe segghe. Inder stacie diene
inde o ganck voer onser lieuer vrouwe beest
oft inde nederste choor houde sal op te be
quaen plaetse en wijse soe sal he de choor
vande andere scheidde. Da sele die sanger
se singhe die an. Responsu accepit maer*

de steert vander lester dicke nae elcker pau-
 sen sal dat coeuent te same singhe. Maer in
 de ingauck des choors salme singhe hodie be-
 ata virgo ma. Als die stacie es ghesceit soe se-
 le sij weder tvee en tvee by een gaen eerber-
 delijck met neyghighe. Als die sustere i haer
 stoel secundu ordine staen sal die priester
 in die gerucamer gaen en he totter misse
 bereyde. En als hy dus vobiscu nade cre-
 do ghesonghe heeft en dat offertoen begost
 es en wat daer af gesonghe es. Da sal die
 abdyffe haer keersse opde outaer opde choor
 offeren en opde candelae sette me een venie
 opde knie en da de outaer cusse. En da stae
 aen die rechte syde des outaers mette staf
 en neme den offer der kerse vande susteren
 secundu ordine welcke sij met venie en cus-
 singhe des outaers boer ghescreue oetmaede
 delijck doen sele. En die custerse sal da die
 keersse vander abdyffe neme en doense lbt i
 ee becke met water te vore daer toe ghestelt
 Maer me sal verhoede dat die san yerssen
 niet beyde te same vande boecke en gaen inde
 offer der keersse maer alsoe dat haer ee altijt
 byde boeck sy dat gheconfusie en ghesceit.

Aeria feria quarta i capite ieiunii xxxi
Quarta in capite ieiunii als none lbt
es soe beghint die sangeresse die an Exau
di nos dan salme kniele opder forme en al
soe blyue totte verse. En da salme weder
beghenen Exaudi Die priester beghit da
die asche te wyen die te voere vander custer
sen opde outaer ghestelt sal syn. Als die ghe
benedijt. ghelbijt en ghelbieroect syn da sal
die dienaer een deel opde choor sende. Daer na
als die benediccie lbt es beghint die sangeresse
die an Immutem da sal die abdysse voer de
outaer knielen en die asche ten ierste ont
fanghe vander priesteren ender daer nae al
le die ander secundu ordine vander abdysse
voer haente kniele voer en nae te neyghen
in ghedinckenisse onser sterflicheyt en ver
ganckelicheyt tvee en tvee te same comen
de en kniele. Dan seyt die asche gheeft.
Memento homo q puluis es et in puluere
reuerteris. Als die voerscreue an lbt es. soe
sal die an Inter vestibulu gesonghe wor
den alsoe verre als die asche niet vol ghe
ue en syn onder die ierste an Daer singhet
die priester die collecte die daer op behoert

onder die welcke dat conent neycht als oder
 die andere collecte. Daer nae salme lesen
 die seue psalme naeder wijsē als voerscreue
 es inde vij capitel metter processie als daer
 in geordineert es. Naec middaghe oft naeder
 vesperē des dysdaechs voerde aschdach wor-
 den die cruce en beelde gedect en die gordij-
 ne oft voerhanck voerde choer opghēhāge
 en voergetoghe en alsoe bliue tot op den
 goensdach na palm alsme ghesonghe heeft
 inder passie. Et velū tepli scissu est. dā sal
 mense weder afflate. En naede etē dā sal die
 custerste alle die andere beelde ontdekken
 behalue die cruce. Naec op saterdaghe en
 in vigilie vā xij lesse voerder ierster vesperē
 sal die gordyne afghetogē worde en des aēd-
 daechs na der complete weder voertoghe
 worde. En alsme misse singt vander vāste
 hoe wel dat xij lesse es soeme pleeght op die
 dagē abee missen te singhe daer genoch perso-
 nen sijn soe salme die gordyne toetreckē in
 die misse vande vāsten. Die gordyne sal
 oick voertoghe worde in alle misse die
 me doet voer een teghenwoerdich lūck
 so langhe als die dienst duert. **Adē** sal die

gordijne oick open doe alsme ee nouwie cleet
off seghene sal. En alle daghe alsme dat heyl
lich sacrament inder hoochmisse opde hooge
outaer ophett. Itē off gheboerde op dese tyt
dat cruce buyte der kercke te draghe totte
sietke metten heylighe sacramēte ons heere
lichae. oft des olyffe da salt ondeck sijn. Itē
aenghesie dat ons alder heylighe vader ses
Benedict^{us} de xmanende et inde xlix capittel
der regule die daer spreckt vā houdinghe des
heyligher tyt dat wy sele boue de gemeynen
dienst die wy vā insettinghe der gemeinder
heyligher kercke en der heyligher orde schul
dich sijn ieghelyck mach meer doe nae synen
goede wille. Als met sonderlinghe ghebede
abstinencie, aftreckinghe der spijse en des drack
Maer in alsulcke maticheyt wat ee ieghe
lyck meer doet dat sal sijn met wille en befe
haers abts oft wie hij dat beuoelē hadde met
synē orlof soe dat die regule voerder wtbijsst
Itē op die voerscreue daghe maendach goedsdach
en vrydach alst ghee freeste en is vā xij lessen
sēle die susterē gemeynelyck ghebielt en on
getbielt naeder cōplete te hanē en discipli
ne neme in hare celle vader abdyssen te ot

fanghē oft als die vergaderinghe groot es soe
 sal die prioressē hulpe vā eender cellē totter
 totter ander te gaen die susterē selen oetmoe-
 delijck daer toe bereyde. **Onder welcke ee ie-
 ghelijck Confiteor seyt. En diese gheeft seyt**
misereatur. Indulgentiā et remissionē om̄
peccatorū tuorū tribuat tibi op̄s et miseri-
coris dñs. Alsoe plechtme oick in dē aduent
op die selue daghe te doe. vā der selige d' boeckē
idē beghinself vā d' vaster geluck die regel.
Op den ierste sondach oft **lbtlyst xxxii**
 op eene andere bequame dach in dē heyl-
 ligen beertich daghe des morghes in dē ca-
 pittel salme lesen dat xlix capittel vā der
 regulē vande heylighen beertich dage
 ende oick dat leste deel vande voersere
 uē capittel der regulē steet. In quadra-
 gesime vero diebus En sal wtgheleyt lbor-
 den vande abt bichtuader oft doer ee per-
 soen onse ordēs die hy dat capittel beucle
 sal op die dachtehoude. Als dat ghesciet
 es soe sal die boeck meersterse dat es die sa-
 gerste die boeckē die de susterē voer lbtge-
 cosen hebbe te lesen in dat capittel oick voer
 vergadert en een ieghelijck dat haer toe ghe-

teekent heeft sal sy vā gheheete der persone
die dat capittel ghehoude heeft elck suster
dat haer toeghekeekent es gheue secundū
ordine Welcke susterē de selue met beyde
hande oetmoedelyc gheneycht ontfange
selen met vronde die sy selen hebbe inder
heylygher godlycker scrift en selense oick
heel wt lesen. Die ouerste selen oick acht
hebbe wat boeck elckelyc nae ghelegent
heyt der persone nutte sijn en die verhege
te lesen. Wat someghe materie someghe
nutte es en someghe henderlyck es. Daer
om en salme nemermeer ductsche boecke
aen nome te lesen ten refter off buyte ref
ter sy en sy ierftberf bande ouerste oft
bichtuader ouersie en ouerlese wat groo
te verstroytheit en verberighe ondertijde
ouder simpelye liede opghestae es doer sulc
ke versuenisse in cleyne achtinge. Itē inde
selue capittel sal die heel vergaderighe
sijn der susterē en oick der crancker oft
die crancheit verhinct Itē Watme da boer
der doen sal wijft die heylyghe regule wt
claerlyc genoch Welcke vermanighe als
een hooghe duecht meesteresse wij niet

cleyn achte en sele *vā somege gemeydiche
ide lbecke passiois en palmarū xxxiii*

Inder ierster vesperē dūice passiois en
voert tot paeschanent inder hūne ver
illa regis. onder de verse *O crux ave spes
sal dat couent kniele op der forme te ligghe
de verse wt en lancsaē te singhe. Vā desen
veerthidagen singt mē gheen gloria pū tot
ten intriotus vānder misse de tpe maer mē
sigtē vāder feesten der heyligen. Des ghe
lyck en des ghelyck en singt mē ghee gloria
naede verse inder missen op de dach inoce
tu. Des ghelyck en salmē in dese daghe gē
gheen gloria singhe te *Asperges de dūica pal**

Op den palmdach als asperges *gemay xxxiiii*
songhe es gret die priester aen de ou
taer die palmē te weyne nader forme dat
inde boeke ghescreue es. Als die benedic
cie wt es soe singt die aij *Pueri hebreoy*
En tersiont nader benediccie sal die costerse
die palmē ~~in de choor~~ op de choor te
bringe. Die custersefalsē om draghe ten
iersten der abdysse een palm ruyt gheue
en dan ghemeyn sic al den anderen secūda
ordine. En als die aij wt es salmē singe

Occurrūt turbe onder die benediccie en deylinge
der psalmē en onder die collecte salmē he hou-
den als voerscreue es inder festen purificati-
onis inder benediccie der kercken. Als da die
voerscreue an wt es da begint die sangerste
die an Cū appropinquaret da salmē he stel-
len totter processie met ~~het~~ ^{het} ~~crucē~~ ^{crucē} voer aen
te gane in maniere als voerscreue steet in
der voerscreuender processie purificationis
secundū ordinē. En alsme de oeganck oge-
ganc heeft en weder om comt voer onser vrou-
wen helde daer sal bereet bonde lborde dat
crucē ceterlyck en eerlyck geleyt op te tapeet
Welck tapeet ouer te banche afge haghē sy
sal en oick alsoe wtgesprent dat ien oft twee
personē op de tapeet voort de cruce inde lig-
de haer venie neme moege. Daer sal hem
een choor deyle vande andere en tege deē de
aderen ouerstaē mette aensicht te samē ge-
keert als die an wt es selen twee die ioneste
sustere daer toe gheordinnert naest voer de
cruce staē en singhē Gloria laus. En nae-
delike voerscreue versē sal dat conent at
woerde als inde graduel gefreeket staet
Dat ierste maec glorie laus op dat andr

mael. **E**n puerile. als dat wt es begint die sa-
 gersse die tbee an fulgentib⁹ en occurrit
 turbe. **W**anmeer die leste an wt es geet die ab-
 dyffe oetmoedelyck voer dat cruyt met ghe-
 uoude hande dat geu te bede. **E**n een wey-
 nich ofheffende en dan singt sy de verse. **O**
 crux aue spes unica. **D**aer na. **E**c summa
 deus trinitas. Welck verse dat conent elcke
 met gheboechde knie wt singhe sal. **E**nde
 daer onder sal dat conent syn ghekeert
 totte cruce. **W**anmeer dattet wt es staet me
 op en soe beghint die sangersse dat respo-
 soriū. **I**ngrediente dno met die gaet dat
 conent weder opde choor in wyssen als sy daer
 af gegae syn. **E**n die abdyffe draech dat cruyt
 daer na dat opde outaer inde choor settende.
Als dat responsoriū wt es luytme te same.
Daer nae begintme dat officiu vander mis-
 sen alst gheboenlyck es. **I**te es telvete dat wy
 toelacten dat dat conent inder passie die
 me op desen dach leest en die naemelgen
 weke ouer die susteren lenen moege tme
 slycke. **A**lsoe datme byde yn de alsme leest
 die warden in elcker passie. **I**nclinato
 capite. emisit spm oft tradidit spm oft

Expiravit. dan selen die susterē gemeenelijck valle in haer venie ouer die forme in die stede daer sij staē en spreke met hogher aendachte p̄ n̄. Ave maria. Daer selen sij lbeder opstaē. en voert die passie wt staen alst ghelboelyck es onder die euangilie te staene. Item tie te lbede dat me op desen dach ende op die ander seue dage naeuolgende daghen menigherande onghelboenlycke sanck en seden inder heyligher kercke houden d̄ es. Daer om sal me alle dinck tytelyck te boere ordinerē te ouersie ouersinghe en te lesen soe ordelycke te doen dat ghee dē andere een orsacck en sij te verstroye oft te hiden godlyck aendacht dieme dā voerder hebben sal dā tot andere tyde. Itē op dē donderdach brydach en saterdach naest comende als die hyn̄ te laudes wt es sal me alle lampē ende keerse inder kercken wt doen sonder ee keerse dieme bore sal onder die forme. En als me die collete lesen sal mach me die daer toe ghebruycken dieme niet van buyte en kanyge lesen. Itē op dē donderdach als me te sa

me ghesluyt heeft soleplick ter hochmisse soe
 en ghebruyctme die clocke niet meer ten ghe-
 tyden noch ten refter tot datme te same luy-
 den sal ter missen opde paechsautent. Ende
 in die doetme die tecke metten clippe oft met
 eenē houtē. Itē vander vesperē des donder-
 daechs welckme ghelvoelick si ~~si~~ totter
 vigilien paesche salme alle ghetijde met
 eender nederder stemē sonder toon houden
 sonder die mettenē en des ghelijckē salmen
 oick die benediccie en gratias spreke. **Opde**
Quinta feria **Witte dach dz xxxv ca**
 voer paesche des morgēs inde capit-
 tel alsme ghesprocke heeft loquam de or-
 dine. Inwelcke die abt voersellen sal ende
 naelwtby singhe des ghescreue rechtēs en
 priuilegie des ordēs met eender stoole en
 met synē staue dieme hem reyke sal met
 eender bernerder keerste en sal in ee cedel
 te bāne doen alle syn ondersate monicke
 nonē couersen en couersinne die daer ey-
 ghe goet diuerre en die hem daer verbun-
 den te same teghen der ordine en gemeynē
 vrede des cloosters vā des almachthighe gods
 macht des vaders des soens des heylighen

gheest en vander macht der gheheelder orde
En als die abt niet teghenbordich en is. dan
sal hij dat late vercondighe onder sijne segel
vande bichtuader oft abdysse. Voer welcke
bande selen sij doch vijf daghe te voere, vmaect
worde. Item op dese dach salme die misse so
leplyc singhe als op ee apostel dach. En die
sustere selen haer aendachtelyck stelle dat heyl
lyghe sacramet te outfanghe. Itē dat leste
agnus dei beslytme ghelyck die twee ierste
met miserere nobis. Item naeder misse sal
me die outaer dwelc ophaffen bande outaer
Ende den outaer wassche doer eenē priestere
alsoe verre als hij teghebordich ware ende
daer tussche leestme onse lieue vrouwe bespe
ren En daer nae sigtme ons heere bespere
als dat ghelwoenlyck es die knie te boeghe
Te drij vre nae noene sleetme die cleppe die
sustere te vsame ghemeylyc in die ghelwoe
lycke stat dat man daet te doene. In welcke
mandaet oick die cranke come selen alsoe
verre als haer crancheyt dat ghelyde mach
ende sitten daer sedm ordine te beghine va
der sangerste die an Antē die festu en boert
te singe doer dat couent. en alsme comt

aen dat woert. *surrexit precinxit se.* Dan
 sal die abdyffe opstaen die cappe wtdoen e
 een scapulier aen doe en woert daer ouer droech
 doeke en te woerdwese als gheboenlyc es tot
 ten mandact. En sal met hulpe der die
 neerste elcker susteren voete wassche aender
 priorisse beghine en woerts secundu ordine
 die te wasschen en dan te droeyhe met eenen
 cruce te teekene en te cussen. Daer nae sit
 die abdyffe in haer stat soe sal die priorisse
 des ghelyc der abdissen voeten wassche. Ende
 als die abdyffe haer scoene weder aen heeft soe
 sal sy weder om aengae als boere en he ghe
 meyljcke water op die hande gheue. En dat
 alsoe met grooter oetmoedicheyt en te ghedic
 ken der grooter oetmoedicheyt ons liefs hee
 re die op die tijt van mine sijne iongere dat
 selue mandact doende. En daer tussche als
 die woerscreue an wt es salme singhe die
 an *Mandatū nouū mette andere diemen*
des saterdachts plegghel te singhe. Als die
 wt syn soe selen die susteren geordincert we
 den den *Inus* te singhe. *Tellus et cebra da*
 antwoert dat couent op elcke dse den reyse
 weder om beghine dander reyse inde middel

alst inde boeckē ghetreckent staet. **I**tē ware die
vergaderinghe groot es soe sal die priorisse
der abdyssen helpe die abdyssē der prioris-
sen ierst haer boete wasschende. **E**n dan
voert die rechte syde en die priorisse die slic-
ker syde. en als die hymus tellus wt es comt
die suster die ter collatie lesen sal vādē choor
yegaen dat boeck te drage daer dat euāgelic
Ihesus in staet en dā beghinē. **A**nte diem
festū te duytsche oft te latyne. Voer haer
selen gaen twee ionghe susterē met twee ber-
nende keerste. **E**n die leserse sal dat boeck
des euāgelios met twee handē draghe voer
haer herte. **E**n als sy ingae selē die andere
opstaē en alsoe bliuē staende. **E**n die leser-
se sal dat boeck legghē op eenē lessenaere
ierst vande custerissen eerlyck geordineert
en gheset sal sijn tussche dat cōuent. **E**nde
als die leserse comt op dat woert. **E**xem-
plū enī dedi vobis soe sit dat cōuent neder
En als sy comt op dat woert **S**urgite ea-
mus hinc dā staē sy op te ganc inde refter
die ionghe mette keerste voere en die leserse
se nae en daer na dat cōuent. **E**n als sy
come inde refter soe selen sy hē neder setten

die ionghe en die leserse mitte inde refter met
 ten lessenaer als voerscreue es dat euā gelin
 boert wt te lesen. en dat couent sal he setten
 als ghelboelyck es toffer collatie. Als dat euā
 gelium wt es gae die ionghe mette keerffen
 en leserse wt. **D**a sal dat couent op staen
 en ren ieyhelyck blyuet in syn stat staen
Soe sal me daer bringhe middel broet in een
 korfke boert die abdyse en boert collatie wy
Die sal die abdyse seghene met twee collec
 ten als inde collectario ghescreue steet daer es
 een ghelboente es. **D**at sal da die dienerse
 draege en elck seer weynich daer af eten ende
 dat ander oplegge en houde tot middaghe des
 goede vrydacchs. **D**aer na collatie te drinke
 alst ghelboelyck es. **E**n alsoe te ghedincken
 des afscerdens en auontmael dat ihesus in
 syne iongere at. **E**n een ieyhelyck he seer
 inerckelyck te bedincke dat auentmael nē
 te eten met iudas met eene sleme ghedach
 te en quader consciencie op dat sy niet en
 vallen in pyne iudas. **M**aer in groofer mi
 ne en in rechter vereenighe met hare bruy
 degoo dat auentmael te besulle. **E**n als die
 benediccie wt es soe sal een ander geordi

neerde suster come en die ghelwoelycke bene-
diccie neme vander abdijste die collacie te le-
sen. Item dat boerscreue euangiu salme lese
nader noten soeme die lessen pleecht te le-
sen. **Oyde goede vrydach dz xxxiij cap**

Opden goede vrydach alsme inde capit-
tel comt soet ghelwoelyck es. En die ab-
dijste loquamur de ordine ghesect heeft
sal een ieghelycke suster op die dach voer
haer schult die sij daer gheringelyck spre-
ke sal in ghedrukenisse des lydens ons
heere een discipline neme. Naede capit-
tel salme tercie haude en daer na ouer
een wyleke sexte alsoe dat die susteren tus-
sche sexte en nonen aendachtelyck ghe-
ue moeghe tot sonderlinghe ghebede en ac-
dachtege ghedrukenisse des lydens ons he-
re. Voer die nonen sal die custerse de hooge
outaer decke met reyne outaer dwelen.
En een cruyt legghē op ee tapeet ac die
rechte syde des outaers byde sacraments vis-
ter. Des ghelycs sij ordinerē een crucifixe
tapeet voer den outaer opde choir als voer-
screue es op palmdach voer onser vrouwe
beelde inde omganghe, en dat cruce salme

bereyde benede inde choor met ee rooder casu-
 felen dat officie daer mede te beghaey. nader
 none salme een tecke doen totten dienst als
 die none wt es begint die priester de dieft
 met eender rooder cappe En met twee berue-
 de keerse opde outaer ghestelt en leest ten
 icste die lessen. In tribulatioe. Daer nae sijn
 dat conent de tract *Quia audiu*. daer nae sijn
 die priester. de collecta *Deus a quo et in das so-*
der flectam? genua. daer nae sijn hy die
 lesse. *Dixit dñs ad moysen oick nader wy-*
sen eender prophete ghelyck me oick die ic-
ste lesen sal daer nae sijn dat conent de tract
Exipe me daer nae sijn die passie daer
 nae sijn die eersycke collecte voer alder-
 hande staete der werelt als inde missael ge-
 screue staet inde welcke die sustere staen
 selen mette aensichte totte outaer ghekeert
 Alsoe dicke als die priester sijn flectam?
 genua selen sijn die knie boeghe en op bliuen
 tot dat hy weder sijn leuate. en daer selen sijn
 alle oprichte en dan voert staen ghelycke on-
 der die collecte pleyhet te staen. Als hy nae
 den ynde es vander collecte daer salme die sco-
 nen wt doen en als de priester begint. *Popu-*
le me? en dat wt heeft Dan selen twee ghe-

Wielde susterē daer toe geordincert achter in
den choor staē beghinē te singhe. Agios
als dat wt es sal dat cōuent daer op singe
Sanctus en dat alsoe drijmael te singe.
En also dickme Dets des singt alsoe dick
salmē die knie boeghe also langhe datme
comt aen miserere nobis. Daer na singt
die priester die antiffe. Ecce lignū crucis.
Dā sigt dat cōuet voert wt mette vsc beati
en daer onder salme venie neme op de knie
tot dat sy wt es Daer nae sal die abdysse
come op dat echterste ynde des tapeete haer
langhe venie te neme voer de cruce en drij
werf opstaē en telcke een weynich voertgaen
en weder o venie neme en in elcke venie ee
pr nr en aue maria segge en als sy ten
derdenmael opsteet sal sy alder naest by
den cruce gaen aendachtelyck in gedicke
nisse des lijdes ons heere die bysboden
des cruyts te cussen. En des ghelyc sulle
die andere gemeelyck doe twee en twee
na dandere die ouste voer en die ioneste
nae secundū ordine ghelwilde couersin
ne, nouicie en seecke susterē. Onder die
aenbedinghe des cruyts salme singhen
dese an alsoe saen als die leste antiffen

voerscreue wt es. **D**ū fabricator mūdi &
 admirabile daer nae vā t'bee susterē de y-
 num **C**ruX fidelis somighe verse die aenke-
 dinghe gās ghesciē es. **D**at cōuent sal
 daer op antlboerde als indē gradael ghetrec-
 kent staet. Als dat ghesciē es salmē die scā-
 nē l'weder aen doe waert sake dattet seer cout
 Ware mochtmē dispensatie nemē o' meer aē-
 te doene **D**aer nae sal die priester dat officij
 volbringhe **C**onfiteor boer dē outaer te lese
 en cōuent daer op te antlboerde alst yelboe-
 l'lyck es. **D**aer gaet die priester dat sacramet
 halen en daer in tussche singt dat cōuent
 met eender neder ghedructer stemē dat cō-
 munionē. **H**oc corp⁹ meū daer na salmen
 die v'enster opsluyte dat heyl'ich sacrament
 te siene. **E**n dat cōuent sal oick antlboerde
Sed libera nos a malo **E**n daer nae tot p-
 oia scēa amē. en ghee agnus dei en singt
 mē. **A**ls dat officie wt es salmē teecken
 doen totter vesperē die te houde als voerscre-
 ue staet als dat ghesciē es sal die custers-
 se die outaer w'lese vande outaer doe **I**n de
 sen daghe en sal dat cōuent niet meer dā
 een potagie etc en te broede en te bier v'aste

en daer toe vier oft vyf note. En het sal
aē die abdysse staē oft sy ee appel oft tvee
daet toe gheue wilst oft somighe vrye. En
me sal der voerscyder potagie alsoe beel te
meer gheue Ten ware dā sonder linghe noot
te dispensere met somighe seer cracke. Den
gratias leestme slecht dese Avee daghe don
derdach en vrydach des saterdaechē sūtmen
hem soet gheboensick is. Nae middach salme
die kercke kere ende ander officyne reynige
inde clooster **Op paeschauet xxxvij**

Op saterdaghe der heyligher vigilie paes
chen nader sexte sal die custerse den
outaer decke en siere. Nader noene salmen
tecke doen mette clippe totte dienste. Dā sal
die priester aenghedae sijn en dat gheslage
vier seghene boer de outaer dat vā die cus
terse gemaect sal bonde worde in ee pane
met gloyende kole. En dat sal hy dā wye en
voert doe in dat wieroecck vat en daer van
een keerse onsteken. En dā sal hy beghinen
in een drake rock die paescherse te seghene
inder forme als inde boecke ghescreue staet
En dā die kerse te onsteken ende satense ker
ne tot opde paeschdach nae complete. Ende

oick sal sy bernē te vespere laudes en misse in
 die drie toecomen daghe en alle sondaghe en
 feestē vā xij lessen totter feestē ascensiois dñi
 Nader benediccie sal die priester die lesse lese
 In principio. en dat cōuent de tract singhe
 als inde boeck geteckēt staet. Als dat wt es
 selen tbee sustere daer toe gheordineert die
 paeschlycke setanve singhe met haer sonder
 singhe note. en daer onder staet cōuet ghe
 keert totte outaer oick op die selue note te
 antwoerde en dā sal mē te same luyde en alle
 keersen ontfleke doer de custerse. En dā begint
 die sangerse kyriel paschale. Item tot deser
 missen en sygme ghee offertorium noch agn⁹
 dei noch coio. Als die misse wt es sal mē
 die vespere beghine eerlycke en soleplyc als
 inde ordinario ghetee ket staet. **vā heylige**
feest paesche ascensiois et petheco ste dz
Op paeschdach nader terciē **xxxviii cap**
 als mē ghelbyt heeft daer mē ond sigē
 sal die antiffe In die resurrectiois daer na
 sal die sangerse beghine. En ver ghe en mē
 sal processie gae als die an wt es sulle tbee
 sustere singe. Salue festa dies en dat cōuet
 antwoert op elck verse als ide boeck geteckēt

staet. Van onser vrouwe beelde weder op de
choor te gaen salme singhe dat responsorium
Stetit angelus dat heeft t'bee. Vsen soe salme
tot elcke versen t'bee susteren ordineren die te
singhe voer de outaer en dat conet op elcke
te antwoerde als inde boeke yhescreuen staet.
Te tellen dat inder octaue pasche en inde a
dere sondaghe naest volgende tot siven sigt
me voer asperges die an Vidi aqua. In den
sincedach sigtme die an Du sacrificat. fue
ro maer op alle andere sondaghe des iaers sigt
me asperges mette versen. In den opden ascensie
dach singtme ter processie dat responsorium In
terbe es dat niet lanck genoch soe machme
dat responsorium Post passionem daer toe sin
ghe. Alsme dan van onser vrouwe beelde in
de choor gaet salme singhe dese versen. Ora
mus dñe mette andere die daer nae volgen
Te tellen datme op die fceste pethecoste
ouder die yn. Veni creator spūs te ierste vsc
en onder die an. Veni sete spūs. alsme die se
gende es die knie burghe sal. **In festo corporis**
In desen sondaghe **xpi dz xxxix**
voer der fceste banden heylighe sacramen
te salme blictelijck vcondighen dat aflact dz

daer vandē pause alle de gheue die op desen
 dach en die achtdaghe met aendachte en ghe-
 sciet ide ghetijde syn ghegheue. op dat een ie-
 ghelycke suster der grooter genade declach-
 tich soude moge worden en he daer toe bereyden
 moghe die gratie en genade te verdienen. Te
 Weten totter ierster vesperē en totter tveeder
 vesperē met misse en mettenē tot elcke van
 dese hondert daghe aflactē tot andere getij-
 den des daechs tot elcke xl daghe aflactē.
 Op die ghetijde binē der octaue wie ter met-
 tene pūc tercie sexte noene vesperē en cōple-
 te comt i maniere boerscreue verdiēt hon-
 dert daghe aflactē. Op de quet der feesten
 sal die custerse die monstraie op de outaer
 sette met een ongheslaghe reyne doeck en
 dat die priester dat daer vind mach ter
 misse en he trāmanē dat heylighe sacra-
 ment daer ine te stelle en nader misse we-
 der oghedeet in dat vinstre te draghe ter ves-
 perē ter misse en ter tveeder vesperē dat eer-
 lijcke met keerse choor cappe en ghesanghe
 weder om op de outaer drage. En alst men
 ten ierste orde outaer draghet sal die pries-
 ter beginē die tvee. vsc. O salutaris hostia

en. **V**in trinog dno. als met nade boerscreue
ghetijde weder o draghet soe sal die priester
beghine. **T**antu ergo sacramentu en Genitori
genitogz welcke boerscreue verse sal dat couet
voert **W**t singhe. nader tercie des boerscre
ue feeste sal die sangeresse beghine dat respō
sorū. **I**mmolabit hedi. dan selen die susterē
in processie gae als boerscreue es. **E**n als sy
come inde omgack boer die choor duere. die due
re die da op gedarsal worde vande coster **D**aer
selen twee susterē met twee keerse achter den
couent gae. **D**a sal die priester come mette sa
cramēt in en dat heylighe sacramēt d con
uent nae draghe doer d'ogauck welcke om
ganck ghesiert sal sy met menegherande
crude en andere cirringhe te heylighe sac
mēte ter eere en aendacht. **A**ls dit respōs wt
es machme singhe. **H**o quidi mette vsc. m
nis ayelic. **V**in trinog dno anet dese sage
salmē inde choor gae. **D**ie stacie diene op
dese dach houde sal salmē opde choor houde
En die priester sal beghine die atiffe. **O**
sacru couentū en dat choor voert wt sige
Iude andere daghe nade acht d'ayhe salmē
de priester **A**manē die monstresie mette

heylichē sacramētē opdē outaer totter misse
 te dragē met eenē ogheslage doecke daer toe
 gemact die priester dat heylichē sacramēt
 te nutte als ghelboelyc es. **Onder de acht da-**
ghe des voerscreue fēste machmē dat hey-
lichē sacramēt op die heylichē daghe alleen
 ter misse opdē outaer draghē tottē anderē
 ghetijde sal dat inde vinstē staē sichtbaer
 sijckē obestote. **In festo assumpciōis bte ma-**
rie et visitatiōis et dedicatiōis dz xl ca.

Op die voerscreue fēste terstont naedē
 ghetijde diemē voer der hoochmissen
 doet salmē processie gae ten Ware dā son-
 dach dā salmē terstont naedē voerscreue ge-
 tijde asperges singhē en daer nae processie
 gae. **T**otten processie in die assumpciōis bte
 marie salmē ierst singhē dat respō. **Beata**
es vgo mar oft dat niet lanck genochē es
 tot op die stacie mochtmē oick singhē. **Vidi**
speciosa inde stacie voer onser vrouwbe beel-
 de die yue **Gloriosa dña** mette vsc daer
 nae. **M**aer als die an hodie maria begost
 es dan gaetmē wederō opdē choor. **I**nder p-
 cessie visitatiōis beate marie salmē singe
 dat respō **felix** naq. **I**n dedicatiōe sigtme

inde wtganghe der processie dat respons
Būdic inder stacie sigtme dat yn^o lye in
tēplo daer nae die antif Presta dñe dace
geectme mede op de choor. *hoeme des sodachs*

Alle sondage totte wylbat bereyde sal xli
salme tijtelijck sout en wator op de ou
taer stellen mette quispel en boeck om
dat wylwator te seghene vāde priester o
der die tercie. Als die tercie wt es salme
beghine en singhe die an nae gelegent
heyt der tijt als voerscreue is. Dan sal die
cofter dat wylwator op de choor langhe
en dat gheue alst ghelwoelyck es. Alsin
asperges begint sal de wkenersse mette
quispel voer de outaer ghae en neyghē
en kniele en dā opstaē en lye de outaer
En voert doer de choor gae en de susterē wyl
en aē die ouerste beghinende. Dā sal sijn
eene quispel die trappē afgae in dat ca
pittel huys int spreke huys doer de om
ganck int sieck huys. Werck huys keld
Werm huys kokene inde refter en inde
stede al te same te lye. En dā voert op de
dor mpter te gaen des ghelycs te wylē allen
stede. En te lese als voerscreue steet en dā

Weder inde choor te gane. **I**nde choor salme te
 icerste beghine te Wyje die ouerste in haer af
 wese die priozesse oft als die daer niet e'lware
 inde choor daer die ouste staet die selue choor
 deen naede andere te lbye en daer na de adere
 choor. **A**lsme die an totter Wyninghe beghint
 soe sal dat een choor teghe de andere ouerstaet
 sonder lenē soe langhe tot beyde choore gelbyft
 sijn. **E**n alsme elcke Wyt soe sele sy he neyge
 totter Wyninghe oetmoedelyck. **A**s die lbynge
 gedaē es salme weder lenē. **O**nder die collecte
 nae die Wyninghe sele die susterē neyghē ghe
 lyck inde andere collecte. **A**s die wt es soe
 salme te samē luyde ter misse te waer dat
 nie processie gae soude keerse oft palmen
 Wyen dat sal voer luyde gheschie. **D**aer nae
 gaet die priester voer de autuer segghende
Et introibo ad altare dei soe salme voert
 antlboerde en Confiteor segghē alst ghe
 wœlyck es. **E**n dā die misse beghine ten
 ware dat die priester trecken dede om eer te
 beghine. **h**ocmē hē **o**d' d' misse hōude sal die
Onder bādē cōuet geso'gē lborde **xlij**
 dat officiu sulle die susterē staet totte
 boeckē gheboegt de choor teghe de anderen

in haer stoelē lenende bequaelijck ybesciet
deē boer de andere Alsoe dat die beste ste
mē en sangerse naest byde boeckē staen
Waert sake dat der sustere Weynich lbare
soe mochte sij al op ee choor gaē op dat die
ee de andere bat hoorē mach en hulpe. En
soe salme staē onder d' gradael alla tract
sequēcie. credo. offertorium. corone. Totte kyri
eleyf. salme luten stoelē staē sonder lenē
deen choor teghe dander mette aen sicht on
der den leste kyriel als dat vāde eenē choor
wort begost soe sal dat ander choor haer
dat hulpe singhe en ynde Des ghelycs o
der gla in excelsis en credo hoc wel die der
ghedeylde versē vande eenē choor totte a
dere ghesongē worde soe sele doch beyde
choore te samē come totte leste versē. Ame
te segghe Als dat leste kyriel wt es keere
hem beyde choren ten outaer lert eest da
dat die priester gloria i excelsis singhet
als hū dā singhet do selen hem die suste
re een Weynich neyghe totten outaer en
dan te staene sonder lenē deē choor tege
dādere. Alsmē singt Adoramus te sal he
deen choor neyghe teghe dander tot aen

dat woert glorificam⁹te. **O**ick alsme singt
 Jesu Christe en deprecatione. Als dat wt es
 soe keere he beyde choore totte outaer. en
 alsoe diabyl als he die priester okeert en
 seyt **O**ns vobiscu soe staec sy ten outaer
 Wert en neyghe tot dat sy antlwoerde.
Et en spu tuo en als die priester voerd
 collecte seyt flectam⁹ genua soe selen
 beyde choore deen teghe dauder voerder
 forme die knie boegen en leuate weder
 opstaec en achter he staec ghelent en die
 pe ghebuecht tot datme singt aender ses
 ter collecte. **P**er onia en da he oprecht
 en singhe Amen. **M**aer die epistele ende
 oick onder alle prophesie selen beyde cho
 re sitte in haer stoele. Als de sanck wt es
 voer dat euangelium soe keert he dat conet
 om totte outaer also te bliue en ghelent
 staec. **E**n als die priester singt initu
 oft sequencia sancti euangelij secundu lu
 ca sal he ee ieghelyck teekene met een
 cruys voer syn voerhooff voer sijne mot
 en voer syn herte. **E**n alsme singt gloria
 tibi dne soe selen beyde choore neyghe te
 outaer weert tot dat wt es: en da weder

oprechtē **E**nder credo alsme sijn Et icar
natus selen die susterē **W**t haer stoelen
staē alsme sijn **E**t hō fact⁹ est. selē beyde
choorē kniele op die forme en weder op
staē cermē begint crucifix⁹ en dā voert si
ge ynder seluer mesurē als sy dat begoft
hebbē tot Adoratur selē sijn hē middelma
tich buyghē tot glorificatur weder oprech
tē **A**ls dat wt es keere hē beyde chooren
tē outaer lbert en voert totte offertorio
tē boeckē als dat wt es weder totte ou
taer tot sanct⁹ **A**lsme sijn sur sū corda
salmē dat herte trekenē niet es cruys. en
alsme sijn **G**ratias agam⁹ soe selē sijn
neyghē tē outaer lbert. **E**n als saagerste
begint sanct⁹ selē sijn staē wtte stoelen
als ond kyriel als dat wt es selē sijn ned
kniele opder forme alsoe bliuē tot dat
sijn haer oprechtē selē dat heylighe sacra
ment te siene door die vinsteren diemen
opdoe sal door het treckē der scelle. **E**n dā
hē achter deen dandere te seiche ordincer
lyck dat te siene. **E**n dā hē weder o te ley
ghe op die forme alsoe te bliuē in haer
deuocie en aendacht tot datme sijn **¶**

oia naest voer agn⁹ dei En da weder op te
 staen en keere ten outaer wert en tot pax
 dni he te tecke metter rechter hant met ee
 cruce dat voerhoofft de mont en dat herte
 En da te keere agn⁹ dei te singhe gelyck
 onder de kyrie. als dat tollt derdemael wt
 es sele sy weder o kniele op die forme als
 voer tollt tecke dat coio te singhe. Da se
 le sy opstaen dat te singhene als voer sere
 ne es. Het es te wete alsme dat heylighe
 sacrament draecht wtte vinsten op de ou
 taer oft op de choor die sustere te berichte
 oft weder o af in dat vinsten oft op die
 firmarie, oft doer die kercke oft va outaer
 in dat vinsten, alsoe dicke die sustere dat
 tecke daer toe hoore also dicke sele sy knie
 len dat alder blietelicst aen te bede. Des
 ghelice sele die sustere ghemeelyc doen
 sy sijn inde choor oft buyte in welcke ste
 den sy sy als sy hoore datme dat heylighe
 sacrament heft inder hochmisse sele sy inde
 selue stede daer sy sy kniele en spreken
 haer ghebet. Daer o salme tbee tecke doe
 toffer hochmisse also langhe alsme os
 heere lichaem opheffet en weder ned laet

metten clocke op een sij clippe des ghelyck als
me de kelck op heft Soemē oick doe sal
als die priester heeft gheseyt gras agam⁹
Dno eene aue maria lanck die clocke te clip
pe **T**es te wete datmē op elcke officie die
k nie bughende es alsme singt salue. totten
Woerde Salue scia patris en inde offertorium
Aue maria. totte woerde maria allee. Ind
sequencia Aue p̄clara totte t̄wee & se Audi nos
et salua nos. Indē officio op goesdach nae
palmdach totte woerde. In noie dñi ihu x̄
oe genu flectat̄ celestū terrestū et infernoz
& n̄ inde alla de spū scō totte woerde. Veni
sc̄e sp̄s reple tuoz corda fidelū. **Wāneer me
twee misse behore vādē couēt te houde xliij**
Also dicke als een feeste van xij lesse op een
enighe vigilie oft in eenige daghe der
quatuor t̄p̄z oft a capite ieiunij tot op palm
dach op iden ierste oft twee dage rogatio
nū. oft als eenighe vigilie op eenighe qua
tuor t̄p̄m te samē quamē oft alsme eene
wode begrane sal op elcke der woerfocredde
daghe salme twee couēts misse singen.
**Ten ware dattet couent van aenmoete
wege oft o' bey nich' vā persone dat n̄**

bequaelijck toe bringhe en mochte dat da in le
 kinisse der ouerste staet sal. Oick behoort twe
 conuete misse ghehoude te worde alsoe dicke
 inde sondaghe des aduets off der septuagesime
 me ghebiele eenigher der boersereue feeste
 van welcke me de dach ghehoude heeft met
 eender comemoracie des sondachts. It alsoe
 dicke eenigher octaue off feeste van xij lessen
 in eenigher slechte sondaghe gheualt. Oick als
 een octaue off als twee feeste van xij lesse op
 een dach valle en vande een dach dienst hout
 en vande andere feeste alle een comemoracie
 En oick sal elck een conuete misse hebbe te wa
 re dat me die een feeste voerder off achter
~~achter~~ in een dach sette. En als me
 die sondachmisse houde mach op een ande
 re ledighen dach inder weke te es da oick n
 noot tve misse te houde wtgenome die so
 daghe des aduets en septuagesime. Ende
 wat da oick die weke paesche en sinte cr
 ghe officie hebbe der misse, waert sake dz
 op die daghe eenigher feeste viese na ghele
 gentheit der plaette te vieren om der feeste
 misse wille en sal me die misse vande daghe
 niet onderweghe late. Het pleegt oick on

der Wyse die derde misse daertoe te bal
le als vander letanie. Dat sal oick ind
ouerste wille staen wat misse da boerne
melvest behoert. Onder andere octaue
wa neer eenich freste valt daerme alle
ghetyde va hout daer machme oick die
misse vande octaue onderwege late. It
als alsulcke tbyfel valt vade misse te
houde soe salme de priester eene dach oft
tweete voeren vermane. he te bebraghe
aeden ouerste wat misse hy houde sal
wa neer dat tbe misse vade couet behoo
re ghehoude te worden soe salme dese ordi
nancie houde. Es dat sake dat ee misse
pro defunctis met eender andere gheboert
te same te houde soe salme die misse p de
functis totte ierste houde te waer dat dat
een doode teghelwoerdich ware daerdat
graf niet bereet en ware en te grauen
nader ierster misse. Als die misse van
eender vigilie valt en eenighe daghe
quatuor tym off eenighe sondach da sal
die ierste misse sy vande vigilie. waert
dat in vigilie ascensiois off inde ierste
off tbede daghe rogationu ee freste va

rij lessen vicle die misse vander feesten
 sal nader terciē en die vander vigiliën
 oft setanve nader sextē ghehoude wor
 den Des ghelyce salme doe op sinte mar
 cus dach. Tes te wetē dat op de derten
 dach rogationū die daer es in vigilia
 ascensiois en hout me gheē misse vāder
 setanve maer vander vigiliē. In andere
 cōvents misse die te same cōmē salme
 altijt houde waerme die ghetide de heele
 dach ghehoude heeft die misse sal die leste
 syn te ware dat die ouerste wt sonderli
 ghe saken anders ordineerde. Tes te we
 van eenighe octaue oft feeste die alleen
 ee cōmēora^o heeft soe salme die missen
 daer van houde cest sake dat die selue
 octaue oft feeste ledich vint de selue
 dach Es ēmer de dach niet ee ander
 hoogher feeste becōmert soe mach me
 laten ee misse lesen vander cōmēoratio
 oft vander octaue bij alsoe dat me sa veel
 priesters hadde **hoemē die misse houde sal**
Op ledige **opferie dage** xliij
 dagen die daer niet met eyghe scap
 noch met octaue noch met cōmēoracie

misse becomert en sijn dā salmē die mis
se aldus houdē Secūda feria pro defūc
tis. feria tertia de patronis loci. feria q̄ta
de dñica. feria quinta de spū sancto vel de
sancto benedicto. feria sexta de sancta
cruce Sabbatho de beata virgine. **Maer**
vander octaue paeschē tot sijnē en vā
de aduēt tot kermisse machmē die misse
vande heylighe cruce late staē en houdē
vande voersede sondaghe. Dese voerscre
ue ordinācie vā dese voerscūe ledighe da
ghe moghē doch vbandelt worde doer
ordinācie der ouerste sōmighe ander
misse te houdē bede misse oft nootruef
teghe misse oft voer doode oft ander aē
dachteghe missen doer versokinghe der
abdysen vā kiriel. gla i excelsis. **Sca. Ag.**

Hoe wel datmē nus dei dz xliij
menegerande noten en vbandelinge,
deser voerscreue sanghe bindende is ā ders
dan sy die ierste heylighe die de choersack
gemaect hebbe ingheset hebbe te houden
Soe sulle wy doch die behoert eenuldich
en in aendachticheyl te vbandele. En gee
welluste en selē hebbe in curioesheyl bly

uē inde notē en inde boerscreuē sanghe als
 een ieghelijck met ondersceyde sonderlige
 feesten toeghescreuē es als dat ons boec
 ken wtlibuse en anders niet. En wt alle
 die menichfuldicheyt. des notē nemē wij
 alleē vyf kyriel wt genomē dat feriael ky
 riel en dat kyriel datmē heet paschale ky
 riel datmē singt vā paesche tot sinre al
 leē in sūmis medijs en duplicib⁹. festis
 inde andere tyde nemē wij ee in sūmis ma
 iorib⁹ et in sūmis minorib⁹ En een an
 der in medijs En ee ander noch in dupli
 cib⁹ en noch ee slechter inde sondaghe ende
 in sijel freste vā xij lesse het iaer duere
 met dese ondersceyde salme oick gloria i
 excelsis singhe alsoe dat die notē des qta
 op die tijt atboerde die notē vā kyriel. En
 dese vne vā gloria i excelsis en vā andere wij
 nemermeer inde woerde maer mē salle al
 le tijt houdē i eender maniere als mē gemey
 lyck heeft sonder eenighe vrede toedoenighe
 der woerde Dat sel uē gloria salme singhe
 in dese naeghescreuē daghe als i vigilia
 paesche en sinre En alle sondage en fies
 te vā xij lessey sonder inde aduet en lxx.

en opder kindere dach. En ee misse vande
vaste oft die quame met ee fresse va rij les
sen en oick inder zelmisse. In septiage
sima sigt me oick dit gloria i sumis ma
iorib⁹ ende minorib⁹ en in duplicib⁹ i de
aduet en alle daghe inder octaue nati
uitatis dni sonder opde kindere dach
En alle daghe ind octaue va paesche en
inder weken va sinre. Ite onder die octa
ue der fresse sumox maioru et minoru
die octaue hebbe. **M**he sigt oick op eene
werckdach totter missen inder benedic
cie eender nouicie. En om aehenighe
capituli analisis oft pro uicialis en om
sonderlinghe groote danckbaerheyt
en anders ne meincer. Tot sancty. en
agn⁹ dei sele die note verandert worde
nader boerscreue onder seert der tyt. **M**he
sal mercke als me dit gloria singt soe sal
me die misse altijt besluyte met Ite mis
sa est wtgenome inder nacht natiuita
tis dni i gallicatu en dieme sigt i auro
ra en op paeschauet. Tot desen en tot al
le andere misse daer me dit gloria niet
toe en sigt, sigt me **B**enedicam⁹ dno lbt

genome inder ziel misse vā de collecte v̄bi
 giliē en misse defūctorz diemē in die tafel te

Inder misse oft vigiliē **kenē sal xlvj**
 der doode salmē dese collecte houde
 pro episcopo. De⁹ qui inter aplicos p abba
 te seu quolibet sacerdote Da nobis dñe q̄s
 p parētib⁹ De⁹ q̄ nos prez et mrez. Profu
 datorib⁹ p̄pitare q̄s dñe. Pro fratrib⁹ et so
 rib⁹ Deus venie largitor p benefactorib⁹
 et recomēdatis. De⁹ cui⁹ mie non ē nu
 mez⁹ pro subito defuncto dat es die corte
 linghe yhestorie es ops et miore de⁹ pro
 nobiscū sepultis. Deus i cui⁹ miseratione
 anime fidelū requiescut. p p̄sente aut tre
 cenario voer eē die onder dertich daghe noch
 ware. Inclina dñe aure. Pro āniuersario
 De⁹ indulgēciay pro famulo. De⁹ cui p
 priū est mise. pro famla. Es dñe p tua
 pietate. Es te lbete als mie eē memorie doet
 voer eē persoe dā salmē die collecte i sin
 gulari segghe. E n als mie memorie doet
 voer beel persone dā salmē die collecten
 i plurali segghe. Die tbede collecte ind
 vigiliē sal altyt syn. Cps sepulterne d⁹
 cig nūq̄ te lbare dan een ander ghetee.

kent voer die tliede Die derde sal sy fidelium de
ghelyckerlyc als in collecte hout ind misse
p viuis alsoe en sal in sonder nootsaken
inder misse pro defunctis niet vinderen
en da sal in die selue collecte oick houde in
der vigilia. Inder misse diene op ledighe
maedaghe doet als voerscreuen is sal sy die
collecte. De indulgentiaru. In comcozatioe
aiarus ta ad missas q ad vigiliae. collecta
fidelium de ois allec. *de gradalibus tractatibus*
en alla diene ind misse singhet xlvij

In septuagesima en daer na op alle sonda
ge en feest ba xij lesse tot in vigilia
pasche et pethecostes i sabbatis quatuor
tps. In die cineru en op de brydach daer na
En op alle maedaghe en woensdach en
vrydach die vaste doere pleechme tract
ter misse te singhe. Maer alsoe dicke he
behoert met eender misse der vaste ee and
te singhe ba eender feest soe mach in de
tractus lbt late vader vaste. Als in eeb
ter behoert ee misse te singe voer die doo
den oft eender missen met eender missen
vander vaste soe mach in die ee misse
de tract lbt late nae ordinacie der ouers

te Des ghelycke op wat daghe buyte der bas
 te dat daer behoert een misse pro defunctis
 met ee ander te singhe soe machme de trac
 tus pro defunctis wt late te waer da ee so
 derlinghe officiu oft groote begenisse daer
 die stat houder wt sonderlige pronige or
 dineert de tract te singhe. Tot andere mis
 se pro defunctis alser ee allee op eenige
 dach behoert te singe soe salme de tract
 singhe. Maer inder misse pro defunctis die
 me singt op ledighe maendage daer machme
 oick de tract wt late. De tract salme singhe
 va elcke choor elck sy vers en aende ynde
 des leste vers sal een choor de andere hul
 pe. Die vne dieme singt op de saterdach
 quatuor tpe te weten benedictus es dñe sal
 me also singhe va dry sustere daer toe ge
 ordineert voer de outaer te staene. Daer
 sal dat couent op antwoerde ee maelke
 der te beghine dat andere in der middels
 ter pause ghelyck dat inde gradael ge
 trekent staet. Als die wt es soe selc die
 dry sustere voerscreue de vne aebegi
 nende een wrynich hogher aenheffen
 En da dat couent de selue ierste verse

voert wt te singhe Dat gradael en alla
sele beyde choore te same singhe altyt in
alle syne note soe dat inde boecke ghescre
ue staet. **T** is te wete alsme totter misse
alsee ee alla singt en ghee sequencie soe laet
me die note stae naede alla. **D**iesalmen
singhe gheheel alsme de alla verhaelt
sonder in vigilie pasche en penthecoste
da sigtme die note naede alla heel wt wat
dat en verhaeltmen niet weder waeneer
me sequencie singhet soe sigtme die note
naede alla totte ierste gheheel en alsme
herhaelt sigtme alla alsee en daer op
die sequencie **D**es ghelyck alsme tvee alla
sigt met eender sequencie. **A**lsme echter
tvee oft meer alla singt in eender misse
sonder sequencie die salme sichte met hare
note. **E**n dat leste alla begintme weder aē
met synder note wt te singhe alst ghe
woelyck es. **T**es te wete dat va septuagie
sina tot paeschanct en salme ghee alla
singhe inder misse noch oick inder dage
q' tuoz te poz sonder idelbeke va sinxen in
der vigilie der heylighe en singtme oick
ghee alla te ware dat sy bieft op de so

daghe da singtme alla. Alsmē oick doen
 sal i vigilia epiphanie op wat daghe sy
 copt. In festo innocētū tot dier misse des
 feest sigtme boer dat woert allel Iauē
 tibi xpe mette berse. Inder misse p defūc
 tis en sigtme oick ghecē alla. Tes te lbeten
 dat vande saterdach ind' paesch weke tot
 ter feest trinitatis en sigtme ghecē gra
 dael inder misse en daer boer sigtme tbe
 alla op die dagē als inde gradael getre
 kent staet. Tot andere tyde en sigtmen
 maer ee alla totter missen dā saterdach
 der weke pēthecostes dā sigtme ses alla.
 Op die andere saterdaghe quatuor tpm
 singtme vier gradalen en op de goensdach
 daer boer tbe gradale **vād' sequēcie lbānceer**
en lbele me totter missen singe sal xlviij
Inde hoochtijde en feest hier na ghe
 serene singtme nade alla sequēcie. In
 der nacht nativitatē dñi. ad missā in
 gallicātu Grates nūc ones de ierste vse
 sancsae op de knie te singhe. Ad missā in
 aurora **Eia recolam** Ad sumā missam
Katus aū secula. In natali sc̄i stephani
hac cōcordi De sancto Johāne. Johānes

Dit en moet nit gelesen
 worden

ihū xpi. In octaua natiuitatis dñi Nat?
ante sectā. In epiphania. festa xpi. In cō
uersiōe facti pauli. Dixit dñs ex basa. In
purificatiōe. Conuētū parili. In die sancto
pasche. Laudes saluatori. feria secūda et
tercia. Victimē paschali. De iūctiōe et ex
altaciōe scē crucis. Salue crux scā. In as
cēsiōe dñi. Sūmi triūphū regis. In die pe
thecostes. Scti spūs assit nobis gratia. In
sequētib⁹ duobus diebus. Veni facte spūs
De facta trinitate. Būdicta sit sp. Decoz
pore x. Lauda syon. In natiuitate scī Iohis
baptiste. Scī baptiste. In die factorū apos
tolorū petri et pauli. Petre sūme. In visi
tatione et cōceptiōe beate marie. Huc pre
clara. i festo cōmēoratiōe scī benedicti.
Scti merita. De maria maydalena. Iaug
tibi xpi. De sancto laurēcio. Laurēci dauid
In assūptiōe beate marie. Cōgaudes ange
lox. In decollatione scī iohānis baptiste. psal
lite regi. In natiuitate scē marie. Stirpe
maria. De āgelis. Sūmi regis archāgele. de
oib⁹ sanctis. Scē facti seraphi. De scō martio
Sacerdote xpi martinū. De scō andrea. De
i tua virtute. De scō philippo et iacobo. tho

ma. Jacobo maiore. bartholomeo. symon et iuda en waer lucas oft marc? barnabas thimothē? oft eenich vande andere apostole daer boue niet va gheroert patroē es op die dach salmē singhē. **Clare scoz.** Waert sake dat eenich dooster hadde ee patroē vanden martelare oft vade confessorē daer boue n̄ ghenoot soe salmē singhē de martyre. **Spe mercedū. De Confessor.** Ad laudes saluatoris. **Inder sequēcie en salmē dat vnde des vierde beers niet verandere maerme sal altoes sijn.** **Lux fidelium.** Wāneer ee kereke heeft veel martires patrones sequēcia erit. **Agone triumphali.** hebbe sy ee maghet voer een patronesse sequēcia. **Crucet filie.** In dedicatioē psallat ecclesia mē en sal oick in ghee andere freeste dā ghelyck boue getrekkent es sequēcie singhē noch oick ghee andere sequēcien te ware dā van sonderlinghe ordinācie der ouerste. **Wāneer mē credo si**

Inde daghe nati **gen sal xlix.** uitatis dñi tot alle missen en inden feriate daghe inder octaue. In circūcessiā i epiphania dñi in alle der weke paessche en sinre. ock inde daghe ascensiois dñi

Dit en moet nit gelusen worden

en opde heylighe sacraments dach. En alle
sondaghe tot alle misse. Ock i inuenciois et
exaltatiois see crucis en in alle hoochtijde
onser lieuer vrouwe. En der xij apostelen
en in die conuersioe et comemoratioe sei pauli
Ock inder octaue epiphanie. ascensiois
sacramenti. visitatiois. assumpciois natu-
tatis see marie en oock opder octaue apo-
stolor petri et pauli maer niet ind octaue
te quacme daer sondach ind octaue. En
op alle heylighe dach en opde dach vader
kerckwijninghe allee die misse die totter
hoochtijt hoorre. **vander bichte ds. l.**

Die bichte eens gheestelycke mensche sal.
ghesciede met wel bedachte moede in
grootte vliet oft neerstichs en met eene goe-
den vyge wille en een opset gheheel te bichte
niemmermeer die sonde te doene, obedeckelyck
te segghe van alle daer die consciencie af broecht
en stract mette ostande der sonde ghee la-
ghe historie te segghe maer wat de sonde be-
sibare mach. Dat sijn stede, persone, i wat
maniere oft meyninghe i wat tyde. Die
sonde en salme niet ontfoude met cu-
riosen woerde oft berginghe oft tlyfelachtighe

ghe woerde als ick meyne oft ic gheloue oft
 vier ghelyck. Maer puerlyck slechtelyc cor
 telyck en waerlycke te segghen daer me he wer
 der bichte langhe tijt blietelyck op bedacht he
 uet. En te ierste segghende Benedicite vier na
 he bichte goede va hemelryck maria der ioufrou
 We alle gods heylighe en v priester het es my
 scult dat ic veel ghesondicht hebbe bij houerdie
 i ghedachte woerde en in wercke en in besue
 nisse tot ierste gheue ick mij schuldich inde
 gedachte. In dynde der bichte salme se ald
 sluyte. In dese sonde en in alle mijne adere
 sonde geue ick mij schuldich en bidde gena
 de. Daer na salme den priester op die absolu
 cie antwoerde. Ame. Die penitencie salme
 octinoedeluycke outfage en ald
 besluyte als
 me ee psalme oft twee heeft te lese soe salme
 uade gloria pr in de lesse oft als me pr nr set
 tet naede lesse segghen. *Re reminiscaris dne
 delicta mea vel parentu meoz neq; vindic
 ta sumas de peccatis meis. Kyriel xpel kr
 riel pr nr Et ne nos. peccauim dne cu pr
 bo nr is. In iuste enim iniquitate fecimus
 dne no secundu iniquitates nras facias
 nobis. Neq; secundu iniquitates nras retri*

buas nobis. Dñe ne memineris iniquita-
tū nostrarū atiquarū. Cito anticipet nos
mīe tue qz pauperes facti sum⁹ nimis.
Adiuua nos de⁹ salutaris nr. et ppter glo-
riā noīis tui dñe libera nos et propiti⁹ esto
peccatis nrīs propter nomē tuū. Esto no-
bis dñe turris fortitudis. A facie inimici
Dñe exaudi. **Orem⁹** Deus cui propriū ē
misereri p x⁹ dñz. Die bichtuader heeft
macht te absoluerē vā alle daghelijcsche
sonde en oick dootlyck sonde inde ghedach-
te volbracht en oick vande lberckē daer die
persoē haer boete idē capitel heeft of fange
off gheseyt off seyge wilt i tege lboer dicheyt
der abdysse lbtgenomē off eenighe persoē
dat god verhuede l wil viel in eenige sonde
die voer die bisscops mach hoorde. **Oft** i ach-
terclap tege die cere des gemeynē cloosters
off eenige persoē dat ontgaē Ware teghen
Werlycke liede te segge oft hē eenich leet
tege sy orde sy gebode en ghehoirsacheyt
en vande bichter hē niet en lact onderlby-
sen. **Oft** tege de gemeynē vrede i deser vāer-
screuē versumenisse sal die bichter die sus-
ter sinde totte abt oft die hy sy macht be

uelt. In lichte achterclappe dat niet seer e be-
 rucht onse ene kerste mesche die mach oick
 die bichter absolueren en doch sy ene kerste
 sy cere weder te geue met beterighe synder
 woerde tege daer hys wederprocke heeft op
 dat die niet in quade vermode en bliue. ock
 sal die bichter die susteren als sy openbaerlyc
 haer sileciu breken in dat capittel seicken ende
 oick voer andere openbaerlycke soude oft daer
 van sy haer seult niet gesprocke en hadde
 daer selue haer penitencie tontfange. En
 waer eenich persoen de bichter daer i oghen
 hoersae die en sal hy niet absolueren. Waert
 sake dat eenich persoen haer seult daer hoer
 inde capittel niet e sprake als dat wt coyt
 soe sal sy daer tibersey boete voer nemen
 na de ordeel der ouerste. Dit tijt der bich-
 te sal men honde ghelyck dat die paus cle-
 mes die vyfste en benedict die tvelste ge-
 ordincert heeft dat es te minste telcken
 xiiij dage eens te bichte. En inde ierste so-
 dach vander maent te heylighe sacramet
 te gaen en voert tot andere tijde en freste
 alst ghelwoeslyck es en nae ondinacie d
 ouerste te waer dan dat die someghe oft

allewt sonderlige prouinghe langher op hil
de o sake Wille. En ghelyckerwijs dat den
bichtuader by grooter pijnē ghebode es wat
he inde heylighe sacramēt der bichte ghe
seyt wort te swyghe. Alsoe sele die ghene
die bichte watme he seyt inder bichte in
bicht maniere verswyge te ware da dat
die bichter orlof gaue om sake Wille cenich
dinck voert te segghe. **O**ick Wille Wy dat
ghee suster enighe andere priester bich
ten en sal da den ghene die dat va os be
uole es. oft va os en onse nacomelinghen
abte beuole worde na lude der bullen die
ons va onse heylighe vader de paus ge
sonde es. Wat doch alsulcke bichte en ab
solucie teemacl niet va macht en ware
Te ware da in doots noot oft doots crac
heyt datme da d'ghesette bichter niet
hebbe en mochte. **O**ft soe wancer dat ee
nighe suster in sulke noode bichte dede ble
ue die suster by haer verstaenisse tot dz
die ghesette bichter quame soe sal sy o meer
de sekerheyt die selue bichte noch es de
Oick aenghese als die scripture wilbyst
alst noot es cene ieyghelike pastoer te ke

nē dat inlbendich aēficht sijē evghēē scaepē
 Wetende dat hij in dē leste ordeel rekenē en
 anflboerde moet. **Oec** hē ons heylighe vader
Benedicty aē veelvnde vermanēde es en sō
 derlinghe in dē vyfste grade der oetmoedich
 dat hoemē niet alleē ons opēbaer absueme
 nisse maer die quade heymelycke ghedach
 te en lbercke doer ee oetmodighe bichte of en
 abt vcondyghē sele. **Daer** sal ee ieghelyck
 suster te minste viermael hare abt bichten
 En die ouerste sele dat de abt vmanē hē
 daer toe boeghe. **Welcke** suster die dat doer
 haer selfe versuēnisse versuēt die ē sal die
 bichter niet absoluerē. **Dick** sal ee ieghelyc
 ke suster eermense cleet haer ghemeē bichte
 doe de abt vā hare kēschelycken daghe tot op
 die dach **Oec** ghelycke sele doe alle andere
 die gheē gemeēn bichte boer gedaē en heb
 bē in der obseruācie onser orde eerste die abte
 ter professie offanghe op dat sy die ierste o
 noselheyt lberder chryghē moghe als doe sy
 vande doepe quame diemē chrycht doer
 die professie daer o heete die lecrare die
 professie die tbeede doepe. **Ite** alst noot es
 den bichter een crancke suster bichte te

hoere inde sieckhuysse oft op cender stat inde
slothe. Welcke stat sal syn alsoe met o der sla
ge en vinstere dat die sieckmeesterse oft
elcke andere sustere va vers op die stat ghe
sie moaghe daer die bichter die crancke suster
bicht hoort op dat die bichter haer roepē mo
ge oft wicke oft die suster meer cracker boz
de oft iet anders behoefde. *Ite wy wille dat*
die bichter ghee suster alleē aen spreke ē sal
binē oft buyte de slothe buyte der bichte aē
gaende te ghescreide da met onse orlof oft
der abdysse. *Vāde capittel vscult. li*

Alle tijt nae ons heere prime gaetmen
in dat capittel huys En alst wt es dat
me ghelboelhe et daer te lese als voer va
de getyden ghescreue stat seyt die ouerste
oft stat houberse bndicite at woert dat co
uet. dūs. woert sprect sy loquam de or die
terstot wie he schuldich woert staet op en
comt voer die matke oetmoedelijcke en be
tamelijck haer te legyhe op die lichter sy.
de aldaer meest die hande te same ond dat
hoofft en die woete tamelijcke te same boe
ghe. En des ghelucke salme doe alst ghe
woert i eenighe versuenisse i teghelwoer

Dicheyt der ouerste veniā te neme tot alle
 tyde. Als die ouerste ghebraccht heeft wat
 segdy. salmē aſſwoerde. miſ ſcult. En tot hee
 te der ouerste ſalmē opſtae met ee lveynich
 gheboechde hoofde bekine ſtechtelyck o be
 dect met verſtandighē woerde alle open
 baerlycke vſuēmiſſe in aſſulcher ordinācie
 Ten ierste die Donatiſte dat ſy die leeken
 ſuſtere. Daer na nouicie. Daer na cōuer
 ſine daer nae die gaſte En als elckē partye
 wtgherecht es ſoe gaē ſy ſonderlinghe te ſa
 mē wt. Daer na die profeſſie nonē als aē
 de ioncſte te beginē. Daer moghē aſſoe beel
 te ſamē opſtae als voer der matte ſtae mo
 ge En die ouſte ter rechter hāt bouē aē te
 ſtae ordinerlyc dee nade andere. En als die
 ouſte haer ſcult wt gheſeyt heeft dā ſeyt die
 andere daer nae. als ſy die alle wt gheſeyt heb
 be dā machmē elckē byſond oꝝ deſe en late
 ghaē oft alte ſamē nae gheleyetheyt der
 ſcult en hecke gaē ſitte. Die nouicie cōuer
 ſine oft gaſte als die haer ſcult niet te ſeg
 ghe en hebbe als dā gheſeyt loquar de oꝝ
 dine dā ſele ſy te ſamē wtgaē daer ſy te dx
 hebbe. Ock ſal elck ſuſter ter lveckē eens

alſe haer ſcult ſpreke. alſe ſy wotgeſeyt heeft
da ſele ſy die ſuſtere elcke ſonderlinge vma
ne wat ſy niet gheſeyt en heeft. Welcke ſuſ
ter ſy niet te vermanē en weet die ſal terſtōt
teeke gheue met ghelude der ſte mē. Des ge
lijck die andere daer nae die niet te ſegge e
wete. En alſulcke vmanighe ſal gheſcien
wt mīne ſuetelyc en vduſdelycke ſod bitterhē
des moctē v beterrige der ſuſtere alſoe te
ſegge. Onſe ſuſter ſal gedincke die oft
dier vſuēniſſe die ſal ſy licht wt vnach
ſaēheyt gedāe hebbe. alſoe dat niet da mī
ſaēheyt en beterrige der ſuſtere daer i ghe
hoort en borde en gheſocht. Niemāt e ſal
die andere wt ſuſpicie oft miſdickene be
ſculdige. Maer die luyter waerheyt die
haer eodich is oft dat ſulck ſy dat mē niet
verſwyghe en ſal en niet v gbecorrigert
en ſal late. Wat oft eenige verſuēniſſe wa
re alſoe groot daer ſcandē ſcactē oft lichtu
dicheyt inde capitel vā quame daer ſal die
ouerſte terſtōt heete ſwyge tot vderē tijde
En hoe wel die ouerſte inde capittel aſtijt
mach ee ieghelycke ſuſter vermanē haer ſcult
opebaerlycke die andere en ſele doch n3 da

ees ter beke elcke suster daer sy ict af wete
 vmanē en des oick niet laten i manieren
 als voerscreue is. Alsme anders gelbaer
 worde dat vswege worde, die swijgerse sal
 sal ghestraff worde ghelijc oft sy die vsue
 nisse die sy verswicht selue gedac hadde. en
 die selue vermanige en scult seggedē sal ide
 vrydaghe gesce. En welcke hē da niet e moe
 ge wtgherichte die sele dat inde andere dage
 daer nae doe tot dat ee ieghelic sondlinge
 wtgerecht es. En daer i tussche en sele die
 ander tsy nouicie, couersine gaste oft ge
 wielde gee haer scult segge die ander e syn
 da elcke sonderlinge geproclameert als voer
 screue es te waer da sonderlinghe eenē iet noot
 te segghe. Itē gee scult die te voere gecorri
 gereert es en salme niet meer gedicke inden
 capittel te ware dattet noch ghesceide oft
 eenighe persoe te vmanē wat gratie haer
 ghesceit ware en haer die swaerheyt d scult
 te vmanē. Voerder e ceft niet ghelboelyck
 dat gemeey couet va eend scult op ee tyt te
 same haer scult te segge. Waer die ouerste
 moeghe hē vmanē gemeelyc alsulck te ver
 huede hoe wel die abt abdyffe oft priores

se mocht die sondlike voert roepē die ald'
meest daer i seuldich ware **Wels die scult es**
Daermēse id' capittel af besculdige en vmanē

Die niet e' cōme off teyghelwoer **sal. ij.**
dich e' sū alsme die yghetijde beghint
off in eenighe getijde niet ghelweest e' es
off in eenige wercke processie vigilie daer
dat cōuet te same behoert te syne off daer
te laet off nae quame te ware dā eenige
in sulcke beuelige dienft off werck dat
haer te dier stonde behoerde daer te syne
met wete des cōucts **O**ff eenich met orlof
ware bā eenighe wercke en dat wtighe
recht hadde en niet weder e' quame. **I**te l'bie
te yghesette tijde niet e' bicht off hoochtijt en
hiele. **I**te wat lesersse off dienaersse haer
gelwoelycke bndiccie te rechte tijde vsuede
off niet en dede hare diest te rechte. **I**te off
eenighe boecke daer dat cōuet wt lese' off
singhe soude versuet wort te rechte tijt te
drage darme lese' off singhe soude daer dat
cōuet doer ghehindert word. **E**n des ghe
lycs i andere dige daer dat cōuet doer ver
suenisse somege ghehindert word. **I**te off
iemat op bode stede off i dat gemevlyck

Vbode Ware altyt oft someghe tyde **V**bode
 Ware lvt oft ine te gae. oft eenighe adere i
 tijt der ruste samelige maecte nacht oft
 dach. **O**ft eenich corporael kelck oft ader
 ghelbyde dighe liet op die aerde valle oft
 Brake oft versuet. **O**ft eenich silenciu brect
 soder orlof oft datter tibe orlof hadde te
 spreke en ader boer by he lede en en seyde
 da niet tol he. **N**os loquim cu licencia
 oft lby spreke met orlof op dat die adere
 boer he quame ghee quaet exempel e neme
 dat sy dicke mochte dat sy da orlof hadde
 te spreke. **I**te oft ee iet Brake vloze verstor
 te oft **V**quiste als die wasse keersse op de
 outaer en dier ghelycke. **E**n gemevlyc va
 alle dese salmen seult spreke. **W**at sets
 bndict⁹ ghebiet dat me genoch doe boer
 dese boerscreue **V**suenissen en der gelyc
 ke te lbaer sake dat eenighe sonderlinge
 penitencie ider regule oft ceremonie sy
 gheset soe machme boer sulckesuenis
 se sette ee ps nr oft eenighe psalmē oft
 eenich lberck va octmoedicheyt oft eenich
 disciplyne gheue oft lborde af getogen
 va der porcie spysc oft drack. **O**ft oick

ondertijde swaerder worde gepijnicht
naer verdienste des wercks en ouermits
mercke der bescheydenheit waert saken
dat eenighe suster dese boerscreue ver
suenisse oft ee vade selue dagelycs dede
en als sy dicke ghestraff ware en niet haer
betere en wilde en sonderlinge daer ver
smaetheyt ee orsake ware. Soe machme
oick die strengheich der discipline haer
toe boege op dat ouermits te vele verghif
fenisse die sonderlycke ghelboete n3 op
e staet. Het sy oick somege sake daerme
willichlycken venie voer nemet en doch
i gheeder maniere die pijn des lichaets
als der displyne otgae en sal. Als oft ee
nige vsuenisse gesiede mette heyligen
sacramente heymelyc oft openbaer alsme
dat otfangē hadde oft ontfangē soude
Oft wat suster geroepe worde totte ma
daet der gaste te doene en dat vsue de en
oick gre anderē vade en waert saken
dat eenich suster tot alre tijde int capit
tel huys en ware als wāneer gelesē
wort. natuūtas oft ānūciatio dñi met
ten couet venie te neme oft vghesfenis

se te bidde te waer dat sy in alsulcker
 crackheyt ware dat sy belies daer doer
 onsculdicht worde. En oft sy spreect na
 der cōplete sōnd groote sake ende nootrust
 en inder sake band regule toeghesaten.
Waer oick dat ee suster andere dingen
 die na de rade des xvi capittels der regu
 len billichlycke haer venie neme voer
 die boete der abdysse priorisse oft ver
 gaderinge ter stont te opbare die scade
 oft vsumnisse die sy gedaē heeft i eeniger
 plaetse die en ceft ghee noot dat sy an
 derberf venie neme inde capittel te wa
 re dat sy lbeder vmaet worde. **W**aert oick
 alsulcke vsuēnisse dat swaerd gepijnich
 soude worde soe salme nader bermānige
 die haer gesceie sal ee werdige penitēcie
 besette. Alsulcke venie en sal niet ghesceie
 daghelics oick buyte de capittel. **W**ant
 oft eenighe suster storte iet wat va drac
 ke oft va spijse oft op die tafele eenich
 droppē oft motuol broets oft des gelics
 op die aerde liet valle oft eenich geluyt
 daer maecte oft anders iet verguiste oft
 brect daer he oick die meester des dincs

niet verhoed en mochte dat doch niet merckelijck en ware ghelijc en den taxke off rucke
aen en by guert off bod af brake soe en cest gree
noot dat die suster benie neme en vghestte
nisse bidde. Waert oick dat eenich suster en
gheluyt maecte in refter diene derde hee
len refter hore mochte off en deel broet off
en deel van hare dracke off spuse en ach sae
off anders des ghelucke op die aerde bielse, off
dat die dieneresse versuede te rechter tyt eeni
gher suster iet te bringe dat haer behoert te
ete alsoe dat die suster daer doer merckelijc
ghidert worde die sal ter stont opstae en
gaen boer der ouerste tafels haer benie te ha
le en tot heete d'ouerste opstae en lbed gne
sitten te ware dat sy aen beyde syde osette wa
re soe sal sy beyde tot dat sy opstect dan
sal sy de selue benie hale. *Hoe haer en sus
ter hebbe sal als sy van haer ouerste off van*
Als he die suster andere vmaet wort liij
A onder en vermanen als in de boersere
ne capittel geseyt es Die suster die dan
opder matten stect alsoe sae sy die steme
van die haer vermaet hoert sal sy haer op
der aerde in haer benie leyge. En alsoe

Blyue ligge tot dat die haer vmaect vol
 seyt heeft en haer die ouerste heet opstaen
 Da boert e sal haer ghee bande susteren
 vermete die suster boerd te vmanen oick va
 gebreke die haer oick boer niet e gedacht
 en haer da gedickende lborde te sy met or
 lof en verhinghenisse der ouerste. **D**och ple
 get die ouerste o dertude die susteren te ver
 oetmoedige en haer ghebreke en vsuuenis
 se eens ende anderberf te verhasen en na
 die dat sy haer venie va vmaninge oft ock
 selue met wille genomē heeft. **D**at selue
 moet doch met besceydeheyt en matich
 ghesce dat va o besceydeht dat god v
 huede moet die susteren te seer gemoyt
 en lborde. **A**ls die suster haer venie ge
 nomē heeft en vader ouerste es heele op
 staen daet haer lbel dat sy otschuldich
 es der vmaninge die haer gesiet es doch
 e sal sy haer niet vmete iet te spreken
 o haer te otschuldige haer e lborde ge
 vraccht. **A**ls sy bande ouerste ghebracgt
 es kint sy haer sculdich soe sal sy haer
 scult oetmoedelyc bekūne es sy niet scul
 dich so e sal sy haer daer n3 sculdich i

ghene noch oick obequamelyck wederseg
ge maer die waerh^t der sake oetmoedeluc
en sedich segge. Waer eenich suster idē
capittel tonrecht geprodameert en dz
god verhuede haer vermetelyck besceide
oft tege die suster die haer vermaede o
die vermaninge wille oft tege iemat anders
eenige murmurerige oft onlberdicheyt
belbese. **O**ft haer vmaninge breedelyck wt
te capittel te gane sond orlof der onste die
e sal us bā daer gae sy e hebbe dā goede wil
le oft te miste us bedwāge na haer vmae
ge beterige gheloest. **W**aer oick iemat
die wtte capittel clapte die misdade oft
adere heymelychz indē capittel wehadelt
sy de adere die den capittel us tae hoore
opebaerde die sal ghelycke boete doe; ge
sciede oick ee vmaninge i dat gemenē van
vsuenisse ees oft tlbe oft meer vsen inde
psalmodye eenichs getyde oft and vsue
nisse oft merckelycke confusie die i een
choor gesciet ware dā en wyne sy us al
le venie neme maer die aē die versuenis
se die meeste scult heeft. **hoe die ouerste be
scydeh^t sele hebbe penitencie te**

Die de last heeft capittel te **sette** **liiii**
 houde en penitencie te sette die sal be-
 sceyde sy en sal wete hoe sy ee ieghelyc mis-
 daet sal betere. **D**aer o eest noot dz sy neerste
 lye bedick wat ee ieghelyck vmaect alsoe dz sy
 beyde mis daet off versuenisse d' susterē die
 vmaect worde blietelyc oder soeke. **E**n by haer
 selue bedicke die ostande der sode persone staet
 en tyt op dat niemāt torecht wordeelt e worde
Waer ee cley misdaet daer iemāt vmaect
 worde oft he selue willichlycke bekif sy benie-
 nemt die salme sette eenich gebet te spreken
 oft ee oetmoedich neder valle boerd' susterē
 voete datme boer haer bidde oft opder aer-
 de etc. **W**he sal oick oedertydē na ghelegethz
 der sake en persone die misdaet boete met
 lichameluycker pijnighe als met aftrecken
 spyse en drack met slage der roede oft met
 ter minster afscydinge. **D**aer waer eenich
 suster wederspanich die hare ouerste wbed-
 scyt oft atwoert oft die selue boete die haer
 geset worde vsmade te doene al e sprake sy
 niet daer tege. **W**elcke suster haer niet
 betere en wilt vā cleyne vsuenisse daer sy
 vmaect worde. **J**ck vswyge vā groote ge

Breke die sal ghelycke boete doe. Soudt ee
nighe suster o haer scult wille daer sy af
v maet wort ee disciplyne neme die e sal sy
va niemāt anders neme dā die dat capit
tel hout. En alsoe gherige die ouerste seyt
ghy sult v disciplyn neme soe sal sy opder
seluer stat. daer sy steet haer cappe wt doe haer
gordel afdoe oft otlossē en de rock otknopen
en neerdoe alsoe dat sy tot half die scouderē
bloot sy. En ald' opder aerde kniele m; ge
hoegde hoofde niet spreke dā alle meā cul
pa en dz selue menichlberf segge die byse
dz sy geslage wort. Al te byse e sal anders
niemāt spreke te waer dattet noot ware dz
iemāt band' ouden oetmoedelyc boer die
suster bade. Als sy haer disciplyne otfage
heeft en opgestae es en haer weder gecleet
en sal sy niet vāder stadt gae alsoe lā ghe
dat die ouerste seyt gact sitte. **vād' lichter**

Hat suster inder scult scult. **lb.**
es die sal haer daer i hebbe gelyck
die regel wtlbyft. In welsker scult men
niemāt sette en sal sy e hebbe dā alsulc
ke mesdaet dat sy o haer oredelychz wil
le strage correrie eyscht. Wat suster dā

ī deser scult lbare en sal noch ātuffe oft
 psalm beghinē ghee lesse lese oft ā dere
 officie doe noch te heylige sacramēt gae
 noch opēbaer inde cōuet diene. Als die sus
 tere en oick dieneerste ghetē hebbe alleē
 etē. Tot alle getyde alsme kyriel beghit
 haer boer de outaer segge en alsoe blyue
 ligge tot dat wt eb. Alsmese absolueren
 sal inde capittel en haer die ouerste op heet
 staē sal sy haer benie neme als oick an
 ders vā haer selue o haer scult te spreke
 venie neme. Wanneer dat die ouerste oft
 sy wilt haer ee vmanige ghedaē heeft soe
 sal sy segge suster god moet v lve misdaet
 vergene n u laet vā deser scult. Mē sal
 wēten dā ee abdysse ien ieghelijck suster
 ī dese scult sette mach hoe wt doch die
 abt byde hant lbare en machse oock
 absoluerē. Worde ee nighe suster cene
 gesette tyt in deser scult geset als dan
 die tyt o lbare sal sy daer vā vry syn
Waer vā d' sbaerd schult d: **W**ij cap
 wēnich suster vsmayende o ghehoor
 sae oft tege de heylige regule die sal
 me naden regule handele. Dzes nae ees

en anderberf heymelijcke vermaninge
nae opēbare correctie off sy haer niet
ē betert soe sal mē haer affscēyde. Dat sal
in deser wyse ghesce. Alsoe dat die abt
seyt suster gy sult in die sware scult
syn. Da sal sy ter stont hare wiel ouer
haer ooge treckē en met neder gestage
aeficht gae ter plaetse die daer toe ghe
sciet es. En aē haer nemē de rouwē der
penitencie en ee suster die de abt dath
heet doe sal haer na gae inder stat sal
sy blyue slape etc en dricke en wercke
nae insette der regule en des abts. gee
suster en sal sonder orlof by haer gaen
noch met haer spreke. Die suster die haer
verbaert sal haer vmanē alder dinge die
sy doe sal en wat haer die abt teten heet
gheue en te wat tijde sy haer dat bringe
sal. Sy sal op die bloote aerde sonder ta
fel en lake en sonder seghenige der spy
se etc. o noot wille d nature mach sy
gae op der siecke heymelijcheyt off op ee
and heymelijcke stat tot alle getyden
sal sy come voer de choor. cermen dat ge
tijde beghit haer venie nemē en voerd

doere bliue staen oft sitte oft sy crack bare
 en haer getyde betale. Als dat conet be-
 ghint kyriel da sal sy haer op die aerde
 legge boer die doere en alsoe bliue ligge
 tot dat conet lvt gegae ee te sy datmen
 tbe getyde na ee doet da sal sy opstae en
 bliue byder doere oft in ee hoeck byder
 doere tot dat die suster lvtgae da sal sy
 neder ligge als boerscreue es. Die abdyf-
 se sal van boersienichs somighe vade ou-
 ders totter suster late gae o haer te vma-
 mane dat sy boer goet neme en vduidich-
 sige lyde wat haer lichaelycke correctien
 aegedaet wort op dat sy metter godlyck
 goetheyt moege versoet worde. Die selue
 suster moege oick de abt boer haer bid-
 de o haer absoluerige ide capittel venie
 neme bysond oft sy mercke dat sy een
 roubege gheeft en ee bedruet en oetmo-
 dich herte hebbe o haer misdaet wille. blyft
 sonder roube soe salme haer dicke ten
 capittel bringe daer sy haer venie neme
 sal en me haer staen sal. Als sy da noch
 inder verhartheit blyft soe sele die suster
 een gemeyn gebet doen dat onse lieue hee

re haer herte verlichte en vmoesbe tot berou-
we. Als da die abt va gebede der susterē d'
oude oft des gheheele cōnēts metter oet moe-
digher suster berimbhartichz doe wilt di sal
huse te capittel doe comē. Wāt het moch-
te sulcke suster wese die niet meer dā cenē
nacht i penitēcie en soude late. Hoemē mē
haer ogaē sal machmē vā haer voergaēde
wādelingē en vā haerē rouwe die sy dā heeft
merckē. Als sy dā te capittel comt sal sy dē
abt te voete valle en haer benie nemē. Die
abt seyt wat begherdy Sy sal atlboerden
berhertichz Dā sal huse doe opstae en sette
haer bed in die gemeyscap der susterē inde
dienst gods en in ādere werckē. Dochē sal
sy haer ierste plaetse niet hebbe maer die al-
der leste sy op alle stede En alsoe sāge dat
sy gheheel absoluerige vdiēnt sy sal inde
choor doe geluyck als ee die i gesuycker scult
es wtgenomē dat sy tot alle getyde in dy-
de nederlygge sal op die aerde ider stat daer
sy steet En dā sal sy bestelle dat sy susterē
vberue die dē abt voer haer bidde. Merc-
kē die susterē dat sy grootē rouwe voer
haer misdact heeft soe sy sy des te willeger

voerhaerte biddē. **W**āt het mocht sulcke sus-
 ter sijn die de abt inde naeste capittel wed in
 haer ierste stat sette soude oft oick sulcke ds
 he dochte dattet haer noch niet nutte e lba-
 re. **I**te die abt sal alleē die susterē in dese scult
 doe en daer af absoluerē. **A**ls die abt buyte
 sants lbare die abdysse met consēt dē buch-
 uaders en radē someghe vādē ouste en luyt-
 te susterē. **vā dē susterē die i lasterlycke so-**
Tiel eenige susterē eenige de valke. **lvij.**
Lasterlycke sonde dat god vhoede maet
 als in drey nichet ouerspel dieuerye oft ker-
 ke diefte die luyse dattet vborge es e sal sijn
 haer selue niet opēbare. **W**āt niemāt e sal
 he sijn goet gerucht benemē. maer wer dat
 sacramēt der bichte hare abt opēbare ende
 na sijnē radē betere. **D**och doe sijn dat dattet
 opēbaer come lbaert soe dat haer der procla-
 meringe der sonde niet otgac en mochte. **A**ls
 dā die abt capittel hout sal sijn willichlycke
 haer venie nemē en clacrllycke voer alle de
 susterē de val haerd misdaet bekine. **D**ā sal
 haer die abt heete opstac en seggē gaet en
 bereyt v als gelboete es en comt weder. **D**ā sal
 sijn terstot lvtgac en die bestearis mede op

ē hēymelhycke stat byde capittel huys haer
scoene lbt doe en in beyde arme roede drage
noch cappe noch gree cleet lbt doe en lbed in
dat capittel come. Als sy daer cōt sal sy haer
midde in dz capittel huys boer dat crucifix
lacks op die aerde leyge en die roede neuen
haer. Des gelyck sal die suster oock doe die
met eenige andere scande betege oft open
baerlyc befaet wort daer sy haer niet af ot
sculdige e ca. Die sal haer benie neme als
voerscreue es me en sal haer n3 brage maer
slecht op heete stae. Dā sal sy haer lbt doe en
dā sal mēse stae alsoe vele als die abdyste
goet dūct. Als sy lbeder gecleet es sal sy a
derlberf benie neme. En als die abt seyt
suster gij sult i die swaer scult sy soe sal sy
doe gelyc als inde voerscreue capittel gerneret
es. Dese voerscreue penitencie der disciplyne
sal mē verstaē dat mē ghee suster met roede
stae en sal i tegelwoerdicheyt des abts oft
eenich māns persoe. **vādē susterē die sond**
Ginck **ozlof lbtte cloost gae l'viii**
eenich professe suster vā onachsachs
oft vsmansse lbtte clooster sond lbetē ende
ozlof haers ouerste oft iemāt anders die daer

toe mocht or lof geue. al e' ware sijn lan-
 ger da' eenē nacht wt sijn sal als e' verloepē
 nō ne geacht sijn. **M**et eend' suster die vā ey-
 gender o'doegde dat es sonder or lof lbtgeet
 salmē dese boerscreue maniere hōnde als die
 e' eender misdact wt es gelbyst. **C**omt sijn vā
 selfs lbeder soe salmēse o'tfangē in dat gasthuys
 des cloosters heeft sijn geē habyt soe salmēse i
 dat gasthuys hōnde totte naeste capittel.
 oft tot dat die abt comt. **O**p de dach als mēse
 te capittel brige sal soe sijn vād' priorisse oft
 vā die dat gasthuys verwaert gebzacht lbo-
 de op e' stat byde capittel huysē daer die abt
 ghebiet. **E**n alsoc gerighe als mē vād' or die
 spreke sal. salmē e' vande susterē tot haer
 sinde. **A**ls die comt sal sijn haer seōe lbt doe
 en haer lbt doe tot op de witter rock heeft sijn
 e' cappe die sal sijn inde slinckē arm drage
 en e' roede totter rechter hāt. **E**n te capittel
 comē haer neder op die aerde op die matte leg-
 ge die cappe ter slicker hāt en die roede ter
 rechter hant. **A**ls die abt seyt wat segdy
 sijn sal at lboerde my seult. **E**n als sijn vā
 des abts ghebode op gestac es en haer seult
 opebaerlyc boer hē alle bekint dā sal sijn

gheslaye worde vader abdyffe in ee afgescey
de plaetsc i afwese des abts. heeft sij ghee
habijt soe sal die bestiaris ee i dat capittel
bringe. Als sij daer mede gecleet es da sal haer
die abt na gelegeths der misdact sette i die
sbare scult off i die lichte scult. Die abt en
abdyffe sal groote besceydehs hebbe te or
deele deser verlooped off lasterlycker sust
en oick i andere sake soe dat sij bedicke die
ostande der sonde en nae gelegeths d'ouer
tredighe en d' persone ca matege die mate
d' straffichs. Wat te es niet rechte gelycke
straffichs en penitecie te houde met eeder
die va ouercomed' becoyinge ees i sonde ge
valle es en met dier die laige i soe geb le
ue es off menichwerf geualle. Die ees lbt
geghe es en die dicke lbt geghe es off o
misdact lbt gelveest es. Die haest rouwe
ericht en comt weder en die laige lbt blyft
die haer habijt n; lbt gdaec' heeft en diet
wreedelyc va haer gelborve heeft. Die lbt
sichlycke va haer selue wed' comt. en die
va bedlbaige weder gebracht worde. Dese
voerscreue merckige salme hebbe en die
ee met lichter en die ader met swaerder

pyne pynighe. Die ee haest die adere lac
 sae absoluerē off somege totte kercker
 legge. *hoe sy bettere sele die te spade come*

Die totten dienst gods dz. *lix cap.*
 snache te mette comt nae gloria pri
 dieme op venite sigt. En te getyde vā de da
 ge naede gloria des ierste psalms die sal wer
 de outaer come en daer boerde outaer staē
 mette aēsicht gekeert te outaer wert. En
 ns vā daer gae tot dat de dienst gods lbt es
 haer en lborde orlof gegheue weder op haer
 stat te gane. Als die adere kniele sal sy ock
 kniele als sy neyge oft nedsligge da sal sy
 oick alsoe doe. Wilt haer die ouerste die
 inde choor es gratie doe soe sal sy haer ee
 tecke gheue dat sy op haer stat gae. Als sy
 op haer stat comit sal sy venie nemē opder
 forme off op die bācke als wā neer sy boerd
 die stoelē pleegt te stane. Des gelycs sal die
 suster oick venie nemē opder forme die tot
 eenighe getyde comt alst begoff es al comt
 sy oick boer gloria pri. Wy lbtte choor gret
 oder die getyde al heeft sy orlof als sy we
 der comt sal sy oick alsoe doe. *Me sal we*
 te dat altyt als me ned ghelege heeft oft

Venie genomē alsme op staet soe salme dat
cusse daerme op gelege heeft. Wie totter
cōuēts misse niet e comt voerde leste ky
riē diesal oick voerde outaer staē als voer
screue es. Welcke suster niet ter collacien
e comt dieme nae die regel hout soe dat
sy sitte cermē tu at seyt en eer dā gloria
des ierste psalms vand cōplete ibt es die
sal voerde outaer gae alsme begint die y
ne vad cōplete en blyue daer i haer beteri
ge gelijc als die te laet totte getyde comt
Hier vā syn die gelesē en grdiēt hebbe ibt
genomē als die collacie alsoe cort es dz
sy niet lediche cōne gelborde noch gecome
oick die kelnerse. scyfmesterse en die de
gaste belbaert als die op die tijt i haren
dienst oledich sy. oft oock eenige sust by
der abdysse ware die doch sonder redelijc
ke sake ende lbete der prioressē vā cōplete
blyue en sal. Als d susterē veel sy die voer
de outaer betere dā sal die ouste vā hem
midde staē die ādere ee iegelijc aē die sy
de haers choors sy sy alle vā ee choor dān
sal die ouste op die rechte sūde staē en de
die iocste op die slincke syde. Alsoe selen

sy haer oick ordinerē als haer oick n̄ meer
 dā t̄be ē sy. **M**e sal dat ordinerlyck e
 belbare dat waer t̄be en t̄bee by eē gae
 oft neyge dat eē iegelyc op die syde gae
 op welsche haer choor steet daer sy i te staē
 plegē. En sy sy beydelbt eē choor dā sal die
 ouste op die rechte syde en die iocste tott
 slincker syde gae. **A**ls sy dā genegē heb
 bē sal eē iegelyck op syn stat gae en se
 le bouē aende outaer in die stoelē gaen
 n̄ achter in wāt sy niet achter in oft lbt
 plegē te gae sonder die abdysse te ware
 dat dyen wech bouē gehindert ware oft
 dattet choor also yestelt ware dat elck o
 dertyde beneden in oft lbt ghige welsche
 gemaect oft hindernisse eē ieghelycke ab
 dysse in hare cloostere. **V**siē en ordinerē
 sal daer nae dattet noot es en haer nut dūct
Welcke suster die vā versuenisse en mis
 daet niet ter tafelē en quame boerde boer
 screue berse. **O**culi oim. oft **E**det paupes
 en oick die nade etc niet totte. **V**se. **C**onfi
 teant oft memoria en quame die sal ge
 corrumpert worden soe die regel wtbijft om
 wāt sake wille dā eē suster de berse boerde

maectijt versuet sy en sal inde refter niet
gaē die benediccie e es gegene. En als
sy igegeē es e sal sy niet gaē sitte maer
ierst boer die ouerste gaē en met ee tecke
daer o bidde. Versuet eenighe suster dat
sy ns tegellbordich e lbare maer na qua
me als die benediccie ouer d' drayck ter
collacie gegene lbare die soude oick alse
doe. Wat suster die versuet dat sy niet
te p^r ut es datme boerde getyde seyt die e
sal inde choor niet gaē dat vers en es ge
sonae. Des i adiutoriu en dat gloria dat
daer nae volcht e es wt id' tyde daerme
gloria nade verse seyt. **N**icmāt en sal in
de choor in oft wtgaen als dat conent
neecht oft opd' forme leet. het sy gloria
p^ri collect oft anders soud' ind' stille bād
misse als die susterē opd' forme luyē. Wat
suster dā inde choor comt die sal aē d' d'
vāde stoete die ald' leste oft boer d' forme
blyue dat sy d' susterē niet hiderlyc en
sy tot dat conēt opsteet dā mach sy hoo
ger gaē op haer stat oft sy daer behoert
Wat suster noot heeft wt de choorte gaē
binē d' dienst gods capittel collacie ma

daet, ma luyt off ander Werck daer de
 conet by ee es sal gaen boec die abdyffe
 off boec die suster die da die ouste inde
 conet es en neyge en orlof bidden en met
 ter hat luyse waer sy gaen wilt. Wilt sy
 op die heymeluch: gaen soe e sal sy abee
 and treke doe da dat sy diepe neyge. als
 sy da lbtagegaen es en haer sake wtgericht
 heeft sal sy haest lbeder come. Hier va es
 die abdyffe lbtagegaen die bruingaemach
 send orlof als sy wilt en us betere e sal
 als sy te spade comt maer allec benie
 op der forme nemc. Alder sal oick die pri
 oressse i aflbese der abdyffe doe. Als die
 abdyffe off oick die prioressse i aflbese
 wtte choor ghige en eenige suster lbt
 te dat sy mede quame da en sal die sust
 niemant boerd orlof eysche. Wat suster
 i oft wtte choor gaen wilt en als sy inde
 ganc es dat gla pri off ict anders begoft
 wort dattet conet knielt off neygt sal
 opder stat daer sy da es doe als dat co
 net. Wat suster die vade een choor id
 andere gaet sal haer midde id choor ver
 oetmodege en de outaer ee weynich ney

ge. Als die abdijse i oft wttē choor gaet
sal mē opstae en ee weynich neyge. des e
sal mē daer niemāt anders doe te wate
da ee ander abt bisscop oft prelact. **hoe die
sustere betere sele die met singe oft met lese**
Als die sustere met **confusie make. lx.**
singē oft met lese inde dienst gods
confusie make sele sy ter stont voer hē al
te haer orecht met oetmodich betere. doch
sal mē oer sceyt hebbe ind beterige voer
sulcke mesdaet na ghelegetheyt dertijt
na vsuēnisse en dolinge. Alsoe dat die
i eend note oft silbe oft andere datmen
nauwlic mercke mach dat mē confusie maect
die sal ouch metter hāt op die aerde tuste
Maer wie opbaerlick en groote maect
als dat sy in haer officium ontrecht begit
oft die de andere tot dolinge bringt oft mer
ckelycke confusie ee sake ware die sal
neder linge opd stat daer sy staet en haer
ned opder aerde oft forme benie neme
Maer wat suster alleē inde choor sijt
oft leest oft met eed suster maect die co
fusie die en sal ghee benie neme voer
dat wt es dat sy sijt oft leset. In deser

maniere sels sy oick doe die cōfusie make
 inde capittel mādaet collacie off āders
 ergent inde cōuet dā alsme processie geet
 ē sal niemāt venie neme Doch die suster
 die te refter off collacie seset en orecht le
 set en dicke gecorrigiert wort die ē sal nē
 mēster lesse slyge en gae af haer woerde
 cōuet te vroetmoedige en venie nemen
 naer beyde tot dat die lesse wt es. Is sy
 dā menichwerf aēgeroepē alsoe diet ge
 hoert hebbe daer vā gescaadализiert sy
 oft verghete sy dat boeck dattet cōuent
 daer nā wachtē moet. Voer dit en deser
 gelijcke sal sy metten heele lichaē op die
 aerde sijnge te bequame tyt venie te ne
 me en ānechte doene **hoe hē die susterē**
houde sels die berhertichē rde capittel bidde
en lēz reuerēcie mē lēlbedige liede belijse sal lēz
Wat suster noot heeft orenige sake
 inde capittel berhertichē te bidde
 die sal dat der gheeder die capittel houde
 sal die sake ierst voer leage op dat suse
 ierft wete en voersie op dat sy niet ee
 obescende hede en doe. Die sake daerme
 gemeenlyck inde capittel berhertichē

pleghet te eyfche sijn dese. **O**ff eenighe
suster vā onder dē off vā crackheyt en
omachticheyt de dienst off last die haer
benole Ware niet vernulle en conste off
dat couent in de dienst en ādere gemeen
lberckē niet genolge. **D**ie binē de tyt
datmē dat lberck gode volbruct niet ge
staē ē can mette ādere te singe off die
pe geneyge off dat couēt ouer al o niet ge
volge off noot hebbe didbil te ete off ā
der sprse off o eenige sake off noot die
haer aenghinge off hare vriende oude
re broedere en susterē die noch seue
Off gebet boer die doode absoluerige ee
nigher susterē die i openbaer peniten
cie Ware. **A**ls sū o dese en des geluck te
capittel cōt en die ouerste geseyt heeft
Loquamur de ordine soe sal sy op diem at
te gae en haer sāge venie neme heeft sy
haer scult te spreke dat sal sū ierst doe.
Als sū die lbtsterecht heeft sal sū ād lberf
venie neme. **E**n als die ouerste seyt
Wat beyberdy sal sy āt lberde of ferm
heit. **D**ā sal sy opstaē en haer saken
off nootruett wtleyye **E**n die abdysse

sal der oetmodiger suster bede gunstich
 syn en nae eyse der nootruett ende dat
 haer goet dūct der biddē suster genade
 doe oft syt begeert heeft. Die gebede inset
 te in dat gemey oft heymelyc nae gelegēt
 heyt d' personē tyt en sake. Doer die ziele
 vaders moders susters oft broeders ee vi
 gilie oft ee scolieresse ee seue psalm met
 ter letanyē. **G**hee suster die om crācheyt
 wille vande conēt ghebeft es die e sal
 niet wed come onder de conēt sij e hebbe
 ierst haer scult inde capittel gesept bād
Vsuēnisse en misdaet die sij binc dier tyt
 gedaē heeft dat sy vade conēt ghebeft es
Doch en sal dat niet ghesie sond wete en
 wille des ouerste. **Q**uame eenighe rolle
 met briue tot eenigē onse cloostere vā ee
 clooster dat vā onse vnie nzen es d' ziele
 salinē gedickē inder missē en vigilie
 met eend collectē. **D**e bode oetmodelyc
 ontfaē in etē drickē beddē en boert aē
 wysen. **Q**uame ee abt oft and' prelaet
 inde capittel sele die susterē al opstaē
 en neyge en als sy boer hē hene gegae
 syn en nae hare heete weder sitte. **B**e

ghere sy da welsdact des ghebete da sele
sy al opstaen en gunc he. En die ouerste
sal dat selue ock va hem beghere. Als sy
alsoe langhe daer welbest sy alst die ouer
ste behaccht sal sy he vande dienerste va
buyte oft ee vande ghesine in dat gaff
huys leyde cest anders ee slecht geestelick
mensche oft seecke da e salme niet opstaen
als hy in dat capittel comt oft alsme in
haer bede gae maer bliue sittemet hoe
ge des hoofs cerebeluse. En ee slechte
suster machse in dat ganshuys doe leyde
Vade capittel eeniger hateringe oft sake
de clooster aegaende dat leu capittel
Alsme eenighe sondlinge groote sake
inde clooster doe sal da salme alle
die vergaederinge te same roepē met geluy
de der scelle daerne capitulu culparu
mede pleggh te luyde. Doch met sulcke o
derscyde dat me totte capittel culparu
een seecke doe maer ad capitulu causar
en tractatuu tbe. Da sele alle professide
sustere out en ionck daer sijn te waze
dat eenige o haer misdaet vader abdis
se wtgeluyt ware. Als sy da alle by

eē sū sal die abdyſſe ierſt wtleegye die or-
 ſake daer o sū die ſuſtere by eē heeft doen
 come. En daer nae eē ieghelyc byſonder
 vragē. En als die ſuſtere gebraecht sū ſele
 sū nae wtlbyſe haers verſtātē en con-
 ſcie met byer ſtēmē wtsprekē wat haer
 goet dūct doch met oederdanichs der oemoet
 ſoe dat niemāt sū goetdūckē vermetelijc
 oft wreedelijc hē en bermete te beſcermen
 maer temael ſate dē ordgel en dē byen
 wille der abdyſſe. Die abdyſſe ſal gheerne
 hore wat raet eē ieghelyc gheeft en daer
 nae alleē metten ouſte ſuſtere ſcerpelyc
 en behidelyc onderſuekē welcke ſuſter den
 beſte raet gegue heeft heuet en dā doe lū
 haer dat beſte dūct. Doch wāneer mē eē an-
 der abdyſſe kieſe ſal es eē and maniere als
 noch hier nae geſcreue ſtaet. Die abdyſſe
 ſal doch die ſake wete in welke haer niet
 gheorloft en es te doe ſond consent des abts
 en des geheele conūctē oft des meeſte deels
 daer vā als die geestelycke rechte wtlby-
 ſe. Die ſuſtere ſele haer alle hoede die inde
 capittel ſun dat sū die heymelychs des ca-
 pittels in geeder leylychs heymelyc oft ope-

baerte verstaen en ghenē de ghenē die nē
daer in e hore. Welcke suster die dat dede
soude voert wtte capittel ghebyft syn
off met andere werdige penitencie gepey
nich wordē na ordeel der abdyffe. **vād les**

Als die susterē se hoemē die hōude sal. **lxiii**
niet gelese oft geaer beyde en conē woer
de etc nae wtlysinge d' regule sele sy
doch alsoe sae als sy moghe totter lessen
en arbeyt der hande hē ghenē. Altyt wan
neer mē niet en bast wāt sy vande mor
ge totte etc des middaechs stadelyck idē
godlycke dinst toe bringe soe sele sy d' a
dere tyt tussche none en vesperē cē deel mē
lese en cē deel met arbeyde toe bringe. soe
dat doch o nootruett wille die lesse gecort
off temael ondtude ondwegē mach gela
te wordē. Die lesse nae regule als dat stu
dium gesiet gemeelyc in dē o gangē off ca
pitel huysē off op een āder bequame plaet
se na ordinacie d' ouerste daer die abdyffe
off prioresse oick nae die lesse oft mē die
tyt heeft dat mē mette susterē collacie hou
de mach o haer stichtinge als noch hier
nae wtgeleet sal wordē. Welcke suster

grozloft wort ind tyt alsme nade' ete plegget
 te slape te lese' bed' dincke' oft ict anders te doe
 die salt soe doe dat sy de' andere gec' orast e'
 doe. Doch en salme dese orlof niemāt genen
 sonder besceyt. E' suster en sal geenē lust heb
 ben veel boeckē te hebbē maer haer late ge
 meughe' dat sy vand' pnoesse' ind gesetten
 tyt ontfange' heeft. E'n ind selue niet hier e'
 Weynich en daer ee Weynich maer slecht per
 ordinc' wt lesen. Doch e' salme niemāt v' biede'
 die wat wt hare' boeckē wult scrijue' om haer
 stichtinge' oft leerige' oft ee' gebet' boeckerke' oft
 andere' daer sy haer' inicheyt in heeft bij haer
 te honde'. Als die susterē sitte' sele' sy he' greste
 luck' hebbē en de' viel' wille' ooge' doen datme'
 mach' sie' oft sy' slape' oft waken'. Die officie'
 hebbē en ind tyt der lesse' niet gelese' en con
 nē daer e' selen die' ogaē niet op mercke' sy en
 worde' dā ledich en in clapperie' vonden'. E'n als
 sy haer sake' en officie' volbracht hebbē sele' sy
 haer tott' lesse' gheue' gelijc' d' andere' vād'
hātbercke' d' gemeynd' arbyt' leuy

Als me' die susterē in ee' gemey' arbyt' scrij
 ke' sal dā sal die' abdytē oft pnoesse' als
 die' abdytē niet daer oft onledich' ware' oft

ee and' ound' suster die scelle drylberf ellype
dacrime ind' seluer wyse mede te refter scelt
te waer da' dat die susterē op die tut by ee wa
re Als dz tecke ghehoert es sele die susterē
alle sond' merre by ee come in dat sprake
huys off op ee and' stat die vad' ouerste daer
toe ghesiet es. Sal niemāt o' eenige noot
sake daer af blyue die sal der abdyffe die
sake opebaere en doe wat die abdyffe goet
duet. Doch sy hier af wtarnome die cranc
ke die inde sieckhuys sy. Die kelneresse seyf
meesterse off portieresse die hier toe niet
verbode en sy. als die susterē by ee syn en
dat gebet gesproke es als inde collectena
rio gescreue stiet sele sy totte arbeyt gaen
die wyle dat sy arbeide en selen sy niet
spreke maer bidde en dincke die abdyffe
e' gene da' orlof ee wyle va' stichtigen di
gen te spreke. Salme eenige sonderlige
nootruetstege arbeyt doe toe machmen
des conete misse en semenge groote getij
den met orlof der abdyffe lese off ock die
tutlycker doe dat die susterē te geriger
in oar come en de arbeyt volbringe. we
suster en sal totte hatlberck ee boeck

dragē te ware dat niemāt ee boeck brachte
 o de dienst gods te volbringe oft des noot
 ware anders e sal daer niemāt lese sonder
 orlof. Niemāt en sal daer sondlinge ruste
 oft anders erget gne o geeder nootruess wil
 le. gincck eenige met orlof o eenige nootsa
 ken wille vā daer als die dā haer nootsake
 volbracht heeft sal sū lved terstot totte ar
 beyt come. Als dat treckē tot eenige getyde
 ghehoert wort sele sū alle werck late en hē
 bereyde en come te choor de dienst gods te sa
 me te volbringe alst gelwoeslyck es te ware dz
 die abdysse somer daer hiet blyne o de ar
 beyt te verbussē oft dat sū saghe dat sū dz
 werck sond scade n3 late en mochte dā moch
 te sū haer getyde daer lese en die scade ver
 hoede soder sondlinge orlof der abdysse
 Als die sustere arbeide en sele sū gē orlof
 hebbe te drinckē dā op ee gemey plaetse
 die daer toe geordineert vād' abdysse Die
 ouerste sele besorge dat ee iegelycke sust
 betamelijke hantwerck leere op dat sū
 n3 sedich en sūn. Als sū gheene gemeyne
 arbeyt en hebbe daer sū hē nuttelike me
 de becomere. Die hantwercke die die sus

tere doe sele sijn spijne naeyē sticke wercke
Boecke scrijue en and' deser gelycke oder
Welcke dat scrijue dat nutste is wat het
meer gresteluck nad' is **Vandē slyngen**

Onse heylige vader sinte bndict. **lvb**
ē heeft in sijn regule die moede d' gres-
telycker mensche met alsoe gestote metter
macht des slynges dat sijn nēmermeer maec-
selden spreke moege ock vā goed en
nutte dinghe alleē met orlof d' abdyssē p-
rioresse off ock suprioresse i' afbese d' pro-
resse ~~off prioresse~~. **O**ff dat eeniger sus-
ter vader abdyssē off prioresse sondlinge
macht gegene wort de susterē orlof te
gene te spreke die sal dā segge. **Benedi-**
cite en die susterē atborde. **Dns.** dā sele
sijn orlof hebbe te spreke tot datue weder
heet slyngē dat gesiet deer dese worden.
Adintorin nrs gē suster en sal dē adere
toe spreke sond' orlof maer als sijn orlof
hebbe en noot te spreke sal ee segge. **bē-**
dicite die adere **dns** voerscreue is. **D**ie
susterē die met orlof spreke sele dē ge-
ne die voerhe lyde segghe lly hebbe or-
lof. **Mē** sal hē ock wachte dat mē niet

boue mate oft langer da me orlof heeft te
 spreke mette gaste bysond de ioghe en om
 behoede oft omghelatic va sede sy e heb
 be iemat by he die haer testis sy oft huy
 ge Die officie hebbe en sele niet meyne
 dat sy gemeyne orlof hebbe o haer am
 bache wille op alle stede tyde en va alle
 dage naer hare wille te spreke maer sy
 sele sbyge te sy ondyde coztelycke om
 nootsake dat sy niet tekenen niet wtige
 rechte en conue wtgenome die noch hier
 nae als va hare ambachte geseyt wort
 meer orlof verleet wort. Die tyt diemen
 bysond sbyge sal es snache dat es als
 die coplate inde conete gesong sy tot de
 andre dache dat die prieme inde con
 uet wt es. Eick waneer me nad regule
 bedē lese etc oft ruste sal hoe wel some
 ge als bysond die kelnerse sicmeester
 se gastmeesterse seymceesterse tot desen
 tyde o ouersielucke ouercomēde gaste
 en and nootsake oft behoef d siecke die
 ke dat sileem moete bycke. Welcke die
 abdyse voersie sal dattet matlye gesce
 soe dat die mate d noctruct nēmermeer

ouerreedē en worde. Die stedē die oick so
derlinge verboedē sijn, sijn dese dē choor dē
refter dorinter en dē oḡanc op welscke ste
dē grē suster nēmermeer orlof ē heeft te
sprēkē tē sū dat brāt hare oft dat mē daer
temerde oft in dese sake dat mē niet behoedē
en coste. E hēe suster en sal sond' sonderlige
gebot oft verhigenisse der prioressē i die cue
kē kelder bāckhuys cleerhuys daer nāret
oft ad' werck maect gāē. oft daer sprēkē sū
en hebbe' noot o' beuelē. Wille ceniger of
ficiē hoe hē die susterē hebbe' sele' als sū col'

Als dē loquium hebben dz. lxvi
grestelucke personē georloft wort
oder een te sprēkē dā en sal haer rede nū vā
weerslucke, ydele en ledige sake sū, maer
vā hemelsche grestelucke oft vāder heylī
ger scriffurē. E hēe vragiē vā vleeschelije
ker sprēse en gesciē maer meer vā grestelije
kē dingē. Wāt ē waer grestelucke mē
sche sonde dat gresteluck versta'nisse
der heyliger scrift mēt stadiger gedicke
nisse sijnē herte en oick mēttē mōde. ouer
knoulbe en lbt sijnē lippe druppē honich
vloeyende worde d' heyliger scrift. soe dat

ind' ziele die waerlyc ee bruyt christi es
 verbult worde dat in canticis vad' bruyt ge
 songe wort melck en honich sy od haer
 tonge Waner daer tve oft drye oft meer
 orlof hebbe en hij ee come te spreke sal
 die ioneste vad' onste oetmoedelyc vragē
 ee lvoert daer sy va ghebetert worde oft
 eenige geestelycke sin vand' scrifture oft
 eenige nootructe ge oderlyfinge va ha
 re ambacht oft dier gelycke. Die onste ant
 wort haer mulyck wat haer voer comt dz
 nut sy te aflvoerde op die vragē. Die onste
 mach oick odertyde die ioneste voer come
 te vraghe vade voerscreue vragē oft dier
 ghelyc in dier lvyseene wech te bereyde
 meer te spreke totter sustere betryge oft
 leere oft d' andere die daer by ware oick
 mach die abdyffe oft prioresse wāneer haer
 dat nutte dunct sy dat gheheel couet te
 same roepe en als sy alle vergadert sy en
 Benedicite gesert es vragē wat ee iega
 lyck sondlinge oft somege va he die sy
 wille va die datme gesonge oft ghelese
 heeft inde godlycke dienst in dat gemeē
 oft sonderlige vad' lesse oncrete gelesē

es oft ind collacie des drinckes vā de ser-
monē oft ceft gesciet vā hare studiū oft
dier gelijcke ic wat costes te segge. En dī
selue dat ee ieghelijck gebraccht wort wt
ghiete lichte grōde haers herte daer meer
vā sat es en haer bineste verbult es dat
sal ee ieghelijc brij wt sprēke nae haer
stat sond' anxt En daer en sal die een de
andere reuuldicheyt noch o'wysheyt niet
versmade oft bespotte. Niemāt en sal hē
daer otamelijcke belijse maer als die ee
sprect sele die andere in stillinge toe hore.
En als die ouerste begint te sprēke sele sy
alle neerstelijcke toe hore belcke ouerste
die cleymoedige stercke sal en wat sy niet
segge en moeghe sal sy verbulle. En sy
sal die ghene die hē constich houde dat sy
niet verheue en wordē in haer conste wyslic
en sochfuldelijc veroetmoedige. Niemāt
en sal daer herdelijc besoude oft gestraft
wordē te sy dā om hoochmodichs versmac-
heyt bespottinge oft eenige merckelijcke
onsedicheyt. Want Wellustich vrolijck
sulcke vergaderinge wese sal dat es be-
quae en vrende vā ald' wisdicheyt. Wesc

ke same sprake die vaders als te same
 quame als sine leset gebruyckte. In welc
 ke die woerde onse alder heylichste vader
 sinte Benedictus worde gesie te cocorde
 met welcke hij de orlof te spreke tot bete
 rige allec vermaect. Welcke colloquia d
 es same sprake us alle dage gemeelyc noch
 tot sekeren vren noot es te gesie. Maer als
 voerscreuen es alst der abdysse bequaem
 dunct lise. Die abdysse mach oick vanden
 voerscreuen poete brage en hore. Waner
 het haer noot dunct wat sulcke colloquia
 de susteren nut es als sy gesiet met oder
 sceet. Wat noot es dat sy da meer aen
 dachtiger en neerstiger syn wat sy altyt
 vreesen voer die brage der abdysse. En al
 leeskens mits ee stadige gelvoete leert die
 suetste roecht suyge honich vand lilie en
 olie vand ald hersten steen. En alsoe luste
 geestelycke wellust dat sy blietelycker en
 alder aertscher dinge veracte dat aldmest
 sal syn aerbeyt geestelycker mensche. Est
 sake dat eenich gast es toegelate totte col
 loquium d' susteren die mach oick gebraght
 worde oft hy ict wilt segge tot beterrige d'

teghelwoerdiger **vād** **scerrige** **8** **susteren**

Die gemey scerrige **8** susteren sal **lxvij**
gesce vierberf des iaers totte vier g
tuorteporu. Dat dā ee iegelyc haer hare
te grōde heel af scere. Welcker dat niet
ghelegē ē es sal dat niet late sond' sod'
linge orlof der abdyffe en dā doch corte
tot bouē de orē. Welcke suster des meer
behoefde mach dat doe met orlof. Die bes
taria sal haer daer nae rechte dat die sus
tere op die tyt loege becke doecke en ad
nootruett hebbe. En dat selue tot alle
vier weke eens bereyde inde couet dz
haer die susteren moeghe loege **lvāneer**

die susteren minucioes dz sy laet dage hebbe sele

Tierberf int iaer salme gemey **lxvij**
laetdage en minuciones hebbe. Als
voerde aduent ons heere voer de sodach
dieme noet quinquagesima, na die oc
taue vā passche en nae sinte bartholo
me dach in bequame tyde. **T**is voerte
versie dat sulcke gemeyn laetdage nē
ē gesce in eenige vastdage der heylig
kercke off al sulcke vaste gebiel opden
abcede off derde dach des lates off als

in eenige vā dese drijdage xij lesse soude
 worde ghehoude het sal doch sy ind' abdysse
 se wille die laetdage n̄ achterte laten
 o sulcke sypel en slechte feestte. Allee des
 choors Die dieneerste der weke en leserse
 en sele niet late ten sy dat sy iemat in
 haer stat geset heeft dat doch niet orlof
 der prioressse gesce sal. Die bichter sal
 mette later i dat slot gaen en bliue daer
 in tot dat hy gedaen heeft. Die later e sal
 gte suster allee aenspreke da in bylliese
 die dat behoert Onder de late machme
 spreke o sake totte late behoerende. Welc
 ke suster niet en laet alsme gemeyluck
 latet die sele oick die selue gratie gebruyc
 ke als die gelate hebbe. Alser niemant
 en laet soe salt ind' abdysse vrye wille
 sy off sy de susteren eenige gracie doe wilt
 Om des latens wille en salme de dienst
 gods in singhe off in lese n̄ minderen
 maer nae ghelboelicker wyse vullse En
 alle andere ghelboelicke disciplyne hou
 de maer die vaste salme drijdage nad
 regulen relaxere soe dat die susteren te
 sexte ete en oick des auots. Maer late

late wort orlof ict wat te o'byte maer
dzē sal niemāt doē buyte dē refter. Wa
neer die lesse nad regule ghehoude es
soe sele sū gemey orlof hebbe totte tecke
der bespēre ond' ee vā geestelijckē en ge
stichtige dingē te spreke op dē dach
alsme late sal, sal die ouerste ee ver
manige doe inde capittel vā dese voer
screue poete, en datme tijtelic bereyde
dz totte late noot is. Da salme dat ghe
bet spreke dat gelboelijck es en sū sele
al kniele' oft diepe neyge nadē tijt vādē

Wadē d' susterē dz lxxix Cap.
Want niet alle mensche ee gelijcke
rede oft orsake te badē en heeft. Soe e
wille' wij niet datme in onse' cloostere
nemeringē gemey badē voer alle sus
tere' make maer alleē voer dies noot
hebbe en oetmoedelic daer o' bidde. En
off die abdyse dūct haer op diet tijt
nutte te syne soe dattet gesonde onde
niet bouē viermael en dē iōge' Albee
mael niet daer bouē des iaers' bleent
worde. Maer dē cracke na geboede d'
regule' alsoe dicke alst' hē bequac' noot

es. daer o salme in alle onse cloostere be
 quae baystone oft i groote bate boue
 gedect en gessote. En wij late toe datt
 drij oft vier oft meer te same baye die
 he da eerlycke en famelycke houde sele
 En liden bade te gane en te bliue elck
 een doeck toneme. Niet bre vad baysto
 ne salme hebbe bereyde bedde daer op die
 suster die ghebart hebbe ligge moege
 en haer drooghe. Als die suster liden
 bade nae sal he die suster die he dient
 en lake geue dat niemāt de andere bloot
 en sie. De suster inde bade te diene en
 dat he noot es te bereyde dat sele die doe
 die dat die abdysse sondlinge beuelst. die
 suster e sele onder die hoochmiste noch
 ceplete sond noot en orlof der abdysse
 niet bade. En sele he huede niet tvee
 suster op ee bedde bloot oft onder ee dec
 ke noch oick tot andere tijde sond noot
 en toelactē der abdysse te ligge **hoeme**

N vasse sal en sod suuel sy sal lxx.
 onder die vasse daer toelwij va ge
 mey geboede der heyliger kercke oft oick
 van sondlinge gebode d regule vboede

sy vaste Wij oick i dese nagescreue dage
Als opde dach seta nye maioris feria sedit
et tertia i rogationibus op ons heere lichaem
aucter visitationis et nativitatit beate ma-
rie. Alle vrydage oick ind tyt als os regel
ozloff datme tbeelberf etc sal wtgenome
des vrydaechs na passche en oft kerstdach
op eenē vrydach quame. Als een hochtyt
datme vaste sal comf op eenē maedach da
salme vaste de saferdach daer boer. Wij
en etc gee suuel vāde maedach ind lbeke
dieme noet quinquagesima tot passchen
Pinxter aucter. Assumptiois beate marie
et oim sanctorū Maedach en goensdach
indē aduet. Ind vigilie nativitatit xpi
Alle vrydage sond de vrydach die cōt in
die paschlbeke En oft kerstdach op ee vry-
dach viel als voerscreue es op ander dagen
e es suuel niet voboden te ware dā op een
ge stat ee ander gelboete der heyliger kere-
ke waer Welcke die vā onser vnie sy in
breke en sele Om behoetichs olyfs oft visch
die moenthe oick des maedaechs en goe-
daechs indē aduet suuel etc en ock alle
andere vrydaghe te sy dā andere gelboe

heyt des lante als voerscreue es oft dat syt
om ander sake niet ete en soude. Dies ro
gationu en letanye maioris sele Wy us
niet mend obseruancie houde da die ge
mev ghelbgent d heyliger kercke es. Die
vaste vand regule beghit opde dacheral
tationis see cruceis. He sal mercke dz die
vaste daer toe Wy allec verbonde syn vand
regule gebroekē mach en sal worde o ouer
come gaste vand abdysse oft andere diet
gebode wort vand abdysse byde gaste te
sine als sij ete. Des gelycke machme dz
vaste nader regule breke opde dach als
me gelate heeft mette twee nauolge de
daghe. oft alsoe comt. Die abte sele ymact
worde met godertiere merckinge die vas
te die vaste des goesdaechs ouer somer die
Wil te relaxere dat haer voersichticheyt
worde toegelate in sake die de regel wtlyst
hoe en vaneer die leserse en dienerse voer

Astyt als dat getude ete sele dz lxxi
wt es nae die dat die sustere terstot
ete sele het sy serte oft noene cest da een
dach dat sy te voere ete pleghe soe selen
die leserse en dienerse voer gac ete eer

dan die susterē come dattet couet o hare
Wille niet wachtē en derf. Sy e hebbe el
ders niet voer tete dā inde restē noch die
eē en derf die and niet verlbachte oft sy
niet haest e quame. Maer come sy te sa
mē soe sal die ioneste seggē benedicite. en
die ouste cort benedic dñe dona tua. als
sy ghetē hebbe sal elc by hē selue seggen
Retribuere dignare dñe omib⁹. Die ma
te des etes sal sijn dat vierde deel harer por
cie broets en dat derde deel dr anckē dat eē
iegheluck die dach behoert. Als sy gheten
hebbē houert hē iet soe selē sy dat broet
in dat scapleggē en de drack wed in dat
vat gieten. Hē sal wetē dat mē bā begi
der vafte tot paestche wtgenome des so
daechs niet voer ete en sal noch i bugina
natiuitatis dñi. pinxtere. petri et pauli
Andree Jacobi maioris Thome Bartholo
mei. Mathei Symonis et iude. Mathe af
supcions bte marie. lauretj et oiz scoz wat
sust op eenige deser voerscreue dage nē gebaf
te e ca bā cracherf diemach met gods yreesē
Wat voer ete dat haer die abdyffe orloft des
gelycs mach die abdyffe op dage als mē lbel

voer ete mach susterē die haer des noot dūct
 eenige pulmet voer haer mixtu gheue.

Die vādē et hē d' susterē dz **lxxij**
 dienerste sele die tafelse tūtlyckē berey
 de voer die bre d' maectyt. Als die bre comt
 sal die prioressē oft die sū dat gebiet dz tee
 kē luyde. Maer ē es die spyse noch n̄ bereet
 soe ē sal sū n̄ luyde voer dat sū bereet es. En
 die susterē en sele n̄ come te es geluyt maer
 die wyle lese oft dūckē. Als dz treckē gesciē
 es sele die susterē haer hādē wassche en ind'
 restter gāe hē voer de cruce neyge. En gesciē
 in haer ordinacie voer d' tafelse staē m̄te aē
 sicht de tēge dād. Die iōge sele die dienerste
 hulpe die pulmet op die tafelse sette de drack
 in seicke en i' andere dingē die noot sy. Al
 die wyle sal die prioressē die scelle ee ane mar
 sack luyde en gāe idē restter op haer stat. Als
 dat pulmet op die tafelse geset es sal die dz
 scelleke dat ter tafelse bāct met vier oft vyf
 slage ruere. En als sū wēd op haer stect sal
 die sagerste beghinē būdicte door de cōuet
 die berse v̄uolge m̄z gla p̄ri k̄vriē en m̄z die
 pe neyge stille lese p̄ n̄. Als die bekentisse
 seyt et ne nos sele sy hē alle oprechtē en die

Wekerse sal haer allec totter ouerster tafel
keere en segge. **O**rem benedic dñe ee cruce
make en alsoe die bndicite vuulle. **D**a sal
die leserse come en alsoe sae als die Wekerse
die bndicite vuult heeft sal sy in gebouch de
hoofde die benedicie eysche. **E**n als sy die
otfage heeft sal sy op de lessen aer gae lese
die ander susterse sele gae sitte als sy gesete sy
sal sy terstont begine te lese. **W**elcke suster in
e es totte vse als benedicite begost es nae
als sy orlof vborue heeft te ete sal sy een
p2 nr en aue maer geneycht voer der tafel
segge en gae sitte. **W**ie niet en comt eer
datme dat and pulmet opd tafel set die
en sal in gae maer haer syde en mette
Dienacresse na ete comt sy als die diener
se gheten hebbe soe sal sy allec ete doch
anders nergel da in d vetter. **W**at ten
sal gred suster georloft sy cryet anders
haer maeltyt te doene wtgenome die
inde siechuyse sy oft die metter abdysse
ete ten sy dan dat die abt oft abdysse
o redelycke sake wille somige susterse or
loft op eend and stat te ete. **D**ie susterse
en die spijse niet ruere sy en hebbe ierst

Wat vand lesse vnome en sie die ouerste
 toefaste. **G**hee die ter tafele sitte en sele
 wtte rester gae sond merckelycke nootfa
 ke noch dat selue sond orlofen niemāt
 en sal gaende oft staende etc oft dricken
 wat dat onse gelboete niet e is maer sit
 tede. **D**ie ter tafele sitte en sele haer pot
 fe oft bekerē niet wassche wat niese ge
 wassche op die tafele geset heeft. **W**at
 suster ter tafele sittet en iets wat gebreef
 dat sy hebbe soude dat sal sy niet ee tre
 ke vand dienerste eysche. **I**n dienige der
 nootrueft sal reuerencie belbese worde met
 te hoofde tussche die de dienst doet en die
 ontfangt. **S**alme eenighe suster in spy
 se oft drack eenige gre doe dat sal men
 verst boer die ouerste sette en als sy ee tre
 ke geeft da sal met die sust' bryge die dat
 da dackelyc sal offangt en staē op en
 houde dat eerberdelyc boer haer borst en
 sie die ouerste ae. **E**nde als haer die ouer
 ste wiet sal sy neder sitte en etc. **W**ant
 nu alle onse spyse int getal dryer pulme
 tariē in onser regule begrepe es soe ceft
 bequae dat dese dry kune tot dry e oder

scryde stonde op geset worde dat tussche
e reghelyck eenē bequame tyt sy op dat
die sustere tyt genoch hebbe te ete. Men
sal altyt e reghelyc haer deel alle e gheue
en voersette maer waer die dat men in
veel deele gedeyle en conde dat machme
ouer die tafelse draeg dat e reghelyc na
haer nootruft matich daer af snyder en
nemē. Dese voerscreue pulmictaria e sal
me in alle houde in bye en moes maer
wat me vā alle dronike oft nōne geor
loft es te ete bequame lye en eerlyc te spy
se mach bereyde het sy vā visch e ver witte
spyse oft des ghelyc. Die ouerste dā aē sie
de daghelyc sche arbeit waken bede sele de
couet mildelyck vā nootruft des leuene
ysie doch ouerblodicheyt vhoede dat sy de
lichae tamelyc othoude. En die daghelyc
sche last haers dienst vrolyc sond' orsa
ke d' murmuratie te moege draeg. Inden
backhuysē salme die merckige hebbe dz
me die broede vā sulcker grootheyt make
alsme e reghelyck voersette sal het sy aē
e stuck oft aen veel stucke dattet syn ge
wichte hebbe oft als ind' regule gescreue es

mette deele datme de susterē als sy des a
 uēts etē geue sal salme dat hōde als ind
 seluer regel staet. Doch alsoe alst die ouer
 ste goet dūct dat sy vā genade meer geue
 die des behoēuēde sy. Inde stede daer veel
 wys es hoelbel me niet en weet welck die
 mat es die id regulē stect als emina en
 die wy inde lande niet soe crachtichē is als
 i ytalie doch salme soe matelijc geue dz
 me niet d' lust maer alleē d' nootruēct die
 ne Des gelycs wille wy oick vā aller kū
 ne adere drāck ghehoude hebbe. Als die o
 uerste de maectijt vnde wilt soe sal sy dz
 scelleke luyde en die leserste sal die lesse
 sluyt met. Tu at dat couet atboert. Deo
 grās en he ee weynich neyge, dā alle op
 staē en staē boerder tafels als sy boer bene
 dicte dede en lese die vse die de sāgersse be
 ghine sal gloria pū daer toe. Daer na die
 bekenerse der getyde sal lof segge als
 Agnum tibi grās oft benedictō deo i donis
 tot welcke sy alle amē sele atboerde. En
 tbe en tbe he neygende acende ioneste be
 ghinende wtgaende seggende de psalm
 Miserere mei deo die sāgersse beghinē

sal tot aē die pause en haerchoor dat a
der vers alsoe selē sy die ad verse od een
singē en gaē lte refter. Als sy inde choor
come selē sy in haer ordinācie stae metten
aensicht te outaer lbert. **A**ger totte gloria
p̄i des psalms sal hē deen choor mette aē
sicht keere totte anderē en hē neyge oetmo
delyc tot sicut erat weder oprechte en al
soe blyue stae tot p̄ nr. En dā op die for
me ligge oft nade tyt diepe neyge tot ds
al wt es En dā tbe en tbe hē voer de ou
taer neyge en metter seluer ordinācie lbt
te choor gaē sy daer come lware. **A**lsal ds
houde lbānceer die susterē des witerē alsme
nad regulē vaste soude vā gnade des a
uets ete gelyck me pleght inde dage alsme
gelate heeft oft anders alsme bij keersen
etet dat sy dā gras inde refter lese gelyc
die dieneresse plege. Dat plege lby oick
opde wille don dērdach en goede bydach
te doen nad maectyt. **vādē dienerse ethe lxxij**
Als die susterē die inde refter gbeten
hebbe lbt gegaē sy selē hē die dienerse
se terstont bergādere En segge die berse
met mateger stemē en die daer die ouste

ind orde es sal altyt die spysse gebenedye te
 sy dā ee and vā grooter grade die lesersse
 sal die benediccie neme vā die boue haer
 oft gelucker es. Als sy die otfangge heeff
 sal sy segge De^o charitas ē et qui manz en
 nade etc sal sy die lesse sluyte segge de De^o
 pacis et dilectionis maneat seper en oib⁹
 nobis tu at. es die lesersse die ouste ider
 orde dā sal ee die ioger es die benediccie vā
 haer heysche en die lesse lese. Als sy ghele
 hebbe sele sy al dat couet te lese plegt oick
 lese met stunder stēme ghekeert totter tafel
 op welcke dz sy ghele hebbe. Wanneer dz
 couet plegt te neyge oft te kniele da se
 le sy slecht neyge en nēmermeer gee tijt
 ned kniele inde rester **vā de kindere iogē**

Al eeff en oude dz **lxxvii Capit**
 dat me de kindere iogere en oude die
 streuheit d' regule niet houde e sal vā
 etc dricke en and deser gelijcke, gelijc die
 regel dat orlof. Doch en sal me niet dit ge
 hie met he alle houde met grooten oder
 seect ee iegelijc nae sy onder en stercheit
 de ene didbil en mildelic die stragheit d'
 vaste relaxere de andere seldē en nauwbe

lijc. Wat iouge die nocht hare wasdo sy die
ker noot hebbe te ete da die haer wasdo ge
dae hebbe en dat harte kiltlycke onder na
wyse der boome die noch niet bel in die aer
de gelbofst en sy noch noot hebbe die bil
te ete en lecher spys da dat oude d'bel
gelbofst en met stercheyt d'ioecht bloyt
en na die dat dese voerscreue toeneme ge
ander en stercke des lichaens sele sy hem al
leskens gelbene in nuchterheyt der absti
nencie en oefene in adere gesette der regu
le. Dat he nae als sy tot haere besceyden
iare come sy die strangheyt der regule in
temael brede en durt sy. He sal oick om
macht des anders in alle niet gelyc be
dicke wat anders eest slecht out en adere
seer out. En het sy so meete oude seer o
machtich va crachte en so meete sterck
hoelbel sy veel onder sy. Daer o voer ge
setter tyt te ete en ader gemack dat hem
gros oft es te hebbe salme so meete wies crac
heyt opebaer es d'wige en die and niet. Maer
wille sy dat va eygen wille doe soe sal he
dat die abt gestad na die dattet he noot
durt wese. Wat tyde dese ete sele smorges

na middage oft des auents dat sal ee ic
 gelijc ouerste versie daer na sy haer osta
 de gmerckht heeft en na dattet he dinct be
 quae sy. Der kindere etc salme alsoe ma
 tege dat ee ieghelijcs kite spise va eene
 heele dage niet meere sy da ee der suster
 die tothare versta dige iare come etc. En
 me sal he abene stercke dranck geue maer
 dunc drac en elck sal op he mercke neerste
 lijc. En als sy ict misdoe salmese cortelijc
 straffe en haer meesterse oft prioresse be
 ge. Maer niemant en salse slaen da diet die
 ouerste sondlinge beuole heeft. Hoelbel me
 die ioge tot professie genomē heeft dochen
 sal he niet toegelate wordē. o d d cōnet sus
 terē te slite nochte staen maer op stede dier
 toe gesiect. Iude refter choor en in aderen
 stede sele sy haer ordinacie honde alsoe sa
 ge als sy ond dat bedwanck d meesterse
 sy va welcker sy oick niet gelofft worden
 en sele me merct da dat sy ee goede wade
 linge begiue te hebbe. **van mādaet d susterē**
Dat mā datū der susterē salme **lxv.**
 altyt op eene gesette dach als ffad
 dacche honde te waer da dat die abdyffe

Dit en moet niet gelezen worden

o seker nootsake wille ondyde op eenē
andere dach voer hiet doe oft oick temael
goet liet syn. Wanneer me des saterdachs
nad vesperē luydt alst gelboelijc es selē
he die susterē haeste haeste by ee tr come
Alle sy da by ee sy en die dienerse bereet
hebbe dat daer toe noot es soe sal die sa
gerste beginē die atiffe. En die ouerste
aē syde daerme dat wassche beghinen
sal selē haer scoene lwt doe. es die abdyse
daer niet dā salme aē prioressē beginē
Da sal die dienerse die de lveke gedient
heeft ee becke met water dat matich es
od die boete diene ierst wassche sal set
te en beginē te wassche. Daerterstot na
volgē sal die suster die die lveke diene
sal met eenē andere becke met water en
settet ond der suster boete diene naest
wassche sal en droegē die terstot die ierst
gelwassche. We sal dat ordelycke houde
dat die lwtgeet wassche en die igret der
susterē boete droege en cusse. Wanneer
me d derd suster dat water od set sal
die naeste haer scoe lwt doe en bereyde haer
en alsoe voert de naede andere dat ee ie

gelyck bereet sy als dat water comt boer
 haer dattet niet lāge ē sy. Alsmē die eē
 syde gelwasschē heeft dā salmē die āder sy
 de aender ouerster lbed' beginē. Syd' veel
 abdyffe oft gaste daer ende ment gemac
 kelyc by bringe cā soe sele sy al aen eēd'
 syde sitte datmē se in haer ordinācie boer
 de andere lwasschē. Die dienerste en selen
 niet sōd'linge seer nauwbe lwasschē maer
 geringe hene. En bande iōge sal d' dieners
 se hulpe en die becke met water af en toe
 drage. En alst tot haer comt datmē se
 lwasschē sal dā sal eē āder dienerste hel
 pe en dat becke met wat af en toedrage
 Die daer lwaschet oft ghelwasschē wort
 sele boer en nā ee lweynich neyge. Die sus
 tere die haer scone wt hebbe sele alsoe
 veel als sy moege vhoede datmē die bloe
 te boete niet en sie. Totte mā datū der
 susterē en salmē niemāt late dā gelwel
 de susterē wster v gaderige en cōuersine
 en nouicie. Hadde eenige suster die crac
 heyt diemē heet podagra oft ād' siecht
 der boete datmē niet wel haer e cōste
 ghelwassche inde cōuet oft mocht die

sal orlof bidde en inde siechuyse haer la-
te wassche. Gheseide da dat o nootsake
oft arbert dat dat meeste deel der suste-
re ns daer e ware die sele da in huyse
ganc sitte en dat ma daet houde oft sy
wille en niet singe. Als die susteren al
ghelwasse en wbed aeydaer hebbe sele
sy orlof neme en ganc wille en wassche
die bate en droege doecke en die op leue-
re diese te belbare hebbe en da haer ha-
de and lberf wassche en haer cappe ac-
doe en ganc gerigt bij dat conet. **vande dri-**
ke en collacie der susteren dz lxxvi cap

Die collacie van welcke dat xliij ca-
pittel der regule sprec salme op
dage alsme niet en vast i dat capittel
huyse houde oft o gage oft op ee and be-
quac plaetse na gelegetheyt der tijt
en des cloosters. Maer alsme vast sal-
mese gelboelucke inde refter houde. Die
custerse sal als die vesperen en vigilie
wt sy alsme vigilie heeft neerstelic op
die bre wachte te luyde alsoe dat me al-
le dighen tuitliche veruulle moege. En als-
me luydet sele die susteren bij ee comen

op die stat daer mē dā die collacie houde sal
 en daer sitte en wachte tot dat die abdyss
 se oft prioressse comt. Als die abdyssse cōt
 sele sy al opstae en als sy voer bē benen
 gect sele sy haer neyge: maer der prioressse
 sele sy opstae en niet neyge. Die dā lesen
 sal, sal come mette aensicht ghekeert totte
 ouerste met oetmodicht benediccie crsche
 en beginne te lese en oick die lesse daer
 slubte. ~~Maer~~ ceft vastendach als sy dā
 alle gelbassche sy sele sy terstont ~~thē~~ en
~~thē~~ per ordinē ~~thē~~ en gae inder rest
 die roeste voer. Als sy daer come sele sy *
 ordinerlic verdrictafel stae tot die
~~ouerste dat seelcke geluyt heeft en dan~~
 * gae sitte en dā salme die lesse ~~voert~~ lesen
 die inde capittel ~~beginne~~. ~~Maer~~ ceft
 vastendach dat mē die lesse inder restter be
 gine en vnde sal dā salme terstot als dē
 seelcke geluyt es d'lesersse haer bndiccie
 gae die dā als sy alle sitte, beginne sal te
 lese. Ermē sitte sal salme beker en potte
 op die tafele sette. En alst die ouerste goet
 duct en mē cē weynich gelese heeft sal
 sy mette vinger op die tafel cloppe en

Der dienerste ee tecke gheue dat sy isicke
Die da terstot voer die ouerste come sal en
hande met beide hande voer haer boest
Wat daer sy wtscicke sal en met stildste
me segge bndicite. En die ouerste anlboert
ind seluer stemme. *Potū ancillarū suarū* f. h. n. v.
d. v. s.
b. n. g.
c. a. c. h.
en make ee cruyt daer op en al die byle
sal die leserste sbyge. alst gesciet es wie da
wilt sal dricke maer niemāt en sal dricke
eer die ouerste gedröcke heeft dat sal sy
doch doe eer niemāt anders. Die ouerste sal
ees en anderberf te ondsceyde tijde dat tee
ke metter hant doe dat die suster die noot
hebbe dricke moege. Als dat derde tecke
ghesciet es salme terstot die bekerē op ne
me. En als da die ouerste dat scelleke cor
teluc geluyt heeft soe sal die leserste die
lesse sluyte. Welcke sust ter collacien
comt als die benedicie gegene es die sal
voerd ouerste come en met eenē tecken
der hant orlof bidde te dricke als sy da
orlof heeft soe sal sy da by die ander sitte
En me sal dat couet o ee oft tibe n. z. late
wbachte. Welcke sust die o sake wille va
die collacie bleue die sal wae als die sus
die ouerste doen orlof g. h. n. v. s.
b. n. g. c. a. c. h.
reden se g. h. n. v. s.
b. n. g. c. a. c. h.

heyt sy Welcke spracke sy doch matige seley
 des nachts. En binē de tijt datmē de dieft
 gods vol buet, maer anders selē hē die crāc
 ke mijde tot de andere te spreke sond noot
 Sy en selē niet luyde roepe, maer stille spre
 ken In wāke vaste abstinēcie der spysen
 en herte bedde en deser gelijcke naede regu
 le sal hē die abt matige en ee iegelyc sal hē
 in deser voerscreue houde als haer vand ab
 dyffe ingeset wort. Wie ees ieghelycs crāc
 heyt mercke sal en dier nae verleenē dat haer
 nutte dūct. Wat suster gēc openbaer crāch
 en heeft en doch seer crāck es die en sal niet
 wercke noch and oeffeninge hebbe. Haer
 Wics crācheyt openbaer es en doch niet groot
 en es die sal haer oeffenē en wercke niet na
 haere sin maer na Wille der ouerste en op
 wat tijt sy haer dat settet. Wat crācke sust
 de andere onrustich ware, oft haer vmati
 te murmurere ict op dat gesette der crācker
 oft ordineringe d'ouerste als die dicke ge
 straff ware en haer niet en betert die sal
 als sy sterck wort nad regule gecorrigert
 wordē. Wanneer eeniger crācker suster dūct
 dat sy alsoe sterck es dat sy de couente

volghe mach dat sal si de ouerste openbare
en da nae hare gebode te capittel come en
haer versuemenisse daer bekine. Dint da
der abdysse goet sy sal sy by dat conet gae
Mette gaste die va onser orde sy salme de
se selue wyse houde. **In wat ordinacie dat**
me ee cracke suster berichte en de heyligh
Alsme eender olie gene sal dz lxxxvii
suster de heylige olye gene sal da sal
me die scelle luyde gelijc datine totte capit
tel tractatu plegt te doene tot welcke luy
de alle die susteren te same come sele. En die
bichter oft ee and priester vande abt daer toe
gesciet sal he aendoe met eend alue stoole
en manipule en dat officie doe. Vaneer
dat alle dinck bereet es da sele sy gae in
deser wyse. Te wete voer de priester die dz
heyligh olye draecht salme een licht openbaer
drage voer de licht ee cort cruyse wywater
Dat conet sal de priester volge en die ouste
sele voer gae. Salme de cracke op dietyt
ock berichte soe sal die priester dat heyligh
sacramet bringe in eend busse oft kelck
met ee rey doeck gedeet. da salme ock voer
de cruyce drage tvec a pulle met water en

met luy. En die wyle dat sy gae selē sy le
 se de psalm. **B**eat⁹ qui intelligit. heeft me
 aē die niet genoch o lancheyt des becke soe
 sal me **D**e⁹ in noie oft **V**oce mea daer toe
 neme. Die custer se behoert te bestelle lberc
 sout. wāter. een becke en ee hāt dbele dat he
 die priester wassche Die siecmeester se behoert
 dat siechuyt te ciere en te seicke wāt daer
 noot es. Als die priester in dat siechuyt
 comt sal hy segge Pax huic domui dat co
 niet antwort. **A**me Die cracke sal hy lberc
 en terstot segge. **O**ne bobiscu **O**rem **O**m
 nipotes sepiterne. en dā die cracke vmane
 en vragē als me dat bescreue heeft in de col
 lectener. Dā sal die cracke segge **C**onfitor
 vermach sy des niet oft e causy des niet
 sal sy voer haer herte slae en segge **I**c ge
 ue mij schuldich al myder soude en bidde b
 bidt god voer mij. Dā sal dat couet ant
 woerde. **M**isereat. Die priester **I**ndulgēcia
 es die cracke ee couersine **D**onate sercke oft
 dgrleert dā sal die priester dat gelooue vee
 segge en die bichte. En die cracke nae haer
 vermoge antwort. Daer nae sal me hem
 dat cruyce lange en d sal sy cusse. En d

cōuēt sal dā beginnē te lese die seue psalmē
en mette letanve ynde. En die ordinerige
des heylige olye sal voert vā priester en
cōuēt volbrāgt worde als inde collectener
steet. Als dat gesciet es sele die suster en
wtgāe en late dat cruyt daer en lbylbat
Dat werck salmē vberne. dat water daer
he die priester med gewassche heeft salmē
giete int vier oft in andere afgesceyde ge
lyde plaetse. Salmēse ock op die tyt be
rechte soe sal die priester dat heylich sacra
mēt opheffe en segge. siet suster dat lie
hae oē heere Jesu Christi dat lby dy bri
ge gheloeft dy dat dit die es i Wye alle oē
se salich; lenet en op verstanisse steet. Als
sy dā antwoert ic geloeft soe salmēse be
rechte. Mē en derf niet alle crācke nade
geloene vragē maer alleē diene dē herli
ge olye gceft oft die i haer leste noot sy
Dit selue salmē oick doe wāneer eenige
suster in grooter noot lbare. Sterft die
crācke eer sy vololyt es dā salmē alle dick
late en beginnē die cōmedacie. Maer blyft
sy noch langer inder crāchevt soe sele dach
en nacht somege vādē susterē by haer

Wakē en haer doofs lbare. Alsmē āders die
crackē bericht die niet in doofs noot ē sy
dā e' ceft gēe noot datmē dat cōuet by ēe
roepē als hoerscreuē ēē noch die sustere al
daer sy. **Wādē wtgāge eēd steruēd' suster**

Alsmē vermoyt dat die cracke **lxxxviii**
haeft versceyde sal dā salmē haer af
sche' opde' asdach geseget onderspreye welc
mē daer toe plegt te houde. Dā salmē ter
stont ratelē inde' omgāge en in andere ste
den daert noot es lbare die sustere dā sy sele
sy haestelijc comē totter steruēde suster ende
segge luyde datmēt hoore **Credo** in den en
dat selue dicke herhale' tot dat sy come by
de cracke **Eest** by nachte soe sal die custer
se kerse' oft lāpē onstake' inde' weyke' ende
de' bichter een stoole en een boeck lāge' oft
hū daer es **Sitte** die sustere' ouer ēte' alsmē
ratelt soe sal die leserse' segge tu ant als
haer die ouerste dat wyft en sele al come.
Soe sele' sy oick doe' sy' sū inder collacie' oft
mādaet. maer sū sū binē ēe' getijde' id' choor
dā sal die abdyffe' oft prioresse' sō meye' sus
tere' met haer newē ende' gae totter cranc
ker en lacte' die andere daer d' getijde' te

voldoene. En dat getijde selē sijn geringe sin
ge oft lese dā mē pleegt op dat sijn daer sijn
eer die crācke sterft. **Mē** sal doch alsoe wel
sustere inde choor late die dat begōne ghe
tijde tamelijc en bequamelijc volbrūge moe
ge bysonder oft hoochtijt ware en ee vāde
grootē getude oft onder die hoornisse. In a
dere getijde machmē mē daer late die dā
ierst totte crācke come selē haer ee keerse i
haer rechte hant geue oft voer haer honden
en alle nēe llyen met llywbater. En op die
knie die corte letanijē segge die sal die priester
ter begīne oft hij daer es andere salt die
abdysse doe oft ee ander die syt heet. Nad
letanijē p̄ nē oys sepe. De q̄ famulo
tuo. Absolue De ste collecte salmē met
p̄ ende dūz besluyte maer die andere met p̄
xp̄z. blyft sijn noch ind sterued noot dan
salmē lese de psalm Confitemini Beati
imaculati. Ad dūz cū ceteris die senen
psalmē oft die passie ons herē. Maer e
sterft sijn noch niet dā sal die ouerste so
mege sustere daer late o sulcke inige ge
beden te segge. Die andere moete wech
gaey tot mensē Abeder. roept dā selē sijn

come en doe als voer gescreuen es **Watme ter**

Als stot nade doode ee' sust' doesal lxxxix

die ziele versceyde es da sal die priester
off hij daer es sal terstot een stoole en eenen
boeck neme en lese die comedacie seggende
met luyder steine Kyriel pz nr stillijcke
en et ne nos. Regē. A porta. Dns bobise
Oran? Die recordatiois De' cui oia viuūt
Duscipe dne. da salme dat lichaē belhyē en
beroecke met wieroecke. En die prioresse
sal bestelle datme dat lichaē reynigē off
noot ware. Da salmet cleeē met een rock
cuculle gordel couse en socke tber doecke
op dat hooft ee' ond dat ander stoppe. En
ee wiel dieme ond dat aensicht sal deeken
die hande opden nauel onder die cuculle
ouer ee' in cruyse gelhyse legge. En die cu
culle aē alle syde styf toe naye dat sy aē
ghēe vnde open gae. Da salmet alsoe op
die baer legge. Alle die wyse selē die suste
re op ee' ander stat sū daer die ouerste dat
geordincert heeft en doen vigilie voer die
dooode suster metter collecte Inelina te
sū da datme geringe begraue moet om
sake Wille datme die vigilie niet gelese

ē cā soe selē sū de souter beghinē en alsoe be-
le lese als sū tijt hebbe. Die de lichaē bereyde
selē oick te wysē bedē. **Alsmēt** lÿck dā brin-
ghet soe salme ophoude lesens en segge pē
nr styllÿc es die priester daer soe sal hy seg-
ge **Et ne nos anders soe salt die abdÿsse sel-**
ue doe off die sū dat heet. A postu. Dns vobe
Orem? De? vite dator De? a humanay dan
salme dat lichaē lÿcē en roeckē En die san-
gersse sal begine respōsorū. **Libera me dñe**
en dat lichaē in deser wysē in die kercke off
choor drage. Dat lÿlbater sal voer gāe daer
na dat cruyt dat vieroeck vat. Daer na sal
dat cōuet volgē en die iogē selē voer gāe. na
de cōuet wasse kerse gelÿc voer der baren
welcke bare vier oft meer sustere selē drage
dient die ouerste gebiet. Die cōuersine ende
and lecke selē nae gāe. **Alsmē** in die kerc-
ke comt dā salme hoochtÿtlyck lÿcē en dat
lichaē ned sette daert die ouerste heet sette
Soe dattet die boete hebbe in de oeste en dat
hooff totte bestē ee cruyt aē dat hooff vier
wasse kerse aē die vier oerde cruyt gelÿc
Dat lÿlbater totte boete en dat vieroeck
vat bij de lichaē. **Als die repetitie vā de respō**

sorio wt es sal die bichter segge **D**ūs vobisc
Orem. **D**ens venie largitor. Als dit gesciet
 es wic dā wt sūne gertūde oft band maelstut
 come was die sal weder daer toe gae. Dat ge
 tijde en doze sū niet wēd beqūne maer daer
 sū bleue wāre voert lese te sū dā ee cozt gertū
 de dat sele sū wēd beqūne. Als sū wēd ete gae
 soe en salme niet weder scelle noch anderberf
 benedicite segge noch die lesersse anderberff
 benedire eyssche maer voert lese daer sū ble
 ue was en die sustere sele voert ete dat sū wē
 hadde hoe wēl dat ee gebore vāste dach wāre
 hadde die sustere ee smettelycke siecte soe en
 salme dat lichaē niet ind kercke drage maer
 gertige en hermeluc grane. Die ouerste sal
 versie dattet lichaē neimermeer alleē en sū
 maer dat alsoe lāge alst obegraue ee suste
 re daer by sū. die psalmē lese sulle sond o d
 de gertūde alsme de dienst gods inde choor
 doct dā en salme daer gē sondlinge psal
 me voer die doode segge. Over dach sele al
 le die sustere totte psalmē sū wtgenomen
 de tyt als sū ete dricke oft slape sele dā sal
 die ouerste somēge byde lichaē laete. En die
 andere sele gae. Als die dā wēd come dā sele

die gae. Hier vā sy wtgenomē die met offi-
cie en and' wercke der ghehoersaetheyt oledich
sy. Die susterē die des nachts by de lichaē wa-
kē alst hē tyt dūct selc sū de souter late goet
sū. en haer mette bede als die wt sy, dā selen
sū oft ande die daer comē de souter boert le-
sen daer sy bleue wārē. Alsoe datmē de sou-
ter die eens begoft es en dicke daer vā opge-
honde niet weder begīnē en sal hij e sy temael
wtgelese, es dat lichaē dā noch niet begrauē
soe salmē hē vbeder begīnē en tbe oft drij oft
vierberf wtlese, alsoelanger als dat lichaē o-
begravē es. *Wē* en sal niemāt wtsinde als
iemāt gestorue es tot dat lichaē begrauen
es te sū dā grootē noot en dat vā gebeeē des
abts. Die officie hebbe die cracke en gelatne
sels soe veel als sy moegē mede hier by sū daer
dat couēt dā es t sy ind lesse collacie oft mā-
datū dat salmē dā goet late wese dft den
ouerste goet dūct. *hoemē dz lichaē inz eēd*
Als eē eygē d' misse' begrauē sal. xc. :-
A suster gestorue es diemē begrauē sal des
vonderdaegs voer paessche es sū soe tijtlycke
gestorue datmē voer misse' dat graf berey-
den mach En dat lichaē in die kercke bringē

Voer misse tijtlycke soe salmēse met eend eyse //
 der misse begraue. **Maer** sterft sy laet op de //
 dach oft op de goede wydach oft paeschauen //
 da salmēse sond misse begraue. **Wat** op die tbe //
 dage en plegtme gee misse voer die doode tehou //
 de. **Doch** inder misse paeschauen machme een //
 collecte voer haer houde oft dat lichaē noch o //
 begraue es. **Soe** salmē oick doe op de paesch //
 dach sinxe en kerstdach wilt niemāt va deuocie //
 op die hoochtide voer die doode misse houde die //
 macht doen. **Me** sal vhoede dat gee suster so //
 der eyghe misse begraue e. **Worde** wtgenome //
 die dzy daghe voer paesche. **En** eest noot o //
 sorchlychert stancs en and siecte des lichaes tot //
 te selue soe machmet begraue gerige na or //
 dinacie der ouerste als voer screue es. **maer** //
 da salmē ee lyc ind kercke sette als me bequa //
 me tijt heeft en hoochtijlycke misse en be //
 geckenisse voer die ziele doe. **En** die misse //
 lese sulle die sele voer die ziele lese als ge //
 woelyck es. **Me** en sal niemāt op paeschdach //
 sinxe oft kerstdach begraue te sy da o sorch //
 lychs wille als voer screue es. **Maer** sterft //
 niemāt op eenige dese voer screue dage oft //
 nachte dat lichaē ey salmē niet begraue

eer des andere daegs en da' met eend' eygeder
misse' begraue' en doch die eyge' misse' vade
dage niet. vsueme. Comet op de dach dat me
se begraue' sal tbe misse' inde' couet te singe'
dierme' ge' vsueme' en mach da' salme' die mis
se pro defuncta lese' en die and' tbe singe'. Als
ee' suster soe' tytlycke sterfft dat me' de' dach ide'
couet misse' voer haer houde' mach en bequa'e
melic' te boere' bereyde' dat noot daer toe' es se
en salme' die begraue'ge' ne' mermeer totte'
andere' dage' vertrecke' noch oick die misse'
Weseme' doch mette' andere' officie' daer toe'
behoerde' te geriger mach singe' oft ae' der
vre' te spade' worde'. En die suster e' sele' nae'
misse' en nade' gelyde' dat me' nae' misse' hout
nae' gelegetheit der tyt en nootdorft' et' ge'
En da' wed' come' die doode' te begraue' hoch
tytlycke alst' yghelboelic' es en dat yghelboe
lic' officiu' dat me' oick sculdich es als wy
inde' voerscreue' capittel geseyt hebbe' dat me'
terstot' nade' doode' der suster e' doe' sal oft
dat o' haesticheit & begraue'ge' noch us ge
sciet en Ware' sele' sy' niet versuemen te
betale' als sy die tyt hebbe'. Wie' sal Wete' dz
alsoe' langt dat lichaem niet begraue' e' es e'

sal niemāt die alleē misse leest anders da
pro defuncta lese. niemāt en Ware dā so dlin
ge eē and misse heete lese. Maer niet op
kerstdach paesche en pinxtre en es niemāt
daer toe vbonde hy e wul dat doe vā minē.

hoemē de lichaē te graue draegē en begrāue sal.

Als die misse wt es en nūe dat xci :-
Lichaē te graue draegē sal dā selē die
sustere ordelucke o' die bare staē En die
prieester aēgedaē met eē alba stole en ma
nipule sal segge in eenē toen Kyriel' dat
cōuet dat selue āt worde. daer na sal hy
segge xpeleyso metter seluer stemē als d;
cōuet grānt woert heeft selē sy te samen
segge Kyriel' met eenē andere toen. Die
prieester met layd' stemē p' nū. Welck sy al
le diepe gebuycht met stilheit segge selē
Die prieester et ue nos, dat cōuet ānt wort
Sed libera. Die priest' Oremus. De itres
Als dat wt es sal hy dat lichaē wicroeckē
mette wicroeck bat. En dā sal nē singe
dat responsiū. Induta ē caro. Welc die sa
gerste bequē sal als dat wt es sal nē als
te boere segge. Kyriel' xpel' Kyriel' Colla
fac qe dnē na welcke hy dat lichaē echt'

Wieroecke sal. Da dat respōsorū. Pau
citas dierū meorū na die totte derde mael
kyriel xpel kyriel. p̄ n̄ metter collecte
Inclina dñe als die wt es en dat lichaem
echter belwieroet sele vier susterē daer
toe gordinert dat lichaem ophesse. En
die sagresse begyne de psalm. Ad te le
uani anim mea. en gae totte graue
in deser ordinacie. Dat bylbaeter cruce
Wieroeck bat wasse keesse en dat syck
voer. Daer nae sal dat conet volge en
die ioge boergne. Nade conet die priest
nade priest die seecke susterē. Als sy tot
te graue come see sele sy ordelycke staen
ghelyck sy totter comedacie in kercke de
de. Als die psalm wt es met sy an, sal die
priester dit gebet slecht segge ouer dat graf
Deus qui fundasti da dat lichaem ierst wy
e en roecke daer nae dz graf. Da sal me
terstont dat lichaem sincke. Welck hij dan
echter wyē sal en roecke seggende. Regē
eterna dona. en ee weynich aerde metter
scuppe daer op wozpe seggende. De terra
es et in terra reueteris. Da dese nauol
gende collecte lese daer he allec sy dienaer

111

toe atlboerde sal en voer ee iegelyck seggen
Orem⁹ Obsccram⁹ Orem⁹ Deus apud que
mortuor. Orem⁹ fies kmi pro spu care.
Orem⁹ De⁹ q⁹ iustis supplicatioib⁹ Orem⁹ De
bitu huani corpons. Ore⁹ Temeritatis est
die lyle die priest dse collecte leest sal dat
couet dese psalmē lese met hare antiffenē
Confitemi dno d. c. en xviij psalm met
an⁹ Aperite mihi portas. Quēadmodū
an⁹ Ingrediar in locū tabernaculi. Dne
phasti an⁹ De terra plasmasti. Memeto
dne David an⁹ hec requies. Dne exaudi
vltimū an⁹ hec itres i iudiciū Orem⁹ Tibi
comēdam⁹ Da salmē die keer sse. Wt doe
en lese d⁹ psalm Misere mei de⁹ aēden
vde requie p⁹ nē. A porta inferi Erue d⁹
Ore⁹ De⁹ in cui⁹ miserationē Domie exaudi
Requiescat in pace. Als dit wt es sal die sa
geresse beginē die seue psalmē penteciales. en
dat couent lbed opde choor gaē die ioge voer
gaē en daer ligge opde forme die seue psalm
me. Wt lese sond letanyē en op elcke psalm
rege. Welcke die priest als hy die priester
lycke cleedere wtgedie heeft besluyt sal
metter Collecte. Satisfaciat Dochierst

p: nr. A porta. Onse bobiscu da selc sy wtgaen
met gylboelycker ordinacie Die sieck meester
se sal die bare wed op haer stat doe draghe. En
me sal brieue scrijue es sy voer capittel ge/
storue soe sal op de selue dach die selcse haer
mette andere ghedicke inde capittel andere
des naeste daegs. *He* sal haest die brieue tot
ee ieghelyck onse cloostere draege de nae d
dooder suster in dat doode boeck scrijue. Des
naeste daegs als sy begrave es sal die ab/
dyffe in capittel segge wat me in dz gemeyn
off bysond elck voer die doode suster doe sal
Wat me boerde doode doe sal nad begravinge

Des naeste daegs sal me dat dertichste *re*
beginne En daer bine alle wege ind vi/
gilie die Collecte. Inclina voer haer lesen
oick totter misse off me dat doe mach. *He*
sal oick alle dage tot dat dertichste lbt es
misse voer haer lese ind kercke waer dz cloos/
ter dat doe mach es des ns soe sal me haer id
hoochmisse gedicke met eend collecte des
me de puester alle dage vmanen sal. Die sal
me haer in alle vigilie bine de dertichste te
miste met eend collecte gedicke En alle da/
ge sal die wekenersse der getyde met eeder

and suster op dat graf gae met llybat en
 daer die comeda. doe als Kyriel xpel Kyrie
 vt supra pz nr Et ne nos. Ore. Re itres dz
 respot Libera me dne metter sust sal sy seg
 ge de psalm. Misere mei de pz nr Et ne
 nos. A porta Do exaudi Orem. Tibi dne co
 medam. De in cui misericordie per eu de dnz
 Dne exaudi. requiescat in pace. Ame da sal
 sy dat graf llyc en llyroecke en llyed op den
 choer gae. Welcke misse en comedacie me gee
 nen dach vsueme en sal da die naeste drij
 daghe voer paesche en op paeschdach vier
 ter en kerstdach oft alsoe comit. De dertich
 ste dach salme houde met vigilie en met
 hooch misse en die llykenerse sal doe alst
 voersene. Op de dach als die sust begra
 ue es sal die prioresse nae coplete ind suster
 re celle gae en ee iegelycke sal disciplyne ne
 me voerd dood sust Tot dat dertichste llyt
 es salme een prouede alle dage de arme
 voer haer gene. Alle dage bine de dertichste
 als die coplete llyt es salme voer lese dese
 psalm slecht hene. Verba mea aur. Quene
 in furore primu. Dilexi credidi. De pfud
 Voce mea Dne exaudi bstimu elcke psalz

met rege En besluyte met ps̄ nr. *A porta*
Dñe exaudi Ore Inclina Een ieghelyck sus-
ter sal binē de dertichste lese eenē heele sou-
ter en binē de iaer getijde noch alvee souter
voer die suster ziele. Alsoe dicke als eenige
sust sterft wat die conersine doe sele sal
hier nae geseyt worden. Waert sake dz veel
sustere op eenē dach storne, off des naes-
te daegs daer nae, daer o en salme haer gee
aftrecke off midere dz haer behoert. Wat
sust o ouercomender sake dese scult voer
ee off veel doode binē de boerscreue tijt
te swaer biel te betale die mach orlof ne-
me acende abt en dat nae betale als sy ca dz
sy te rechter tijt versuet heeft. Geuielt dzer
dat dertichste d suster wt ware ee off meer
daer binē storne soe dat haer dertichste te sa-
me quame dā en salme niet voer elck by so-
der maer voer hē alle in dat gemeen die mis-
se binē de dertichte dage en oick in die boer-
screeue psalme gedickenisse in die brigilie en
homisse doe Des gelycs quame veel doode
briue tot eenige cloost dā salme gemeelyc
voer hē alle dat gelboelyc officiu in dz con-
uet doe. Voer die conersine en nouicien

en salme niet mī doe dā boer die professie en
 ghelieselde susterē **hoemē die gaste begraue**
At es ons v bodē vrede grestelycke sal **xiij**
 oft lberlycke liede dat heylige sacramēt
 oft de heyllich olie te geue sonder sondlinge
 orlof harer ouerste. Doch die begrauię die
 alle geloeuige mensche verleet wort en ont
 segge lby niemāt dies begerē behoudbelyc des
 pastoers kercke recht. In begrauię der gaste
 oft lberlycker liede die begerē bij os begra
 ue te lborde salme die boerscreue lbysehoude
 lbtgenomē datmē hē begraue als dat graf
 bereet es oick nadē etc en sondlinge En vā
 eē ieghelyc priest lbiēt die ouerste gebied.
 En die ghelhoelucke psalmodye machmen
 corte bysond oft et een lberlyc mēsche es. Oick
 en dorue die susterē niet alle daer sy als tot
 ter beaekenisse eend suster vā onser vga
 ringē Oick en salme de gaste oft die by os
 beahere begraue te sy niet al dz nae doen
 als osen susterē het te doch dā dē ouersten
 gerade om eerlberdichz der persone oft om
 andere sake wille. En die abdysse sal die
 misse bestelle na gelegetheyt des cloosters
 en verdienste en behoest der seluer psonen

Waer die persoē buytē dē clooster gestornē dat
niēse tottē clooster droech te begrauē dā sal
hē die priester met eē dienaer tege gac mette
llywater en ghebede en bringe hē in die kere
ke oft aē dat graf. Als dat responsoriū lbt ee
sal die priester die cōmēdacie doe en als dat
graf bereet ee sal mē hē begrauē metter mis
se oft soder misse na gelegenheyt. Stijt en dz
die ouerste dūct. **W**āttet so llyle gesact dat
sustere vā onser ordenē en cloostere met orlof
en ordinēre ge harer ouerste lbt hare cloostere
gesint wozde niet dat sy daer gehoersac heyt
doe oft alle wege blyue sele maer eē tyt o die
reformacie oft dyscipline daer te leere en in
te sette. Die oick dā de last des cōucts mette
andere dragē moete. Wort daer eenige crack
en sterft inde cloost daer sy gesint was noch
tās sal al dat boer haer gesce als boer eē pro
fessie suster alle totter begrauige. **E** s sy o d
reformacie en disciplinē te leere daer gesit
dā sal mē haer vā recht oick nad begrauige
alle dat nae doe gelijc eend cōucts sustere. **Wādē**
Wat nouiere en scoelieren dz xiiii
persoē beghert eē nonne te wozde mē neers
teger begherte die en sal nē lichtelycke toege

late Worde als dat inij capittel d' regulen
 wtlyset Es dietot hare vstandege iare gecome
 soe sal haer die strengheyt der orde en obserua
 cie voer geleyt worde en hoe sy haer toe ghehel
 der oetmoedichz en gehoersaechert geue. En en
 wort sy da niet der anxfuldichz d' sibaerh' des
 ordes achterslagē en eue lbel stat astich blyff
 en eenige stat ledich es. Soe sal dat de abt te
 wete gedaē worde en es dz sy wille en cōset
 soe salme dat cōuet voer legge hare raet te
 hooze En met consent des grootste verstaech
 dichste deel voer te gane. En da de persoē
 te vrage dese nae gescreue vrage in tegelbor
 dichert ald. **O**ff die persoē wt eenē adere orde
 gegue es. **O**ff sy eenige heere eyge en te dieste
 vbonde sy. **O**ff ouecht sy. **O**ff eenē mā ge
 loeft sy. **O**ff sy eenige meerdere gheloffte oft
 strenger orde geloeft heeft in te gae oft met ee
 niger scult belade. **O**ff sy gee sondlige vbor
 ge siectē oft crāchert heeft diemē niet hulpe
 en mach. **S**omēger deser voerscreue gebreke
 sy seer hinderlige. die ad sy seer besbare tofac
 kenisse d' persoē. **W**ānceer die persoē in gre
 nen dese voerscreue gebreke belade en es so mach
 mēse neme totter leere oft prouige des ordes

nae gelegetheyt haers ouders doctade en bequac
heyt hare persoe en dat ahee ander redelycke
hinder misse met e hidert. **O**ft me machse god
lycke en eerlycke heete wach gaen oft haer vat
berade op dese voerscreue vragge te atwoerde.
Te werste salmese proene een tyt acht oft xiiij
dage in hare famelycke lberlycke cleederen
Daer nae in hare lbitte rock oft adere none
rocke. **D**ie iogge mach me ee scapelier doen
totter tyt datmense cleede sal. **A**ls sij bidden
noucie oft gelect te lborde en die abt dat
toelaet soe salme die sustere racts vraggen.
Es sy da bequac ind leere en maniere en in
adere toebehoerde dinghe des ordes en te mis
te xiiij iaer out en es sy goetbillich daertoe
soe salmese puerlyc o gods wille opneme
Eest sake dat eenige stat ledich es en mese
genoece op des cloosters rinte en anders n
da als die heylige kercke en dat recht toela
tende sy dat beuele lby in cracht d heyliger
gehoersacheyt. **A**ls eenige gelect oft noucie
lborde sal. en toegelate es als voerscreue stect
soe sal sy ond die misse inde nederste choor sy.
Als da die ouerste **O**ns vobiscu nade en a
gelin oft **C**redo gesogge heeft da sal sy met

eend keerste o' de outaer gaē die te offerē i' des
 ouerste handen die hant dā te cusse. En dā voer
 de outaer in haer benie te liggē ond die an' Ve
 ni sancte spūs en collee Welcke a'ne die ouer
 te begīnē sal en dz cōuet wt singē En die ouer
 ste dat v' sykel en collee. Daer nae knielt sy
 voer de ouerste die haer dā die werlycke clee
 dere wt doet en cleef haer met des ordēs clederē
 re seggende **E**xuat te dñs. Daer nae nemet
 die ouerste d' susterē hande te samē ge seet
 tusshē sy hande en seyt. **S**uster lbij o'tfāgen
 dy te proeue onse orde inde nae des baders
 des soēs en des heylige gēest. **A**mē. Dā sal sy
 selue daer die misse wthoore. En nad' misse
 salmensē wbeder o' leyde mette respōsoriū **P**ru
 dentes virgines vande ouerste begost en vā
 de cōuet wtyesongē. **D**ick sal die suster voer
 die cleedige i' dz capittel doer haer meesters
 se voere daer voerde cōuete benia' nemē. **D**an
 sal die ouerste vragē wat beatherdij **S**y at
 wort die o'tfermhertichs gods en v' gesel
 seap **D**ā heet haer die ouerste opstac dā sal
 hy haer vermanē vand' sbaerhs en houdige
 der ordene vand' becozinge en teptacie des bo
 sen gēest vā vzekige haer eyges wille van

ghehoorsamheyt en tegenspoede die haer toecomende sijn. Hoe strengelick die professie ende ge-
loffte gehoude moete worde. en hoe die anders
doe swaerlyc geordeelt selē worde. Es die per-
soe daer noch oueruert en volstatich soe selē sy
segge Ic hope byd gracie gods en gebede d'
susterē als mij die genade gods dat v siet ds
te houde. Daer seyt die ouerste. Dūs h' icqrit
in te wylse perficiet en vand' tijt harer cleedi-
ge gaet oick haer proefiaer in. In welcke iaer
al soe dicke die regule inde capittel wtgele-
se es alsoe dicke sal sy vmaet worde vā haer
meesterse venia te nome inde capittel. So sal
oick die abdyse vmaet worde te versie haer
te brage. Wat berberdy. Daer sal sy atwoerde
als boerscreue es die bermbertichz gods en
v geselschap. Als sy daer es heete opstae so seyt
die ouerste oft stathouberse. Sust nu heb-
dy gehoert wter heyliger regule dat geset daer
gy nae leue moct. Die suldy leere en v le-
ue daer na betere syt gy noch in die wille
dat seet nu opebaerlycke. Daer seyt die nou-
cie als dat beste te doene. Daer seyt die ouerste
gaet en betert v noch badt God die i b' brage
heeft die wil dat volbringē. Die noucie

sal mē oick wyse voer die cleedige eē gheheel
 gemey bichte te doene vā alle sonde die sy haer
 leefdagge gedaē heeft de abt op dat sy de nue
 we mensche aē doe mach. Itē die nouicie sele
 haer orde nae haer onder en insettinge d'ouer
 ste in alle stede houde. Itē te selue tyde als die
 gelbiede, arbeide, lese, singe bedē, etc. slape
 ligge alsoe sele sy oick doe. Die nouicie sele
 d' seluer spyse bedde cleedige en oeffenige ge
 bruyke als die professie dā dat sy eē sondli
 ge habyt hebbe die tot beyde syde ope sy. Itē
 dat goet dat die nouicie inde cloost' bracht
 hebbe en sal n̄ verderft oft vanderd worde
 tot sy professie gedaē heeft. Itē oft eenige no
 uicie heymelic sond' of l'of wtgige die e sal mē
 niet vernolge soe verre als sy de cloost' gre
 scade gedaē en heeft en oft sy die daer wttrick
 voulbe creech als dicke gesiet soe e sal mē se
 niet lichtelijck weder ontfangt. En oft mē se
 om sondlinghe sake wed' name soe en sal sy
 doch die penitencie d' verloopē nonē n̄ doen
 Itē die meesterse d' nouicie sal neerstich syn
 die te seere in doechde sedicheyt en in adren
 dige tofter orde behoede. Als hier nae gescreue
 stuct inde capittel vād nouicie meesterse

Vād p^roffie lbānceer en hoe die gescie sal reb.

Wancer die noucie wel geproeft es
en professie doe wilt en die abt en abdys
se daer consēt toe grue met rade d' susterē en
consent des vsta d'ichste deel des conēts. Doe sal
sy inde capittel gebracht lborde veniā als wer
screue staet te nemē. Dā sal mēse noch ees v
mane te segge haere wille en boert haer goet
bestelle als die regel wtlyst inde lbij capitel.
Dā sal mē haer toe segge consēt totter pro
fessie met hope dat sy haer betere sal inde ge
breke die haer dicke vermaect sy vā haer ouer
ste en meesterste. Sy sal ouck boerd professie
geluyt lborde haer te bereyde totte heyligen
saeramente. En boert haer professie selue te
screue en te verstaen. En boert naede euāge
lio oft ond credo sal sy met eend berred kerse
inde choor geleyt lborde acht dē abt op dz
tapeet te boere daer toe gespreyt. Ond dē of
fortorio sal sy die kerse offerē op dē outaer
en lbed op dat tapeet kniele boer d' abt die
te al boerde als inde collectaneo gescreuen
staet. Daer nae leet sy lbed in haer venie o
der die arie. Veni scē sps en collē als boer
screue es Daer nae singe drij susterē op den

chooz letanyē solēne metter nofē Dā salmē
 boert procedere als inde collectaneo gescre-
 uē staet. Die for me d' professie als die re-
 gule. **Wt** Wyft es alsoe **E**go soror **H** promit
 to stabilitate et cōuersionē morū meoz et
 obediēcia secūdu regulā sancti Benedicti
 corā deo et sanctis eius in hoc monasterio
 quod constructū ē in honore sancte. **H.** in
 presēcia dñi **H.** abbatis et dñe magistre
En als sy die professie gelese heeft sal sy
 terstont ned kniele en dā weder opstaen
 en de brief tekenē met ee cruyt. **E**n dā gae
 de brief op de outaer te offerē en terstont
 ned kniele en de outaer cussē. en dā weder
 achter de abt gae en begīnē terstot dat
 vers. **S**uscipe me dñe. die d'r werf te si-
 ge met gelboeluckē pause. met geboechde
 knie. **E**n alsoe dicke hy wt es bed begīnē
 toffe derdēmael wed op te staen en tricke
 mael sal dat cōuet die nae singe met ge-
 lycker pause als hē die suster gesongē heeft
 en opt lestemael sīgt dat cōuet gloria
 pñ **S**icut erat Daer nae terstot beghit die
 sāgerse de psalm. **M**iserere mei deus die siecht
 te lesen de chooz den anderē te afboerde mē

gloria p̄ri. Sicut erat, daer ē salmē n̄z toe
nervē als andere psalmē als mē oick n̄z
doen en sal tottē gloria na suscipe me daer
ōd sal die nouicie ierst come en kniele boer
dē abt. Daer nae boer die dienaers boer ele
kē seggende Ora pro me p̄r. Dā liggē lbe
d̄in hāer venie daer sy boer gelegē heeft als
de boer screue psalm wt es sal die abt als in
de collectaneo gescreue es seggē Saluam
fac acilla tuā. Daer na als die nouicie ge
segēt es en grelect tottē trecke d̄ouersten
sal sy begīnē te singē dz respōsorū regnū
mundi dat singet dz couet boert melken v
se en gloria p̄ri. Naed misse sal dz choor op
gedacē sy die suster i te leyde en te siēgē bade
abt & n̄ doer dat couet boert te vnde ghe
lyc dat inde collectaneo gescreue staet & n̄de
als die suster ingaet sal dz couet singē. De
ni sponsa xpi, sy harer meer dā ee see siēgē
sy. Venite sponse xpi in plurali. Dā sal tri
stont die nouicie meesterse of fange en o
leyde te ierste totter abdyse neder kniele
en seggē Ora pro me m̄r. en dā opstac see
sal hāer die abdyse cusse ac ee wāgē in cen
trecke des brede. En des gelyckē boert die

andere vā eenē choor te andere voer elcken
 te segge. *Orāme soror* En dā een iegeluck
 oetmoedelucke dē enē des celligē vried te ge
 uē. Als dat gesiet es salse haer meesterisse
 wed leyde in haer plaetse. En sy sal noch ođ
 die meesterisse d' noucie alsoe lange blyue
 tot d' haer die ouerste daer vā absolueert
 en voert in die ouerste stoel settet. Itē ođ
 d' benedixie voerscreuē sal d' dat cōuent
 gekeert staē mette aensicht te outaer maer
 ond die anē en collecte voerscreuē. *Veni
 scē spē.* dā sal dat cōuet kniele. En als mē
 die suster oleyt *ad osculū pacis sororu* dā
 sels die susterē in haer stoel staē dē choor
 tege dand' gekeert vā der bekenerisse d' gety

Die bekenerisse d' getyde hoert d' *rebi*
 toe dat sy alle getyde beyde groot en vā
 onser lieuer vrouwe begīnē *Capittel* en col
 lecte inde selue getyde lese. Maer die collecte
 is diene op fresse vā ry lesse uadē elbāge
 ho seest Sy sal oick alle collecte vā *comemo
 racie suffragie* en and' bygilie segge. Voer
 d' principael collecte beyd' getyde groot en
 vā onser lieuer vrouwe sal sy ierst seggen
Dne exaudi *Cre* na beslyttinge d' collecte

Dñe exaudi herhalē en toedoe Bñdicam⁹ dño
Tot alle getyde maer niet te laudes en groot
vespere wat die bekenerse iustatorij bene
dicam⁹ singe sal me en sout da dat totten
selue getyde laudes en vespere in directum
segge da salt die bekenerse tot dese als tot
ten andere getyde lese. Het es te mercke dat
die bekenerse alle tijt totter grooter ymne
tercie sexte, noene cōplete en op ledige dage
ter nocturne dat leste vā de godlycke gebede
als et ne nos boer de collecte segge sal. Maer
niet totte laudes off vespere sy e waer da
die ouerste da sal sy de pz nr te same segge
Die collecte te vespere en laudes en dñe ex
audi boer En na de collecte sal sy nz per
accentu maer slecht lese en die leste silbe ac
cen tot alle pause en aende ynde d collecte
ce beylich trecke Totte andere grote ghe
tyde sal sy al per accentu lese. Die collecte
nae quicūq; vult sal sy segge nae by se
ald andere collee des dages getyde son d
Dz sy ce versykel boer dñe exaudi lese sal
Doer die collecte d suffragie en cōmemora
cie en seyt sy nz dñe exaudi maer als die
anc wt syn seyt sy ce versykel per accentu

daer nae slecht oze? Syd collecte veel da
 sal die leste mreed langer beslyttinge yde
 per dñs maer die andere p xpm. Naer beslyt
 tinge d lester collecte seyt sy dne exaudi
 en benedica m? dno per accetu. Maer die
 collecte seyt sy slecht indirectu tot ac dat
 yde wele sy met ee crume accet yde sal die
 collecte band vigiliē en comedie als men
 die singet sal sy lese' gelijker bys als idē
 andere' groote daegs ghetude wtege nome
 als sy et ne nos ge seyt hebbe ee versykel
 en dne exaudi boerd collecte lese' sal. Maer
 collecte noch eens dne exaudi en us bn dica
 maer requiescat in pace. Ame. Ald' sal me
 oick doe als me dat officiu defunctor leest. doch
 als me dat officiu singet m drij collecte so
 sal me die collecte ynde mreed beslyttinge
 en niet meer da dat leste va elcker collecte
 per accetu lese' soe dat us meer drij accetu
 en worde totter beslyttinge diene nae ge
 woelycker wte' m tbe. accete ydet. Die lre
 kenerse d ghetude behoert sondaegs na
 de laudes benedictie te wene de susterē die
 wt en in de dienst d kocke gae. spys en
 drack sal sy tot beyde maeltude gebū dyē

die v'se' agim? tibi grās. en bndict' de' ma
de' ete' lese'. Als die psalm miserere mei en
p' n' lbt sy' sal sy' et ne nos. Dispersit Be
nedicā. Magnificate Sit nome' do'. en retu
buere dignare al p' accētū lese'. Die collectē
vād' benedictie' d' diener'sse' slecht p' xp' d'ns
bestuyte' ierst ee' d' sy' ket' Dñe exaudi Orem'
seggende. In dē capittel oick v's' en collectē
en' anderē per accētū lese' nae l'v'se' boersere
uē. Men sal wete' d' dier' l'bekener'sse' die'st
sond'lige' toebehoere' oick als die ab d'ysse
dat officiu' doet als dat officiu' vā on's' lie
uer' vrouwe' ghetijde' en' vigilie' oft mē die dā
leest. cōmemoracie' en' suffragie' na mette'
en' besperē En' die benedictie' ouer' die lbt
en' i' gae' ter tafele' te diene' dese' blyuet den
ampt' d' l'bekener'sse'. Wā neer' die l'bekener's
se' inde' choor' n's' en' wāre' dā salt die' g'belviel
de' sust' die' naest' oder' haer' stree' haer' stat
oft officiu' houde' heeft sy' niemāt od' haer
inuer' ee' bouē haer' die' sal dā dat ampt' doe'
sy' der' veel' dā salt die' ouste' doe'. Haer' es
ser' ~~es~~ g'hee' g'belvielde' sust' inde' choor' dan
salt die' ouste' bouē haer' inde' anderē choor'
doe' sy' en' hebbe' dā een' adere' in haer' stat' ge

set. Versuede eenige sust haer ampt een
heel weke off dat meeste deel daer vā dielbe
ke sal dā die sust gerekēt worden die vāder
haer ampt verbulst heeft en sy sal ee ander
weke vhalē. Dit sal in ordinēerlyc in alle
andere ampte houde in die dat die sustere
weke houde te werde dā vand' prioresse off
hare o'lof ee and' sondingē in haer stat ge
set. **vād' bekenerisse des iuitatorij xebij**

Die bekenerisse des iuitatorij behoert toe
te begīne die añ off alla te cātica op de
derde nocturne te laudes prime tercie serte
none alle tyt des iaers En alsme die psal
modre te vesperē off oick totter ierst en ad
nocturnē met alla hont dat behoert haer te
begīne. Oick die añ te vesperē alsme dz ves
per ms ee añ hont. En de psalm Venite erul
tem alsme die singe sal. Cley resposoria te
vesperē en te laudes ee groot resposorium siget
dā sal sy dat vers allec singe in ferie dage sim
pel freste en slechte sondage. Maer i sūmis
en duplici b' festis met ee der off d' gred' die d'
weke voerledē iuitatorij ghebbeest es. Off sy
berde niet in de choor en ware dā salt die
naest benede haer staet haer ampt vbulle
en en es niemāt benede haer dā salt die naest

boue haer doe. Quame dit officiu aē die sust'
vā geualle die haer sondlinge hulperse in
de officio sy soude. oft dz sy o ēe ander ampt
oft hindnisse dat officiu niet verbulle en
mochte oft dz die and ind officio n3 wel hul
pe en mochte dā sal die naeste benede haer i
haer stat gae. es niemāt benede haer dan
sallt die naeste boue haer doe. Die lbekener
se iuitatorij sal oick die corte lesse ind mette
lese alle tyt wt genome als me dat respons
siget voer de outaer ghelijck des maēdaegs
dysdaegs en goensdaegs nae paessche ende
pyntere op welke daeg ee and suster vā
haer d sāgersse die lesse lese sal op dat die
lbekenerse dat responsiu te sigē als voer
sercūe die te bequamer sy. Mē sal mercke es
op hoochtyde die d abdysse toebehore dat of
ficia iuitatorij ind prozesse chooz dā salt id
abdysse chooz gae aē die sust die de voergae
de weke grdae heeft allee in die datme inde
grootte getyde ee sust allee lese oft beghine
sal. Daer oick veel nouicie sy die mach me
in alle officie die d sykele late lese. En tot
ofer vrouwe mettenē. Venite exultem⁹ die
lesse en versē d responsie vād vigiliē en res
ponsorie en vse oick. En benedicam⁹ duo te

laudes en te vesperen d' groot' getyde alleen oft
 met een d' gesellinē nae o'dersceet d' tijt boer
 screue. Ond' welcke' mē oick telle' mach suste
 re die tot professie gelate sy maer vā tucht
 d' nouicie' meesterisse noch n'z grabsoluert
 staē boerd' formē. Maer als die o'derste be
 kenerisse n'z daer en ware en oick niemant
 boerder formē inde' chooz dat dā die ouerste
 bekenerisse alle d'ick doe. Aldus sal mē oick
 doe oft g'oe nouicie' oft andere die boerd'
 formē staē. **Vād' bekenerisse die ter tafe'**

Die len lesen sal dat xviij Cap
 de beke d' tafle lese sal die sal des so
 daegs nad' hoornisse werde outaer gae en
 diepe neyge en dit vers Dne labia mea a
 peries d'ijlberf segge diet couet geheel d'ij
 lberf antlboerde sal En als die benediccie
 ouer haer gelese es als inde' collectaneo ge
 screue es sal sy echter neyge en wed' op haer
 stat gae. Versue'de sy die benediccie te nemē
 soe mach ee and' d'z vers boer haer lese en bñ
 diccie boer nemē. maer sy sal selue die beke
 lese en o' d' vsuemenisse d' benediccie haer
 scult inde' capittel spreke. Die i'gact sal d'
 suster die de beke gelese' heeft v'rage Waer

sy bleue es off mē die materie voert sal lese
andē sal sy d' prioressse off sangerse wagen
Wat sy lese sal. Sy sal eer die susterē etē mir
ta nemē d' bocckē daer sy lbtlese tytlyck op d'
stoel stelle. En vā eenē bequamē beghē voer
sichtich sy. Van eer mē die benedictie ouer
die spysse geeft sal sy comē in dat middel boer
die ouerste en oetmoedelyc die benedictie ne
mē. Als sy die ontfange heeft op dē stoel gaen
en alsoe gherige die susterē geseten sy begi
ne te lese. Wat opscrift sy voerde lesse lese
sal, sal sy id' eenē switichste capittel soeckē
voerscreue. Off sal sy ee lesse voert lese dan
sal sy die opscrift ees begōnē adberf lesen
Dienāt en sal die lesersse met tekenē off mē
boerde corrigere dā die ouerste op die tyt es
off diet vand' ouerste beuolē es. Die lesersse
sal binē d' lesse luysterē nae dier die haer
corrigere sal dat sy verstaē mach als sy haer
corrigeert en dā sal sy haer oetmoedelyc bate
re. Verstreet sy haer nē soe sal sy lbed' legin
nē en d' alsoe dicke doe tot haer die ander
tecke geeft. Dad' naeuolgende boeke sal sy
ter collacie lese en ee tamelycke lbrse in dē
lesen houde niet te hooghe off te nere. binē

de lese sal sy alsoe dicke als sy des noot heeft
 ruste Doch matich alsoe sae sy dat trecken
 hoort dat sy ophoude, en sal sy niet vtrecke
 die lesse te yde die stat daer sy blene es neerste
 lycke tekenen en terstot afgaen. Alsoe dicke
 als die priozesse d'leserisse gūnet mach ee ad
 boer haer lesen inder weke Es sy crack off lbt
 gesint da sal die priozesse off sāgerisse ee a
 d in haer stat sette **vād' lbekenerisse die id'**

Dondacqes cokene diene sal xcix
 als dat bñdicam⁹ naed pñcipael col
 lecte vande laudes groot mette lbt es sal die
 dienerisse die lbt geet terstot boerde outaer
 gaen en daer ee lange benie neme da opstae
 en drylberf seage dit vers Bñdict⁹ es dne
 doer een accent. Welcke dat couet allennael
 ind' seluer steme antboerde sal. En dan
 die lbekenerisse terstot dit vers salna fatā
 cilla Dne exaudi ore⁹ en die collecte als
 inde collectaneo stiet. Die hyle me dit leest
 sal dat couet staen gekeert tolte outaer. en
 die de bñdicie ofsanct sal geboecht staen
 als sy die ofsanct heeft haer oprechten
 en nerge en lbed ophaer plaetse ghaen
 daer volgt die yga sal en benie neme als

voerscreuē es en drylberf d' bers De 9ⁱ adin
tozin seggē die dat cōuent repeterē sal. Daer
nae sal volgē eē bers en collecte in alderly
se als voerscreuē es Als sy die benedictie ot
fangē heeft neygē en lbed op haer stat gae
En dā boert sochfuldich sy dat sy niet en
vsueme bā die dat hare dienst toebehoert
Als noot es in die koekē gae, en dat sy
meynt dat noot te doen es. Die suster die
d' dieneresse op die tijt bād abdyffe tot hul
pe gegene lhort sal tot beyde maeltijden
die tafele belbare en bereyde die tafellake
en d'bele opleggē, messe, tellore, souvbate
lepele, bekerē en kane na getale d' suste
re die etē sele daer op sette. En lwater den
drack te mīgē indē stede daer mē lby plegt
te drack te beyde tyde middaegs en auēts
en oick lwater in dat hāt bat doen. Totte
mā datū sal sy dat lberm lwater besorgē.
Die spysē opder tafele dragē en dē drancscac
ke beginende aē die ouerste. Daer nae aē die
die nārst d' ouerste die ouste es sy sitte aēder
rechter oft lichter hāt. En als sy aēd ander
syde oick alsoe doe. Syd' dieneresse tve dan
sal die eē aend' ouerste bighine die ander

aē die ouste daer nae. En als die ierste naest
 die ouste ee syde begost heeft en die and die
 andere syde sele sy per ordine diene dat beyde
 syde gelyck wtrome. Die selue wyse salme
 oick houde die scotele en cane op te neme me
 sal wete dat die ouerste dient wat sy haer
 voersette sal dat sal sy allee met beyde han
 de draegē. Maer de andere te diene mach sy
 ond tyde tibe oft dri scotele met draegē Die
 scotele oft cane machme alle tyde veel te sa
 me neme. Allser tibe aē die hoochste tafel
 sitte en oick tibe dienerse sy da sal ee eed
 ouerste die andere dader diene. Maer sitte
 daer veel aē die tafel da machelck diener
 se tibe scotele draegē diene twee voersette
 sal beginde aē die middelste. Ald salme
 oick doe oft niet meer da ee dienerse e lba
 re Die sust die wtgaet vader lbeke sal des
 saterdaegs rey maecke en wassche die dor
 ke en vate en wat tot hare dienst behoert
 en de resten kerē. Maer die igne sal die
 sal de dormpter capittelhuys en heymelic
 heyt kerē. Die wtgaet die sal die vate haer
 dienst als becke dlbele hantvate en ander
 deser gelycke die kelnerse oft diet van der

kelneresse beuolē es op leuere. Waer dā iet
vā haer vsuēnisse gebroke oft vloer soe sal
sy indē capittel haer venie nomē haer scult
bekinē en beteringe dier boer dō. Die diēt
sal al haer diēst en apt. vbulle acardac mē
ee scapulier. Also dicke als sy des noot heeft
sal sy hulpe bidde ac die prioresse en die sal
haer dā hulpe versie maer die iogē oft no
uicie sele haer dā hulpe oft sy sage datē noot
ware vād abdyse en hare apt. C.

Die abdyse sal die ierste en eyghe stoel
ind' rechte choor hebbē beginnende en
ten vde der getyde tecke te dō. benedictie
de lesersse te geue. Te den laudam' begi
nē elhangelin lese nade nocturne daer op
beginē. Te decretans p' nr. te mette en
vesperē lese datmēt ouer al hore. In alle
feste sūnis maiorib' et minorib' in allen
getyde daer sy teghe woerdich es. En nder
vigilie nativitatē dñi passche et pethe
costes die getyde te vesperē beghinēde ende
alle getyde d' bekeneresse d' getyde diēst dō
En acht oft vyf daer woer d' seluē vigilie
voerscreuē berodege en vmanē alle haer
susterē die eygē scheffeneresse ware oft co

spiracie maecte tege die ouerste oft tege de ge
 meyne breed des cloosters met op set oft tege
 d' orde van des abts wege wat die id voerscre
 ue bigilie alle sy ondsate brueders en de
 susters die he daer van niet goren nicht e had
 de ind bande doet van d' puenilegie wege des
 ordes. Wat doch die selue van gescreue rech
 te en voerscreue puenilegien van hare lbercke
 te bane sy. In cena drii sal sy dat ma daet
 doe met hulpe somige andere Die porense
 kelnerse custerse scyfmeesterse ampt
 met rade des abts des bichters en des con
 uents oft d' onder susteren ordineren Die ander
 ampte met rade d' somige onder setten
 Penitencie sette nae ghelegeths d' scult als
 voerscreue steet en van penitencie absolueren
 Ite te sette somige persone in een hooger
 oft ned stat. oft absolueren van somige conuents
 ampte oft van somige last des conuents
 inde capittel. Aud dinck mach sy buyte de
 capittel heeft en ordineren als haer dz i o sen
 lieue heere nutte duct en die nad heyliger
 regule te hadese. Ite sal sy nad coplete dat
 wyllat gene. Wyde gaste te sine in rede
 en antwoert te gene alsoe verre dz haren

persoē tamelijckē es Die susterē orlof tot ha
re gesine en nae nootnesticheyt te hare clee
dere te gene Oick salmē houde Wāneer die
abdyffe eeniger suster iet Weder seet dat e
sal sy vā geere hare odfate bidde. En als
eenige persoē iet wed seet vāder abdyffen
proesse en kelnerse wylde sy dat vā de ouer
ste cryge soe sal sy oick segge die sake waer
o dat haer die ander dat otfset hebbe. Des
gelycke salmē oick houde Wie wat gesine
de ware bande abt off visitator Wie anders
dede die sal betē dz sy die bede nē werdich
ē ware die sy biddende waer. Wie oick vā
gheheete der ouerste off abdyffe nē hare
orlof vā eenige werck off dienst wesen
moest die sal dat d proesse te kinē gene
op dz die stathouwerse o haer aflbese nē
bedrage en sy Die abdyffe sal te miste cēs
des iaers hare abt off visitator en de couet
vande tijtlycke wflwendige goede ee heel
rekenescap doe. En sy vierwerf rekenescap of
fange vād kelnerse inde iare Woert sal
die abdyffe alle wflbedige dick i beneelen
hebbe die te besorge en ee ieghelic te straf
fen en te vmanē in hare dienst en benele

wt als die heylige regule en ceremonie wt
 wyse. En die stat des abts verbulle nae ge
 legeths hare persone in alle dinge da daer
 haer die abt af onthout. vader kiesige d
 abdysse en benedictie bitme in ee capittel
 hier nae bescreue **vad poreffe en hare dieft**

Welcke suster me ee prioressse . **Ci.**
 Worduere sal als die hand ouerste in
 de capittel vercodich es sal sy terstont op
 staen va haer stat. En haer midde i dat ca
 pittel in haer venie legge als sy va gheer
 te des ouerste es opgestaen sal sy haer tot
 te dienst o bequaen bekine en oetmoedelijc
 ken bidde datme haer dies vdrage. Bly
 uet da noch die ouerste in haer ordeel soe
 sal sy haer daer i late. Te ierste getijde
 datme da doet sal sy voer de outaer gaen
 venie neme en da opstaen en dit vers Des
 i adiutoriu. di lberf segge welcke dat co
 uent vhael sal. Da sal sy ned liggē oft na
 den tyt geboech staen en die abdysse sal die
 bündictie ouer haer lese als inde collee
 taneo gescreue. Als dat geschiet es sal sy
 haer oprechte en oetmoedelijcke nerge
 en wtyaen oftme niet meer singe es sal

anders sal sy in die ouerste stat op de slie
ke choor gae staen. En waer dat choor by ee
es gedeelt in twee choore daer sal sy die o
uerste stat houde aen d' sliicker syde. Waer
die abdyssse niet e' es daer sal die prioressse
die ouerste stat houde en in alle dinghe. V
vulle wtgenome dat sy gae ayt verade
re noch niemant in gae grooter oft hooger
oft ned' stat sette en sal te sy in een'e tijt o
eenige susteren te voetmoedige. Niemand
in die swaer seult doe noch daer af absol
ueren, noch op d' abdyssse stat in de choor te
capittel maedaet te resten collacie. oft ee
nige diest des conets die abdyssse nze qua
me soe sal die prioressse d' abdyssse dienst v
vulle soe veel als sy mach en oick gae son
derlinge beuel hand abdyssse daer va ver
berde. Die prioressse va ampts lwege sal sy
als d' abdyssse and' hant sy bysond' i gres
telucke sake en haer nae gelegeth; der
tijt en sake hulpe odtude temael hare last
vlichte doch al met hare orlof. Als die ge
tepreert sy troeste. die lbedraete ge te bre
de stelle die i ampten sy sochfuldich te
syne en te corrigeren en oick die anderen

susterē. Der v̄re oft tijt waer te nemē i
 Welckē die susterē ete selē oft dē dienst gods
 dach en nacht oft eenich werck na d' regu
 lē doe. Der susterē bedde en gemakck od
 sockē die cranckē bisiterē in haer nootruēft
 te hulpe. Ghemeylic die sal te orlouē die
 die susterē dagelycs en stadeluyck noot heb
 bē en daer i haer toegāck tot haer hebben
 te sy dā ichts wat soe groot dz n̄ tamelyck
 e Ware sond sondlyc orlof en wetē d' abdis
 se te gescie. Die prioreste heeft orlof van
 haer beuel en ampts wege inde clooster
 te spreke, mette dienst d' kockē oft tafelē
 sal sy haer weke houde gelyck dē anderen
 en dat officiu inde choor in haer orde. Doch
 in alle feestē medye. Als die abdyse vā
 noode een lesse leest ind' mette dā sal haer die
 prioreste benedictie gene. Maer vā neer haer
 behoert es lesse te lesen es inde capittel hier
 voer gescreue. Sy sal oick die diene l̄tsin
 de sal oft weder come benedictie gene. En
 als die abdyse dat officiu inde choor doet
 ouer die syse totte conētē ete die benedic
 tie gene. voer tot beyde tecke auctē ende
 moztē dat tecke luyde die susterē te ge

sette tyde discipline te gene oick buyte de
capittel. Comt sy te spade te diest gods
tegelboerdichs der al disse da sal sy voerde
outaer betere alst zelboelye es. Oft als
sy noot heeft wt te que wt de dienst gods
capittel maekint collacie maedaet off eenich
and berck des couens daer die abdyffe te
gelboerdich es. sal sy orlof biddē. quae sy
oick naede versē totte ete oft als die sus
tere gesete ware ter collacie da sal sy orlof
te ete en te dricke biddē. Inde capittelen
andere ware daer buyte sal sy in tegen
woerdichs d' abdyffe venie nemē en haer
scult spreke en anders nē. Als die abdyf
se capittel hout mach sy vādē susterē om
haer vsuēnisse gelyc de andere geprocla
meert woerde. Alle iaer als die abdyffe ge
meē rekescap vā stade des cloosters ge dae
heeft sal die prioresse oēbaer inde capit
tel absolueringe vā hare ampt begere
En die abt dan doe met rade godbruch
tiger susterē wat he ter eere gods nutte
dunct **Vād supprioressen** Cij

Daer die bergueterige groot es datme
te supprioze heest die sal als die

abdyffe oft prioresse vāde cōuet ghige haer
 ampt. Vvulle in sake diene vād orde lvegen
 nader regelē doe sal oft oick idē ādere saken
 diene niet ophoude en mocht. **Maer** i sake
 daer mē mede vertouē mach en mē die pri
 oresse cryge mach sal sy niet doe noch gebie
 dē bysond in grootē sake sond sodinge ge
 heetē d' abdyffe. **Maer** die prioresse inden
 siechuyse dā sal sy haer houde naelbille d'
 abdyffe oft nae rade d' prioresse. **Maer** haer
 die prioresse o' cenige noot sake o' ledich idē
 clooster dat sy niet te choor oft tot ādere lber
 kē des cōuets ē quame oft langte beyde dā
 sal die supprioresse echter haer apt v'vulle.
In ādere sake d' prioresse ampt toebehoerē
 de sal sy n'z doe sy en sal n'z spreke noch nie
 mat o' lof geue te spreke te sy dā vā so'
 derlinge heetē d' abdyffe oft prioresse. haer
 stat en sal sy n'z v'vanderē dā als die abdyf
 fe oft prioresse n'z daer ē l'bare sal sy beyde
 maeltijde auets en morges en ter colliaci
 en als mē vast aend' abdyffe tafel sitte, en
 idē capittel op d' prioresse stat. als die ab
 dyffe en prioresse daer n'z en sy n' vād mees
 terse d' nouicie en scellicre. Cij.

Die meesterse & nouicie sal die vter
werelt te bekeerige come te capittel bii
ge als die abt off abdyse dat gebiet En haer
verft vmane hoe sy haer daer hebbe sele. Als
mese da cleeide sal da sal die nouicie mees
terse wat daer toe noot es bestelle en die
nouicie neerstelyc seere en ond wyse alle or
dinacie in neyge gae en staen en in alle ha
re wese. Dat sy neerstich sy gescichte sede te heb
be in alle dinge ee tecke d oetmoedichs te belby
se. Ite ouerste en susteren bequae cere te belby
sen haer werlycke sede te vanderen haer boer
sede gebreke met die bil te bichte. **Wtdoen:**
Vleeschelycke begerte te vdrucke haer eyge
wille doer dz goet d ghehoersaehyt te doode
Alle snoede en verborpe wercke en alle ar
beyt greene aeneme. **Wtbindenge sake ende**
hanteringe des cloosters he hermelyc noch
opbaer us te ond binde maer alle goede
te diene haer celle en ruste te mine vlitich
te syne nad gemeyne oeffenige d gelboeten
des cloosters ind herlyger lesse. En alsoe al
sen skens leeren de wat tot ofer in settinge en
warege gheesteluchs behoort. **Wat rade en**
ond bysingte hare meesterse haer gemorde

scicke en ghebbene tot gheestelycke voertgange
 Die nouicie en sele niet syn in de colloquio oft
 wercke d' andere sustere maer sele de sustere
 eere biede en nauwe boer he d'erre spreke en se
 len leere met scamelheyt en vrees oetmoe
 syc en beynich woerde afboerde alme hem
 vraghet. *hanc* lichter sele sy alle becoerige
 en heymelycheyt haers herte getrouwelyc
 opbare en in haer herte hebbe dz boer he
 oft voerden abt verborge sy. Die meesterste
 sal he dagelysche wandelinghe mercke oft sy
 ict meer oft mi doe da sy sele he heymelych
 manne straffe en voetmodege venie te neme
 als he dat behoort. *Syd* nouicie veel soe sal
 me dicke capittel in he houde en leere he he
 sy dee de andere proclamere sele o haer misdact
 En die da geproclameert wort haer venie ne
 me dz sy he bene die orde te houde en vsuenis
 se te verhoede. Wat sy noot hebbe sal sy he be
 soege alsoe veel als sy vmach. Da dach treke
 ne dz sy gelect worde he vmanne dz sy alsoe
 dicke als die regel lbt es in de capittel venie te
 neme en ondbysse haer te afboerde op die
 vrage d' ouerster. *It* als sy professie doe sele
 meerstelyc in alle dingte ondbysen en leere

seye oft die n̄ scrijue e' rone hare brief scrijue
inct en pene o' dz cruy's te make by water cap
pe en wiel en wat anders noot es in die kerc
ke aende outaer doe bestelle. Die nouicien
doerde choor seye dz sy die sustere bidde ende
cusse. Die nouicie en sele' n̄ eer vā haer mees
terste geloff worde die ouerste en absolueert
he namelyc daer vā. Die nouicie meesters
se mach oick met die die haer beuole sy spre
ke op bequae stede en tyde o' die in te setten
en leere doch n̄ bylyc ind' abdy'sse prioressse
en couets tegelboerdich' alsme' silenciu' hou
den sal. **Vander kelnersten Cuij**

Die kelnerste ordineert en absolueert me
in ald' byse als d' prioressse. Alle lbtlike de
ge dingē sal sy strengelijcke sorge dragge. Tot
haer iet groots oft o' gelboelycs boer te doene
daer i sal sy des abts raet neme oft d' abdy's
se in afwese' d' abdy'sse sond' welcke orlof
sy haer niet vmetē en sal iet groots te doene
oft te geue. Die kelnerste sal alle d' genen
die abachte oft beuel hebbe' wat he daer toe
noot es besorge. En v̄sie dz die gaste crackē
en armē liede n̄ vsuet en worde. Dat die sus
tere haer gesette prouē n̄ v̄miderf e' worde

noch en doerue lbachte eer dā syse cryge. Die
 gemey spysse oft drack e sal sy haer selue noch
 niemāt anders verandere noch meer geuen
 sond orlof d ouerste. Haer selue e sal n̄z be
 sorge bā cleedere scoene oft andere dingē die
 sy noot heeft maer gelyc de andere alle hare
 nootrueft bā hare ouerste eysche. Die dinge
 die nae wtlbyfinge d regule tot hare abacht
 behoore en sal sy gte versueme te lbaer dan
 dat die abdyffe inz somege sake anders ordi
 neert wat nae wille d abdyffe sal sy haer i
 alle hōde. Sy sal wese goedlicke en sacht
 modich tot alle mesche en niet obescerde ge
 boede oft herde boerde niemāt die in a p̄n
 sy oft d andere sustere ghee vstoere oft out
 vrede. Vā haerō ampō lbeite mach sy gemey
 lyc spreke op bequame oft toeghelate stede
 en tyde mette lecke sustere. Met gaste en
 ouercomēde liede sal sy niet alleē spreke dan
 nae orlof en toelate d abdyffe. Met hare wie
 de en maghe als bā andere gescreue steet.
 maer niet mette gheblide sustere sond so
 dlinge orlof wtenome haer hulperse te
 lbare dā o ouercomēde noot sake en sy d
 prioresse niet byd hat en hadde o orlof te

bidde da macht sy cortelyc spreke. Haer be
hoort toe alle ffyse rete en alle toen allen
des cloosters in te mane betale ontfac ende
wt te gheue. Salme cenige vruchte oft
beeste vercoope dat sal sy doe met wille en
wete d ouerste. Wat noot es te gebruyc
ke d gemeyten oft elcke bysond sal sy be
tale en dz neerstelyc scrijue. En des iaers
vierberf de viermaede getrouwe rekeninge
doe maer eens in des abts tegelboerdicheit
oft de ouders die die abt daer toe roept in
tet abdyffe. Welcke suster d kelnerffe ge
gene wort die sal i aflbese d kelnerffe haer
ampt in alle dingge die haer niet v boden
en sy vbusse en die wyle de selue orlof heb
be te spreke maer i tegelboerdichs d kel
nerffe niet doe te waer haer gehefte noch
spreke da alsoe veel haer tot hare wercke
beuole es en noot. En oick ns of drage sy
de gemeyne last des conets mede te drage
te sy da die ouerste anders orbor d iet. Wat
die kelnerffe te doe heeft va des gemeyne
conets wege binen clooster oft boerd bis
tere dat e sal sy ns doe da in bybese haer
der hulperffe oft d abdyffe. Maer i cley

ne dingē mach sy spreke in bylvesē vander
 seymcesterse. Die kelnerse hoe wel sy als
 martha dz abacht dz sy heeft. m̄ veel dinge
 vstroyt en becomert moet sy doch e sal sy
 haer temael vande conet niet vrede make
 noch dat sileem en ruste d'celle n̄ temael
 vboepe off haer daer vā veruere maer als
 sy mach en ledich is te lbercke en by dz con
 uent gaē ouck totter celle als tot eendseke
 re en rustenre hope loope. Dat sy met lese
 bede en bedachtunge beddige moge die ver
 storrege belbeghinge haers gemorts come
 de vā vtblendger sorgē en oledē en met gres
 telijcke troestunge haer koele. Es sy hier in
 vsuelick off wort sy vande te veel milde off
 te ryue off vsmayende en dicke gestraff haer
 niet en befert da salme een ander die beter es
 in haer stat sette. en haer haer celle hreft n
 belbare dat sy haer salicheyt des te sochful
 delijcker mach lbercke. Sy sal op die selue
 tijt ind seluer byse gelijck die prioressē ab
 soluerige haers ampts begere **vand san**

Die ouerste sagerse sal ind' gresse' eb
 rechte choor staen en die ondsre sagerse
 ind' slincke choor. En ee ieghelic sal i haer

choor die susteren vmanē eē drachtelijc te sin
ge. Dat sy ordelycke staē en sütte byde boec
ke bliflich versie dat gree versuēnisse eē ge
schie. antiffe begīnē respōsoria clep oft
groot vsc d respōsorie oft versy kel te si
ge lesse te lesen. En elck vā hē sal i haer
weke nade vsc De in adiutoriu des nachts
te mette begīnē dz vers Dne labia mea dz
imitatoriu de ierste psalm Dierster en tthe
der nocturne Die cantica d dder noctur
ne Te laudes De miscreat en de psalm
dieme daer na singet met eē añe oft alla
Die psalmodye prime terciē sexte noene
vespere en cōplete en de ierste palm te ves
pere en te beyde nocturne m̄ veel antiffe
hout da sal die sāgerisse d die weke es de ierste
psalm begīnē als voerscreuē es. Maer die
andere selē eē reghelycke in hare choor op
die añe begīnē. Ald' salmē doe i vigilie
alsmē die singet. Wies die weke es diesal
oick die vigilie begīnē als mē die leest ock
die psalmodye vā onser lieuer vrouwe ge
tyde en vne totte selue getyde. Kyriel
alsmē die singe sal. Alle cantica de euā
gelio. Alle die groote respōsorie en iiii

tatoris. Die ane op die psalmē die ane vā
 de comēoracīe en suffragiē. Inde capittel
 de psalm de profundis Tot beyde maestlyde
 bndicite nade ete die vse confiteat' oft me
 moriā nade tyt de psalm miserere slecht
 idirectū. Des sondaechs nae prime gēuē
 vult Die ane. Asperges tollter hoornisse introit'
 mshare vse en glā introit' vshale graduael
 alla tractus. sequēcia offertoria. sels met
 syne vse agn' dei dylberf glā in excelsisen
 credo. nade priester beāine' et in terra ende
 prez' onipotete. Als eenige fresse sūmum
 maine' oft mūn' ind' lbeke' d' ondstē sāgers
 se gebiele dā sal die sāgerre temael aed
 ouerste sāgerse gae' opde feestdach begun
 nende d' ierster vesperē Des gelycs sal oick
 die ouerste sānerste beāine' oick opstech
 te dāre' oft cley' fresse' tot alle' de lberke'
 die den abt te doe' plegt gelect m' sonder
 linge' en hoochtlycke ornāme' als in
 professie. Itē die boecke' o te deyle' ind' pro
 cessie' en die te corrigerē oft noot lbare. kat
 me' ind' tafele' besien sal tlycke' tekene'
 en nerstelyc' vhoede' dat sy die ordinācie
 nze' vkeere, verlbādelst sy eenige suster

ind officie Welcke sijn wat allee doe sal
na die dat sy haer ind tafele geteck et ge
sien heeft dz sal sy die die sy vlvadelt tytlyc
ke künisse doe in ee boert oft tecke vma
ne. Die susterre die eenich werck te doe cry
ge daer by sy ns te chooz gegae e conc oft die
in ds sieckhuys gae hebbe sy eenige officie
dat sele sy d prioreffe oft sa gresse te kine
geue dat dat alsoe vsie word dat o haer
aflese ghe vsuenisse e geseie. Der sa gres
se behoert dz sy op die tyt huille ds ampt
d gheerd die daer usen sy oft iemat anders
heete doe. Die processie te ordineren te
ordinere en te secke watme daer doe sal
De sanck en psalmodye i mate te houde
die ontrecht heeft te end wyse. De ghene
die d tafele lese te wyse wat sy lese sal te sy
dat haer die prioreffe ond bo de. Om d chooz
boecke wille als antiffenaer graduael les
boecke oft collectenaer oft daerme wt te
refter oft collacie lese sal. soe mach die sa
gresse i elck officine oft plaetse gae daer
sy merf dat sy syn en nemese oft iemat
daer e es. Waer is daer iemat ine da en
sal sy ns ine gae maer daer buyte blyue

stne en wyse datme haer dat boeck geue
 dat sy soect off metter hat ee trecke geuen
 en orlof crischen en gae selue i en neme
 dat Die boeckē die de susterē ee ieghelyc
 ke wtkiese bysond voer haer studiu sal
 sy inde begine d valte inde capittel tot
 gheheete der abdysse de susterē deylen
 Alsmē ee suster berichte oft de olye geuen
 off doode begraue sal behoort haer te bestel
 le. Wie dz by lbafer wiceroeck vat cruce en
 and deser gelycke dragē sal de xxx^{to} dach
 te telle vande naeste dage d begrauege ha
 re nae in dat doode boeck doe scriue die se
 scriffe inde capittel vmanē haer te gedie
 ke. brieue diemē voer die doode sinde sal scri
 ue en die vā andere cloostre tot os gesit
 worde inde capittel te kōdige oft die lesse
 se beuele te lesen. **Mē** sal wete sterft ee suster
 ter eer die complete wt es dā salme de selue
 dach teckene in die brieue diemē voer haer
 sende sal. **Sterft** sy nad complete dā sal
 me de andere dach scriue. Die tllbesager
 sen sele he hoede dz sy vande dienst gods ne
 en blyue bysond daer die weke es. **Als** dz
 doch o eenige nootsake gesiede dā sal ee

and daertoe bequaer vande ouste in d' sel
ue choze haer plaetse belbare. **Vād custerse**
Wat suster ee custerse vand' abdyse **By**
sen geordineert wort als sy die stotel
heest sal sy al dz ind kercke oft custerse es
totte dienst gods behoorende, als boecke kete
te en heylighdo cleynoot en priesterlycke or
namet en ald andere sieraet oft wat tot
hare dienst behoort ond haer hoede neme.
En op eene brief teckene die sy behoude
sal en ee and geluck d' abdyse geue op dz
sy wete waer af sy rekenescap geue sal alst
noot bare. Die custerse al dz sy te belbare
heest sal sy neerstelyck belbare en dielbil
besie oft daer iet gebreec oft te scade wort
waer iet ae priestelycke cleedere oft andere
iet dz totter kercke behoorde gebroeke oft v
sleten oft datme in eeniger wyse wed oft
andere make soude dat sal sy bestelle dz
sae gemaeet worde. Alle dick scoen en reyn
houde wat orey es terstont doe wassche. En
vlifelyc. vhorde dat ghee ghelbrde ghelbaet
waner dattet iet out es tot andere saken
buyte de dienst gods georbort en worde.
En als sy deser ghelycke eenich vbrat heest

Die assche sal sy doe op ee heylige plaetse leg
 ge. Die corporale salme vade ald luyster
 ste reynste blasmaecke en in ee reynesap
 ne oft sacke te same legge geboude. Alsme
 die corporale oft kelck doecke wassche sal
 die sal die bichter selue wassche in eenē bate
 sondlinghe daer toe gelate. Dat ierste dier
 af gelassche in dz bier ghite dz ander voert
 op ee rey stat. Als sy da ghelassche en een
 weynich gedroecht syn salmese styue mette
 beste mele daer toe bereyt en da te mael la
 te droecht en effe in eenē gelette gelasen
 ste eenē reyne doeck daer o d legge. Der
 custerse behoert oick toelby en olye was
 die kercke te besorge als daer gebaock es die
 kelnerse te heysche wasse en ructe kerssen
 selue oft ^{die} and doen make die selue op ee be
 quae plaetse te belbare en alser iemat noot
 heeft te geue kole te besorge en te onsteke
 als des wilters noot ware de priestere oft
 dienare haer hande te wermē en wat ande
 totte outaer noot es die abt cappe staf ende
 ander steraet waneer hy die or bore sal bestel
 le kerse assche palme en bier te segbene
 op die gesette dage die kercke tamelyc te

seickē. Die kerste palme als sy gesegget sy
met haer hulperste de susterē o te berse. die
palme als dat offertoriū gesiet es by ee lese
en belbare. Alsine eed suster de heyllich olye
geue sal berck daer die priester sy vigerē
ae droeghe sal en wat anders noot es te le
stelle indat sieckhuys. Als die cracke geo
lyt es dat berck te berne en die asche da
mutter ablucie vā des priesters vigerē i dz
vier ghite. Des sondaechs sout en wāter
te seghene in die kercke bestelle na mussedz
sout wat mette soute inde rest draegē. Per
sic altyt wāter en rey hātdwale de priest
oft dienaarē haer hāde te wassche en te dra
ge. Die apulle en anderē vate totte heyl
ge dienst behoorende dicke wassche die lāpe
rey make die klokke smerē, de choor dicke ke
ren by sond die kercke en capelle. En de o
ganck de groote hoochtyde en als noot es
met haer hulperste kere haer behoert oick
toe op die tyt te wachte dach en nacht den
dienst gods te besorge die bre clocke te sette
die susterē te wecke dat secke voer de gely
de te luyde en alle luydinge ordinerē. Off
sy ondyde te sprade te mette luydet dz sal

sy d' p'rozeffe oft sangeresse ondblyse dat sy
 o die costheyt der tyt dat officium te grüger
 doe en sy sal haer scult daer vā in de capittel
 spreke. **Maec** de wytte donderdage besorget den
 herlige olye als die oude lbt es. Der suster die
 haer te hulpe gegene es mach sy te nootruet
 teger tyt oft daggelyes gebruycke daer na die
 abdysse oft p'rozeffe aengesie die nootruet
 goet ducht. **Te** sal oick gee suster buyte de
 choer in die kercke gae da te hoochtyde die te
 siere en bereyde doch da niet allee gae. maer
 die abdysse in die custeresse oft die custeresse
 met alre and' oude wylse susteren en dz op al
 sulcke tyt als die kercke buyte en binnē ge
 flote es. **Te** sele oick gae mās oft abachs lie
 de da in die kercke gelate lhorde da in bylbe
 se des bichters dz verbiede wy alle en elcken
 bysond vā wat apte sy oick syn ondpene
 leuoxs culpe. **Die** sal oick vhoede dat nie
 mat in die gerycamer e gae. als eenige gast
 te op die bichthuylse sy. op dz sy die susteren
 niet en sie noch en hoorē. **Vād** *libraria* oft
Die boeck meestse boeck meestse **Chy**
 sal alle boeckē des cloosters die totten
 dienft gods niet en behoore. o d' haer belba

ringe hebbe En ee ieghelyck bysond' in
hare nae opscrift bescreue hebbe en dick
wil tesse dat sy niet vloze en worde. Oick
neerstelyck mercke dz sy in bande molte
oft va andere gebreke te suede oft gete
en worde. Die boeck meesterse sal oick die
selue boecke op ee brief bescreue hebben
dat sy va he alle rekenscap moege eyssche
oft gene. Sy sal oick die boecke teekene
als mensc iemat wille clooster sent en een
pant oft scrieff daer af neme en dat be
ware te diut da die abdyse gee noot te
sine. Des saterdaechs inder l'cke quadra
gesia sal sy die boeck diene des naesten
dachs o deyle sal ond die suster bringe
dat ee elcke daer l'k kiese. Ende die sy op die
tyt heeft l'ed op haer dragen me en sou
de da elckelyc daer va weder o deyle. Des
naeste daegt als des sondachs quadrag
sime sal sy die selue boecke die die suste
re gecore hebbe in dz capittel dragt. En
van gheheete d ouerste hare brief va boec
ke lesen da vader sagerse o gedeyst boec
den nae dz sy l'et gecore ware. Die libera
ria sal eene scoetel hebbe va d liberie en

niemāt anders te sy die abdysse priozesse
 oft eenich ander suster dient die abdysse
 vhinghet. **vād cleeđ meesterse' Cviij**

Die cleeđ meesterse mach vmanē :-
 die scoe te make nae verse' pelsmaker
 sen en welberse' alleē in hare amptstede en
 daerme die cleeđ legt alleē o' profyt en noot
 haers abachts. Anders en sal sy mette eenē
 oft mette susterē niet spreke te waer dan
 wat costelyc te spreke als haer sake toequa
 me die sy niet eenē tcecke oft wyse niet lbtge
 rechte en conde. Sy en sal oick niet vāden
 choor oft couet blyue sonē sondlinghe orlof
 der abdysse oft priozesse. haer behoert te be
 zorgē en te vmanē cleeđ syne vulle doecke
 pelse, scoe d' susterē en leecke de gaste crac
 ke dienaers gesine die bedde ghebat tafel
 sake boerdbele hantbele droechdoecken
 voer dz mādaet d' susterē En gaste oft ar
 melicde, gordelē messe' gressie tafel met
 pēne coker oft scrystgetulbe En wat sy te
 belbare heeft hoede dattet n3 orēy en wor
 de oft vande wormē oft motten gete e wor
 de dicke besie en scudde En nae vmoegē
 des cloosters ee rechtelyc geue wat hē noot

es. Waer cappe cuculle rocke nielbe pessen
en wat anders groot en costelyck es e sal
sy niet geue sonder sondlinge beten en wille
der abdyse. Anders cleydige mach sy geue die
oet redelyc bidden. E ieghelic sal he oick hoe
de dz sy n3 ouerblodich e eyssche en wat he o.
sy noot dorst vleet wort neer stelyc helbaren
Welcke sust al soe vsuelycke ware dz sy haer dick
vloze oft eer tyt vsete oft haer n3 genoesse en
liet m3 die dat me haer gheest die sal me tolt ab
dyse side sonder welcke sonderlinge vbi gennisse sy dat
ee noch dz ad of fage e sal. Wy wille dz alle sus
tere diec vmaet sy dattet i gredlyc eed none
tamelyc e es eenich cleet o smoehts te vsmade o
pebaer o gemake e vbi ge haer da ee ad te ey
sche dz sy haer doch n3 vmete e sal te doene sy e
sy haers wille oetmoedlycke wt gega. Die suste
re e sele oick haer cleedere o d ee n3 vma gele noch
de d ad cleedere oft iet ads dz haer gegene es son
der of o uerste geue. Die cleed meesterse sal de tyt
baer neme vba neer me die cleedere wassche sal en
besorge dz die regne niet veel gelwastche e wort
off die orey terstot gelwastche. Het es genouch dz
me des witerse te tlye maede en des somers alle mae
de off daer by hede wassche off me machse soe die

ke alst noot es wassche Die ouerste cleedre salme
 seldē wassche ketele en cuype en wat anders noot es
 sal sy off die sieck meesterse. vlbare. En als sy eenē
 gemeyne wassch wilt wassche en dz daer noot es he
 reet heeft sal sy de sustere tytlycke die wete doe
 doer ee tercke id tafele dz die ict oeytē hebbe
 bringe. Da sal die cleed meesterse sustere te hulpe
 nemē. die haer daer toe noot duct sy en de waf
 sche doe. Alst gelwassche es e salme die cleedre
 alsoe nē ophāge te droege dz sy iegelyc wārdē oo
 ge hāge. Als sy al droege sy. da sal elck sust ne
 me dat haer es. Wie ādere dicke noot heeft huue
 oft ād doecke te wassche die salt selue wassche
 op ee and tyt. **hād sieck meesterse cix**

Die sieck meesterse behoort dz sy barmhertich
 en medelude dz sy die alle daer alsoe dicke
 alst noot es die cracke hysitire sal. En wat sy siet
 dat he noot es sal sy wster cocke oft keld bestelle en
 nae hare vmaege en goede des cloosters sochful
 dich berende. Welche cracke doch vmaet oē regu
 le neerstelyc te bedicke dz sy niet ouerhloede sūc
 e cyffche oft murmurere. Die he diene nē bedroe
 ue als dz sy gedicke haers aegte nome staets als dz
 gelyck wa neer sy gesot vā ādere gesode wbeerlyc
 keliede odfacet hebbe. So sele sy ouck hebbe als sy

crack sy vā lweerlycke cracke odfacet. Doch sal
me vhoede dz die cracke vāde dienerffe oft āde
re nē vsuet e worde. Per sieck meesterffe es vhuic
o orbor en noot d cracke mzhē en ādere te spre
kē, sy sal haer doch hoede dz sy des orlofs nze mis
bruycke. Wāt al e wort haer gee tijt vboode te spre
kē mē die die femael crack en vast te bedde lyygē
Doch sal sy op die tijt als os behoort streyge silēciū
te houde luttel mē te selue spreke. Maer mette ā
dere die die pōresse dūct dz des gheē noot e es sal sy
op die tijt haer femael nē vmete te spreke bys o d
sod noot. Sy sal de cracke boecke besorge dz sy haer
getyde te famelycker bedē moege en als noot lba
re die getyde oft heylige lesse voer hē lese. die wer
kē die sy vāde choor oft liberye gehaelt heeft tytlyc
kē daer lbed drage. Die sieck meesterffe sal voer die
sieckē alsoe dicke als syē begere ide capittel vnie
soecke en haer id susterē gebet beuelē. en tyget
dz daer it gemey alle geset wort oft oick eenige
pclamacie ouer hē gesiede sal sy hē opēbare. Sy d
veel sieckē ide sieckhuysē als die ete en alle dūck
bereet voer hē hebbe moege sy hē selue o d ee die
nē dz die sieck meesterffe te choor oft byde rouet gae
est datter maer ee siecke en es en dies begert se
sal sy by haer blyue alsoe dicke alst noot es. het

sy o'c oft o'beel siecke mach sy bade choor en couet
 blyue doch ms wete d' prioressse oft sy sae lagen
 tyt heeft dz sy haer die wete doe. In die cokē held
 en ad officine mach sy gae. alst noot es o' d' crac
 ke Wille Der cracker cleedere sal sy scudde en rey
 make haer boete sal sy wassche als sy n'oot heb
 ben ee bat make ms wete d' ouerste sorchfuldich
 vhoede dat sy ms bichte en mette heylige sacra
 met en h. olye n'z' suet e' worde. En de' abt oft
 bichter tytlycke o'tbiede als die crackz swaerd
 begint te worde. Alsmē die siecke berichte oft d'
 heylige olye geue sal da' sal sy die plaetse be
 reyde en wat noot es te bestelle sal sy besicke.
 Als sy die boecke siet dz die cracke sust' steruen
 wilt sal sy stadelucke doe rantele i' de' pat. En nest
 nach ee licht doe ontstake, dz doode lichaē mette
 wettekē diet die abdyffe hert doe rey make clee
 de en op die bare legge. Die bare lbed bade gra
 ue draege en belbare. haer behoort oick die crac
 ke als sy iet mis doe te p'mane oft te scelde en
 als sy he' n'z' e' betere d' abdyffe te segge. Als
 haer dūct de eeniger sust' n'z' noot e' es sāger i' de
 sieckhuse te blyue dat sal sy d' abdyffe oft p'
 oresse te kinē geue. en i' hare bescrey dithz la
 te oft die sust' meer berbertichz en recreacie

noot heeft oft n. Die sieckmeestse sal die baten te
bade oft late d'susteren nootdoerlich rey houden
en te bequame tyde lottgeue. Alsoer g're siecke
en sy daer sy niet oledich es da sal sy haer ordi
nacie en orde houde gelyc ee ad'suster vader

Die seyfmeesterse salme seyfmeesterse ex
sette ee vade ghelielde susteren. Die god
tiere en gespreklich sy en anders gesciet naelbt
Vorsenge d'regule alsoe v're dz sy mach. Welcke
ee camer byd seijue hebbe sal daer sy o menichful
dichs des dienst lulle lese bede en lorchē sal als
sy ouer misse te hoorē haer getyde te lese oft oick
mette chooz te gane te capittel o crāchs oft late
d'andere oft eenige adere sake va daer ghige da
sal haer hulperse die wyle die seyf belban. Sy sal
inz grootē neerste boede dz sy nietnat va binten
daer come d'ē ledraue. Als iemat belt sal sy seg
ge bndicite da oetmodelycke vrage wie hy es oft
wat hy beghert als sy da v'nomē heeft sal sy
d' mēsche inde spreke vinst late beyde. En gae en
segget d'abdyse en geiue l'bed come. Mēyt sy
dat mē d'gast i late sal da sal sy hē o'derlyse hē
hy hē ind' ontfaeknisse hebbe sal en da hē n' meer
toespreke tot hy elbech gaet. Ruame eenich gast
die de seyfmeesterse spreke wilt, en daer o alleē

daer comē lbare alsoe saē sy dz verstaet op dz syn
 gesie en boerde vādē andere lbt gesceerde vād or
 de en regel Wille lbi en beuele stre gelucke dz
 sy gaet toff abdyssē en cysche orlof te spreke
 Die haer di ee teste gene sal oft selue by haer
 gaē de gast te ontfangē en aē te spreke. **Vād gast**

Ottre gastmeesterse salme ee meestse cry
 kiese vā de geluelde oft seecke susterē en
 getrouwe sy vā sede en boersienich en geleert oft
 sy mach. Die die ouercomēde gaste inichlycke
 of funge en alle tamelycke cere belbysē al dmeest
 de geestelycke en deuote mēsche en ee icarlic
 ke nae sy lbeerd cōne diene en toene sy sal neer
 stelyc boersie dz dz gasthuys alle tyde reu en ta
 melyc gesiert sy beyde daer sy etē en slape selen.
 Ond haer hoede en sozge sal sy hebbe al dz toff of
 fā gige en tamelycker tracteringe noot es. haer
 behoort te vsie wat en als sy etē sele haē ende
 waer sy slape sele en hē te tafelē diene. Dat mā
 daet sal sy oft ee and heete bereyde als dz bereet
 es en cōplete inde chooz lbt es sal sy wicke die
 de mādaet sele dā. En oft docker lbare mē cen
 licht voer igae als sy daer igae oft wed comē by
 sod voed abdyssē oft pōressē. En waer des noot
 dz mādatū hulpe doe Cracker gaste armē oft

ādere rijke oft die bare groote soege draegē. Sou
de mē dat mādatū doe als die susterē te bedde
bare. dā salt sy mett' kelnerse' oft m' eed' ad' en
die abdyffe: oft die poreffe n' daere' bare. **vād'**

Die abdyffe' en' couēt's segel' c' xij
abdyffe sal eene segel hebbē die sy in
sake harer officie' gebuyckē. **M**aer i' sake en'
haterige des couēt's allec' aeggaede sal sy hare se
gel n' allec' gebuyckē so' d' wete en' wille des co
uēt's. **M**aer sal mē i' sulckē sake' eenige brieuen
make' oft geue' m' des couēt's wille die sal mē m'
des couēt's segel' segele. **D**er abdyffe' sal mē hare
segel late' in haer behout. **M**aer des couēt's segel
sal mē geseote houde' i' ee' keste oft seryne m' drij
oft vier o'd'sceyde' sloete' en' slotelē. **D**e eene sal heb
be' die abdyffe' de' ādere die poreffe' de' derde' ee' vā
de' onste' susterē. es' d' sloetelē vier die sal die kel
nerse' hebbē en' sele' die sloetels vā' gemeyne' co
set' d' abdyffe' en' couēt' belbare. **G**heuielt dat ee
nige' deser' voerscreue' vier' o'eenige' sake' daer by
niet' gesy' e' co'ste' als mē die kiste op' oft toe' doe'
sal' dā' e' sal mē de' sloetel' de' ādere' drey' n' late'.
Maer eed' ad' getroulber' sust' vā' d' couēt' beue
le' soe' dz' alle' wege' te' m'iste' drij' daer by sy' als
mē die kiste op' en' toe' doe' sal. **E**n' cleke' sal syne

floetel belbare. Gelycker luyt wille luy datme
 privilege heylighdo en iulveele en gereet gheft
 belbare. des me us dagelyc e behoest byso d oft
 ee merckelycke somelbare. **hoemē dz lberdige**
h. sacramēt en heylighdo hōndē sal cxij

Dat lberdige heylige sacramēt des lichaes
 xpi salme omd cracke lulle alft gelboe
 lye es hōndē in ee rey vat niet houte gelase oft
 aerde. Maer i ee gulde siluere oft elve bene son
 dlyge daer toe gemaect en ghelbydt. Per heylig
 ger ghebey te salme oick i grooter eere en rouc
 reeie hebbe en alle wege i reyne casse hōndē oft
 sy us costelyc e sy. **Wie i dese boerscreue**
suelycke bonde lborde sele vade plate en visi
tator s scerpelyc gecorrigeert lborde en mslber
diger penitēcie betere. vād couersine hoemē

Met die oftagē en proeue sal cxiii
 ee d die couersine begert te lborde salme
 doe als boerscreue es vā ee d die ee none begert
 te lborde lbtgenomic datme haer us brage e
 derf vā leerige oft ad dick die ee hid sy mochte
 ac die gatyde me e doet dā o ad sake. Als syot
 fangge es sal sy a proef iaer hebbe en ee d meef
 terste beuole lborde die neerstelyc op haer mere
 ke en od wyse vā alle sede en orde. **Wie e sal**

haer die regule ns alle mael per ordine wt lese
maer alle die capittelle die haer so sligē aegāe
salme haer bediede. **N**ade iaer salme haer te ca
pittel **B**ūge daer sy haer lāge venie neme sal en
opstae vā gheheete d' ouerste **E**n als sy gebraget
es en daer op grātboert heeft gelijc mē haer te
voere leere sal. **S**iet dā die abdyffe dat haer gemoe
de vast es i te volherde en sy mēte susterē haer daer
op beraede heeft sal sy haer en d' susterē wille ope
bare **E**n als die scrickige en wtrechtige vā hare
goede geseiet es salme haer heete wtgāe haer tott
professie te berende **E**n haer meesterse sal haer
leere hoe sy haer id' professie hebbe sal. **E**n oft sy
niet scriue ē can. sal haer die meesterse de brief
haer scriue i deser maniere. **I**ck sust' **M.** geloue
statasticheyt en bekeerige my d' sedē. **E**n gehoer
sācheyt voer gode en syne heylige in dese cloost
ordes sachi benedicht dat gesticht es i iere. **12.**
en i te grātboerdicht her **M.** abts **W**elcke p'fessie
ald' te ductsche geseuē die noucie boerde of
fertozm' staede achter de abt lese sal eest dz ns
sre vā burte segge mē hooger stōme. **E**n met
hāt dz trecke des heyligē auers op de brief ma
ke op die rechte syde des outaers offerē en den
outaer cusse. **M.** esal haer ns alle leyde die

sustere maer oick die couersine te cusse oft hare
 gebede te benele. Anders salme boer en nae ms
 alle dinge ms he doe als voerscreue es. **Wat die**
Gee couersine e sal couersine bede sele. **cxv.**
 ee boeck hebbe noch iet seere da pr nr aue
 maria Credo i den en vsykel dyer sy noot heeft
 Als Oer i adiutoriu. Dne ad adiuuadu gla pr
 Sicut erat. In noie pris et filij. bndicam dno
 Requiescat i pace. Reque eterna. Per dñz
 nrz. Confiteor en seue psalme it duetsche Ende
 maecht sy soe e sele sy dit nz lbt es boeck oft bucf
 lese maer va burte. In betaliage haerer getyden
 sele sy neyge kniele en rechtstaen en i ald obser
 uacie deser gelycke sele sy he neerstelycke de ge
 wielde sustere te gelycke. En sele seue lberf des
 dachs gelue de gelbielde sustere god hare scep
 per loue. Dat es totter nocturne snachs te lau
 des pme. terci. sexte naene bespe en coplete. en
 berde snachs te mette en totte dachs getyde se
 le sy die selue gebede dz es pr nr oft credo boer
 segege gebuyat oft opde knie nade ljt als die
 gelbielde sustere en he da oprecht en metten
 cruyce teekene. Sy haer lbe oft meer da sal die
 ouste seate. Dne labia mea die vsykel lbt
 die ad at boerde de selue vse en dz dylberf v

hale dā sele sy stillye p̄ n̄r seyye. Als dat
Abt et sal die ouste dat syt alle hooren lesen
gloria p̄i Die ad̄ ātlboerde sicut erat. En al
dus sele sy xxx lwerf p̄ n̄r en̄ gla p̄i. sicut
erat seyye. Als sy gla p̄i seyye sele sy neyye
als sy xxx lwerf dit geseyt hebbe sele sy seyye
Kirieleys. eens x̄pel noch eens kiriel. dat ierste
kiriel sal die ouste beeyne. Dā sal die ouste d̄
p̄ n̄r temael lbt seyye. dat syt alle hoore te met
te en̄ tot alle getyde daer nae per d̄n̄z n̄z en̄
die ādere sele ātlboerde amē Dā sal sy seyyen
B̄ndicam̄ d̄no. die ādere deo grās. Totte dachs
getyde nae de in adiutoriu sele sy neyye die oust
te seyye gla p̄i. die ādere sicut erat. en̄ boert
als boerscreue es sod̄ dat sy te laudes huy p̄
n̄r en̄ gla p̄i seyye. en̄ te besp̄ere x̄ m̄z gla
p̄i Totte ādere getyde b̄ dese maniere sele sy
altyt houde. Maer op freste vā x̄ij lesse sele
sy te mette lx p̄ n̄r en̄ gla p̄i seyye. Als sy
elck allec oft inde choor b̄ine d̄ dienst gods sy
sele sy elck allec stillye bede. Sy sele oick op al
d̄ ziele dach sy tolle officiu defunctoz en̄ seyye
die sene psalmē en̄ l. p̄ n̄r en̄ aue mā. Al
d̄ sele sy oick doe id̄ stede daer mē nae sinte mi
chielē misse gedachtenisse d̄ ziele te doe plegt

Als eenige ghebeliede suster conuersine oft nouwie
 gestorue es oick dit selue lese. **I**nd' andere so dli
 ge vigilie die dz couet bine de iare houde. Als ee
 voer die abte ee voer haer ouderē. vier voer die
 susterē bā onser v gaderige. vier voer alle die oē
 goet doe. **T**ot die vigilie dertichste en iær getij
 de eē ghebelied' susterē conuersine en nouwie
 sele sy telcke segge by miserere en seue p̄ nr.
En sele oft sy moege tot die vigilie en misse
 sy. bine de dertich dage alle dage seue dz iaerge
 tijde voert voer ee ghebeliede, conuersinne nouwie
 alle dage tbe p̄ nr. **I**te als eenich broed oft co
 uers ees anders cloosters oser vnie gecodicht
 wort by p̄ nr. voer alle ad doode diemē dage
 hys ide capittel met name oft met brieue codicht
 alle maēdage by p̄ nr en dz toe d' bode. **D**es dachs
 eens als sy haer werck beghine sele ee p̄ nr lese
Vā begine tot paessche alle dage n̄z aēdacht de
 psalm miserere mei de? met dzy venie. op de goe
 de bydach sele sy te misse totter noene i hare ge
 bedē sy. **D**ie n̄z meer dā de psalm miserere e con
 nē en ghe ad psalmie die sele die alsoe menich
 werf segge alsoe meniche psalm sy gesect sou
 de hebbe. **T**ōne sy oick de miserere n̄z soe sele sy
 voer elcke psalm dzy p̄ nr en **A**ue maria seg

ge Dese maniere en ordinacie sele sy houde dz sy
tot alle hare gebede sond totte groote getyde en
Wat sy voer die doode lese ierst segge sele desen
Vse. Adiuutoriu nrz qui fecit. da voert dz gebz
vuolge als voerscreue es. Maer elcke psalm die
sy segge gla pri sicut erat da kiriel xpel. Ky
riell. Off d psalm n3 meer da ee e es. esser hed
veel da sele sy totte gla pri sicut erat des leste
psalms kiriel xpel Kiriel segge en pz nr besluy
tende. Ver dñs nrz amē. Wat sy voer die doode
sele lese. sele sy slecht beghine n3 daer voer segge
de en nae elcke psalm requie eterna. te lesten
n3 kiriel segge maer slecht pz nr besluyte n3
Ver dñs nrz amē. da requiescat amē.

*hoes sy
sele opstae en inde choor gaē oft ophoude vād*

Alle werck dage i die me arbeide *arheit et bi*
sal beyde somers en witer wtgenome die
dey dage voer paessche. Als sy gelbeet sy vader
custerse oft haer hulperse te laudes ter groo
ter mette sele sy opstae en gaē ide choor. Als sy
daer mette laudes pme gelese en misse gehoort
hebbe sele sy te arbeit gaē. En ierst segge de
Vse De i adiuutoriu gla pri en pz nr haer ad
getyde des dachs moege sy sbercke dachs lese
inder plaectse daer sy arbeide en kniele oft

neyge niet. vsueme. Die vā hē grenē off cley
 nē arbert bīnē cloosters doet die sal oick haer
 āder getyde idē choor lese bysod die cōplaten
 Als sy hoore dstecke datmē cliyt totte heylige
 sacramēt bīnē d' hoomisse sele sy haer knien
 buyge haer sy idē arbert sy. Die dzy daghen
 voer paessche en alle sodage off freste daer
 mē nē arbert sele sy opstaē alsinē die groo-
 te mette begīnē sal en gāē idē choor en daer
 blyue tot die mette wt es. Op die selue dagen
 sele sy oick talle getyde en te misse en haer cap-
 pē aē hebbe oick totter tafese. Die vze d' rusten
 salinē hē soe matige dat sy nē mī dā senē vze
 te flapē en hebbe. Vā hātberck sele sy ruste op
 alle freste en dage die mē gemerlyc vā gelode
 d' heyliger kercke off sod'linge plaetse daer o-
 se cloosters ligge vā isettige des stichstē off
 gelboethert opēbaerlycke viert op die mercket
Vā slyge en ādere poeten i die hē die cōusine
Op alle stede d' gelbiedē gelycke sele exbi
 en officīnē daer die gbelbiedē silēcium
 houde sele die cōuersīnē oick slyge noch sod' or
 lof op gēe plaetse gāē die dē gelbiedē v'bode sy
 daer i te gāne te sy dā vā haer beuelē off ābachē
 wege op de doerpter en in haer eke sele sy oick

Abryge oick als sy opde houē sy. oft sy te same
ete. En ad' i alle dige sele sy vboede sy gelyc de
gelbielde sulēciū te houde. Maer i hare apte
oft arbeyt moegte sy o profyt en noot spreke
Die couersine sele d seluer spysē geluyck den
ghelbielde etc. als sy gesot sy gelyc de gesode
gelbielde. crack geluyck de cracke gelate als de
gelate in eed geluycker mate. Sy sele geluyck
de gelbielde vaste die abdryffe e doe he da ge
nade en o des arbejts wille die vaste vāder
regule dispēseerde tot welcke sy ee goedtiere
merckige hebbe sal en genadich sy bysond als
de arbeyt groot es. Doch wille lby dz vaste ide
aduet en des bydachs vāde yd 9 septēbris tot
ae die vaste vā he alle gelyc gebode vaste ge
houde hebbe. Die couersine sele late d āderen
als die ghelbielde late en bedde gelbat als die
ghelbielde en gevelet slape so der dz sy ee sca
pelier voer haer habyt draeg sele. Sy sele ock
discipline neme op die dāge alse die ghelbiel
de nad regule plegt te neme. Oft conigt vā
he o oledē oft ādere orsake die discipline op
gesetter tijt disuēde te neme die sal daer nac
soe sae sy cā die neme en soe menigē dach
spysē die nē pulmet en sy eberē soe menigē

dach sy vā haer vsuēnisse vsuēde. Die cōuer
 sine en donatē sele hē oð ee die oude die iōge en
 die iōge die oude susters heete. **M**aer die ge
 bielde bysod die oude sele sy noemie nonas
 oft mæd maer die ādere iōgere susters maer
 die abdysse sele sy vrouwe heete. **Q**uame eeni
 ge cōuersinne tot eenige cloost vā oser orden
 daersal sy temael haer orde en disciplyne hou
 de als die cōuersine dier plaetse doe oft als
 syā haer eyge cloost dede. **S**od dz sy n̄ te capit
 tel gae e sal sy e soude daer blyue. **vā bichte**

Den sacramēt der cōuersinne ex vijs
 die cōuersine sele geluck de gbelielde des
 iaers vierberf hare abt bichte en de vier
 tie dage hare bicht. **O**pde ierste sodach vā
 elcker maet hē bereyde te heylige sacramēte
 gae te sy dā ee hoochtijt nakende i die h̄z n̄
 tamelyc e es haer daer af te trecke. **W**at dan
 moege sy met orlof d abdysse oft bichters des
 heylige sacramēt des sodachs late en opde
 hoochtijt te gane. **S**y sele hē boer de heylige
 sacramēte m̄ bichte en abstinere bereyde te
 miste eenē dachen m̄ ad deuocie. **W**ie by hare
 sculde op gesette tijt versuet te bichte die sal
 also lāge telwater en te broode vasse oft noch

swaerlycker peynige na raet d'ouerste. Die co
uersine sele alle sodage id' gelbiel'd capittel gae
sond op paeschdach pinxter en als kerstdach op
ee sondach valt wat da sele sy op sinte steues
dach en des dachs nac paestche en pinxter daer
sy. Met alle adere sake salme nz he houden
en doe gel yck de gelbiel'd. Als sy swaer ende
lichte scult sculdich sy. sele sy genoch doe gelic
die gelbiel'de lbt genome dat sy boerelcke benie
die die gelbiel'de ide chooz neme sy ee disciply
ne sele neme. In adere digte daer sy i misdoen
sele sy nac wille d'ouerste gebetert en gecor
rigiert lborde **vade donaten C xix**

Want ose lieue heere god wult dat alle me
sche behoude lborde soe en smade lby nz
werlycke persone die he en dz sy hebbe de cloost
geue en come tolt bekeerige. hoe lbel sy de habyt
en alle hertich d'couersine nz ac he e nemen
als sy adere va goed' grruchte en out genoch
sy en pftelyc en bequaet te arbeide soe dz een
ieghelic va he eed dieft maecht lbercke moege
doe En dz sy niemats eyge e sy noch met selof
te va adere orde oft geestelych' geboden oft
nz eeniger scult die sy nz betale en cone nz
wachert oft siecte beswaert die me nz gehulpe

e ca oft met adere deser gelijcke daer de cloost
 eenighe cost oft last af come mochte va lbel
 ke me ee neerstige. vrange doe sal eermē haer
 of faget. Als sy of finge syn sele sy d meesters
 se beuole lborde die de adere pfesside od haer
 heeft lbelcke haer od llyse en leere sal i haer
 sede. En neerstelijc proene ide arbeyt oft sy
 billich en gehoorsae i alle dige wilt sy. Die
 sal he nster pfessie of fage haer proefiaere
 sy wt te dochte da d abdysse en de couet orboe
 luyck sy o redelycke sake oft gelegtht d ysonē
 Als eenige va he pfessie doe sal en die abdysse
 mette couet beract daer op ghehat heeft sal
 men haer te capittel roeye daer sy ee la ge be
 nie neme sal En als haer die abdysse gebracgt
 heeft wat besgerdy sal sy at lboerde gods berm
 herticht en v geselschap. Da sal haer die abdyf
 se doe op staē en vmanē haer neerstelijc en haer
 voer legge wat sy doe sal oft aenemē. Als dz
 arsciet es siet die abdysse da dz hare moet be
 reet en vast es te volherde see sal sy haer en d
 sustere lulle seker make. Da daer nae sal sy
 hinc d homisse opebaer pfessie doe i des ma
 niere. Ick sust' n. geloue gehoorsacht my
 vrouwe n. d abdysse des cloosters en haer na

comeligen en de cloost getrouwe te syne en o der
doe mij temael haer correctio. Als gesiet es
sal sy de brief d professie getreckt met eenen cru
ce op de outaer offeren. Voert salme i ald byse
met haer doe gelye Waner ee conuersine p fessie
sie doet so d datme haer cleedere n z wyre e sal noch
seghene me e false oick n z leyde haer d susteren
gebet te beuele oft te cusse. Sy sele oick reynicht
en armoede geloue. oft d abdyse de perfoenat
te dunt sy es des n z sele sy doch kuyisch it gemeen
ide cloost leue. Welck haer die abdyse i cracht
d gehoersaech gebiede sal. Sy sal oick alle dz
goet dz sy heeft id ouerste gelwelt geue. Men
sal haer oick neerstelick vmanen oft sy naemaels
dz god vhoede moet. i eenige vherth rebellich oft
vmetelch n z besermige oft i ozeynich viel en
die v gaderinge oft susteren scandalizeerde oft v
stoerde oft met had of sedicheyt turbeerde dat
mese da corrigeren sal en inde kercker oft te
bane doe dz die adere da ee exempel daer van
me Verdonate ouerste cleet sal ^{suert} sy en i
adere dinge salmese boersie nas hene staet. doch
i greeftelucke sake salmese meer besozen en sy
opt ppyt des cloosters sorchfuldich sy en getrou
Welick vbulle dz he beuele wort. He sal hem

beyde somers en winter die tijt des slapens alsoe
 matige dat sy vā gebreck d'ruste n̄ besbaert
 e' wordē noch oick vā ouerbloedicht n̄ traechē
 wordē maer dz sy met matege' slape haer lichaē
 hermake en voede dz sy sterck en broelic sy' den
 last des daechs id' hitte te draege. **Maecht** sy' soe
 sele' sy' alle op eē' stat slape en te same' slape gae
 en te same' opstae. **Altyt** als sy' he' ned' segge oft
 opstae sele' sy' he' mette' trecke' des heyligen cruys
 treckene. **Als** sy' des morgens opstae en haer ge
 bet bysod' mette' en p̄me lbt hebbe' selen sy' op
 haer werck gae. **haer** daeglycs' gebet dz sy' ten
 seue' getyde' des daechs betale' sele'. dz sal dit sy' n̄
Dat sy' werck daegs' voer die mette' x. en voer
 die vesperē' vij. voer die ādere' getyde' p̄me terciē
 sexte noene en cōpletē' v. p̄ n̄ en aue maria
 segge' sele'. **Maer** op hoochtijde' voer die mette'
 xiiii en te vesperē' x p̄ n̄ en aue mā. **Wels** ge
 bet sy' op werck daeg' segge' moege' op elcke' stat
 daer sy' arbeide' doch n̄ reuerēcie **God'** mette' en
 prime die sy' idē' choor lese' sele' alsoe saie als sy'
 opstae sy'. **Maer** iemāt vā he' die n̄ so' d' ligē
 te doe' e' hadde die sele' oick haer ā' getyde' bysod' cō
 plete' idē' choor lese'. **Werck** daegs' sele' sy' alle die iers
 te misse hoorē maer des heylige' daegs' sele' f' ho

lese. Harer tibe sele' ac dyde sifte' en op staen als
 noot es die spysse op oft af sette' da' lbed ned sifte'
 en mette' adere' etc hier met sele' sy haer lbeken
 houde' alle nae haer orde. Als sy gete' hebbe sele'
 sy op staen en gebuygt staen haer gras it doetsche
 nae haer gelboete te segge. Dan ee iegelijc op haer
 lberck gaen oft te hare' gebede' oft ruste nade' tijt
 Als sy haer lberck begiuen sele' sy ierst eenen pz' in
 segge. Itē o' vrede en reynichert des herte te be
 houde' sal me' he' d'vige' altoos sile'ciu te houde'
 bysond' op de' doz' pter en refter. Pick op de' plaet
 se' en tijde' daer die susteren strege' sile'ciu houde'
 Die stede' en apt' hurse daer die gelbriede' n'z i'
 gaen en moege' e' sele' sy oick n'z i' gaen me' e' roep
 se daer o' eenige lberes' wille daer te doene. Sre'
 sele' n'z veel een gaen noch he' v'gaderen noch tibe
 oft meer by ee' staen clappe' so d' redelycke saken
 maer heeft de' de' adere' nootsake oft or'w' te seg
 ge' dz mach sy doe' op ge'z'loefde' plaetse' en tijde'
 n'z corte' worde'. Vā ydele' grecke' woerde'. Vlate' sac
 che' roepē. uiculle' mere' bysond' boer m'urmeria
 cie bussele' achtelappē. tibe'edracht. kryue'. siberē
 blasphemie en and' deser' gelijck die n'z alle' ges
 telijcke' psonē maer oick alle' kerste' mēsche' o'beta
 melijcke' sy' en seulle' sele' daer boer sele' sy' he' e' mer

hoede **S**yselē he' blictege dz sy harer ouerste
vmanigē ghehoersac sy getrouwe en billich
i die dz he' beuole es vredelic en eedrachtich vā
goede en eerbaer sēde en dz sy obeytpeijic
wādele boer gode en de mēsche. **O**nder eē selē
sy medsac en gediestich sy en op alle plact
se he' i gode oder eē te vllbeckē sustlic o haer
vsuenisse te vmanē deē de ādere idē arbeyt
hulpe en vlichte daere noot es. **D**eē dāvers
~~hooft~~ wassche off sēhere dz e sy dā iemat so
dlics beuole en i ādere deser gelyc selē sy he'
od eē behulpelick sy. **S**y selē te heylege sacra
mēt gac op die dage hier nae gescreuē als kerst
dach yacssche sinre sacramēts dach ald heyl
ligē dach. assumpcie natuuitatis purificatio
nis bte marie en de ierste sōdach bad' vastē
off āders nae ordinācie d' ouerste. En selen
he' met bichte en gēestelycke oeffenige daer
toe bereyde. **A**lle tyde te xiiii dage te miste
eēs te bichte. **S**y selē oick te capittel gac en
he' proclamere tot tijde en maniere als he'
die abdyffe dz ordincert. **D**ie penitēcie diemē
he' sette sal es dit. gebet lichaelycke castyge
aftreckige spysē en drack disciplyne. **O**ick
voetmoedige als op d' aerde te cte oetmoedich

ned. valle boer d susterē v gheffenisse te bid
 de o d s sy die susterē m s hare quade zede ende
 wercke gesca dalizeert hebbe In grauiorib
 culpe sal mē met hē doe als mette ghelbielde
hoemē ee nielwe abdyffe Kiese sal xxxij

Als eenich abdyffe aflyuich wort oft om
 haer bedē oft ad sake wille doer die ouerste
 geabsolueert wort. Dā sal die abt de susteren
 neerstelyc vmanē hē tot osē lieue heere te kee
 re en te bidde om sy genade hē te v siene bā al
 sulcke moed die hē i grestelycke en tytelycke
 goede orbarlyck sy En orde gesette dach der
 kiesige sal mē te ierste ee misse si gē vādē he
 lige grest boer welcke misse hē die susterē bich
 te sele en hē totte heylige sacramēt tot sa gē
 bereyde sele oft de abt alsoe goet dūct. Nader
 misse sal mē op ee bequae plaetse gāe dā sal
 mē gemeylyck ned kniele en lese de psalm
 Ad te leuauit m s v sykel en collecte als iden
 collectaneo gescreue steeft Dā sal die abt de
 susterē gemeylyc gebiede bi ghehoersaehēpt
 en oft hē noot en orbor dūct doe swere opt he
 lich euā gelū ee iegelyc m s āe gesie gunst.
 maesscap, gāue oft gēe ad sake dā alleē die
 cere gods salich d ziele en p fyt des cloosters

ee versoete kiese die nae hare beste sine daer
toe bequaem sy en haer nutte duct sy. En da
voert als dz capittel d' regule wtlyst spre
kede va ordinerige der abdyse welcke ca
pittel me daer lese sal. Daer nae sal die abt
de susteren heete wtgaen en da ee iegelyc by
so d' hoorre i bylyse des bichters En als die
gelielde professide susteren alle gehoort sy
da sal die abt en bichter oick haer stemme ge
ue en kiese alst voerscreuen staet. Die dan
dz meeste oft gesofte deel kieset die sal die abt
da confirmere en bestedige en die selue sal ge
hoersaecht geloue en haer boert die sloetelen su
dz regimēt beuele. En da sele die susteren sedm
ordine haer gehoersaecht geloue in deser manie
re. Je sust. n. geloue v gehoersaecht nad regule
sci benedicti haer hande id abdyse hande te leg
ge. Nae d' gelielde sele des gelycs geloue die
couersine en lecke susteren so der dz die lecke
susteren n. e geloue gehoersaecht nad regule. daer
nae sal me haer leyde opde choer boer de outaer
Daer sal sy der lberf lese op haer knie dit vers
De. i adiutoriu meu. Dne ad adiutadu. Also
dicke sal dz couet die selue. vsc at boerd. daer
nae sal die abt lese die vspkel en collecte als

inde collectaneo. steet ghescreue. dā sal haer die
 abt leue in haer stat. Dā dixer tyt boert sal
 die abdyffe neer ste lye besie die capittelē dregu
 le die d abdyffe toe ghescreue staē haer nae
 hare vmoegē daer na te rechte. En soe sy haer
 dā verdt bindet staē vād meesterste die oē her
 lige beseruyet en ordincert soe sy haer dā meer
 voetmoedige sal en voersichtiger sy sal in
 alle oft sondlige i groote sake raet te neme
 ms hare ouerste en m. de susterē. Itē tie te
 lbete datme grē couersine noch lecke suste
 re te grēd abdyffe kiesē e sal noch oick die sel
 ue stemē hebbe en selen id. Ibtuerkiefing en kie
 si ge d abdyffe maer die ouerste elcker met
 harer macht oft ic mat also vstādichbare en
 dz voer die kiesinge **vand visitacie xxxiii**

Als mē visiterē sal soe sal te ierste te mis
 se vandē herlige greff gesogte lborde als
 in freste vā r. lesse. Nad misse sele die visi
 tatoerē i dz slot gāē dā sal mē die capittel cloe
 ke luyde die susterē inde capittel huyk te d
 gaderē oft op eē ād bequāē plaetse daer mē
 die visitatoerē i leue sal. En te ierste sal mē
 lese de psalm. Ad te leuani aiā. Gloria
 pzi Sicut erat. Kiriel' xpel' Kiriel' pzi. et

ne nob. Saluas fac aallas tuas. **W**itte nob
Eſto nobis. **Q**uē exaudi. **D**ñs nobiscū. **O**re
Oe⁹ qui corda. **P**ietr⁹ de dñe famulis et famu
lis et famulab⁹. **A**ctiōes nrās. **H**ec p visi
tatore pūcipale⁹ sequit^r ceteris cōuētualib⁹
respōdentib⁹. **A**ls dz lbt es sept die pūcipael
visitator dñdicate dā aflboert dat cōuēt
Dñs. **D**aer nae als die visitator eē colla
cia off vmanige gedāe heeft vāder obserua
ciōdes ouerste obediētra. **D**e proprij pasto
riū reuerēcia. **S**ue de pace et caritate mu
tua. **D**ā sal die pūcipael visitator dē suste
rē vmanē en oick gebiedē i cracht d'geheer
sachert vād macht als hē dz vā beueelē lbege
vādē heylige gēestelyckē vād dē pāus off vā
d'orde beuolē es die wāchert te segge wat
hē gebraegt boert off wat hē cōdich es noot
te betere off te straffe aed' abdyſse pōresse off
kelnerſſe. **E**n voert alle persone i alle ilbe
dige en lbtbedige dinge des cloosters dz boert
te būge. **W**t godlycker mīnē en dz nē te boz
ge o' gheed' ruchte haet vūscap off maes
scap wille. **S**age die visitators dz noot
wāre soe moege sy die susterē d'wige die
wācht te segge by haerē eede dz e sal doch

niet gescie da als sy sasse dattet seer noot
 Ware **D**ie visitatores e sele' n3 lichte alle gees
 te geloeue noch eenige sust' alle wt v' moeden
 oft vā renige getuycht licht vordede. **E**en ic
 ghelyck sust' hoede haer bed boert te brige dz
 voer wel gestraff en gebetert es. **N**och oick te
 segge vā suspicie en misduckene dz voer waer
 haer n3 codichen is **E**c regelyc sal v' haeden
 voert te brige met opset o' meer d' scāde wille
 d' susterē te make dz wel die abdysse oft pri
 oresse voer mochte gebetert hebbe. **D**ie susterē
 salme hoore voer d' binstere op dz sy v' ver
 moete spreke en regelyc by s' d'. **T**e ierste
 oft sy eenich v' bont o' d' he' gemaect hebbe. **I**te
 oft die voerlede visitacie wel gehoude es ende
 voert alle dick i' grestelycke en tūtlycke dinge
 wel gecorrigert. **O**ft die ceremonie gelesen
 en gehoude worde. **V**oert vā d' regimet der
 abdysse: en regelycker sust' by sond'. **M**ē en
 sal oick n3 openbaer brige dat noch secret es
 dat salme oick hermelic straffe. **W**at opebaer
 es salme opebaerlic straffe. **A**ls die susterē
 al gehoort sy sele' die visitatores ide capittel
 come ec regelyc te v' mane voer haer opebaer
 lycke gebreke. **T**e ierste die lecke susterē en

Da die couersine iegelyck haer orde wt te gaene
Daer nae die abdyffe en voert secundu ordine voer
geroepelborde. En als ee voert geroepe wort sal
sy come in de ierste haer te neyge voer dz cruci
fix. en da blyue staen alsoe laege tot die visita
tor beghit haer scult te vstelle da sal sy i haer
venie ligge tot haer die visitator op heet staen
Sine der tyt dz die abdyffe voert geroepe wort
sele die susteren haer ter eere al opstaen alsoe la
ege tot die abdyffe wtgericht es en orlof heeft te
sitten. Die abdyffe salme oick o elcke gebreke buy
te de capittel tusse de visitator en haer v ma
ne haer te betere daer haer dz behoort. Off eeni
ge beduchte us waer te syne dz tegge haer gesert
ware. Off da die vsuennisse groot lbare die sal
me betuyge mette adere susteren die dz voertbracht
hebbe die sele da oick toe gesine des ouersten
maer voert opstaen en getuyge dat sy gesert
hebbe us byer steine het gae d abdyffe off ee
nich ad sust ae. Daer o lbille lbr dz nae dier
tyt dat die visitatie gedaen es geed sust v lber
pe off v lbyte off o guste e sy o eeniger sake
wille die visitacie aegnende off dz gesiede dz
salmē swaerlyck betere en pnyge doer die
ouerste lre dz aegnende lbare die abdyffe off a

dere susterē. **M**aer ghelvoelycke liefde en meer
 d' mine salmē de susterē belbyse die oick lyster
 seluer minē die vmanige godaē hebbe. Die vi
 sitatores sele hē hoede dz sy d' susterē gebreke
 niemāt anders e opebaere da ander hē en de ouer
 ste ald' meest sulcke gebreck die d' susterē aē
 haer eere mochte gaē. Die susterē sele hē oick
 hoede niemāts gebreck en heymelyckh' lbt te
 bringe vā buyte sod' de visitator byder penē
 d' swaerd' scult. **N**och oick hare lecke susteren
 oft de adere gesine noch gaste des ordēs sulck
 gebreck lbt te bringe. Die abt sal visiterē mē
 eenē adere plaet oft eē oft tiber adere broedere
 vād' orde. **I**n besuytunge d' visitacie pleegt mē
 eē carte te make daer mē in scrive die gebre
 ke diemē vande heeft. **W**elcke carte die visi
 tator eē copye mē hē niemē sal. Die principael
 sal mē lese alsoe dicke alst noot es. Welcke car
 te mē de toecomēde visitator id' naeste visi
 tacie psetere sal te belbyse die beteringe es daer
 v' meer te betere dat sal mē in die nieuwe car
 te sette en die oude doode. **I**n d' visitacie sele die
 visitatores eē heel rekeninge hoore vā alle de
 goede des cloosters. **H**ic sal oick eē inctariū
 make i alle oē cloostere daer mē belboelycke

Da die conuersine iegelyck haer orde wt te gaene
Daer nae die abdyffe en voert seculdu ordine voer
geroepen worde. En als ee voert geroepen wort sal
sy come in de ierste haer te neyge voer dz cruci
fix. en da blyue staen alsoe lange tot die visita
tor begit haer scult te vstelle da sal sy i haer
venie ligge tot haer die visitator op heet staen
Bine der tyt dz die abdyffe voert geroepen wort
sele die susteren haer ter eere al opstaen alsoe la
nge tot die abdyffe wtgericht es en orlof heeft te
sitten. Die abdyffe salme oick o elcke gebreke buy
te de capittel tusse de visitator en haer vma
ne haer te betere daer haer dz behoort. Oft eeni
ge beduchte in waer te syne dz tege haer gesert
ware. Oft da die vsuenisse groot lbare die sal
me betuyge mette adere susteren die dz voertbracht
hebbe die sele da oick toe gesine des ouersten
maer voert opstaen en getuyge dat sy gesert
hebbe in byer stemme het gae d abdyffe oft ee
nich ad sust' ae. Daer o wille lbardz nae dier
tyt dat die visitatie gedaen es geed sust' vber
pe oft vlyte oft o gaste e sy o eeniger sake
wille die visitacie aegaeude oft dz gesiede dz
salmē swaerlyck betere en pynige doer die
ouerste vrie dz aegae de lbare die abdyffe oft a

dere susterē. **H**aer ghelvoelycke liefde en meer
 d' mine salmē de susterē belbyse die oick wster
 seluer minē die vmanige gedaē hebbe. Die vi
 sitatorē sele hē hoede dz sy d' susterē gebreke
 niemāt anders e opebaere da a der hē en de ouer
 ste ald' meest sulcke gebreck die d' susterē aē
 haer eere mochte gaē. Die susterē sele hē oick
 hoede niemāt gebreck en heymdlyckh' lbt te
 bringe vā buyte sod' de visitator byder penē
 d' swaerd' scult. **N**och oick hare lecke susteren
 oft de adere gesine noch gaste dis ordē sulck
 gebreck lbt te bringe. Die abt sal visitere mē
 eenē adere plaet oft ee oft tlyre adere broedere
 vā d' orde. **I**n besuytige d' visitacie pleghmē
 ee carte te make daer mē in scrijue die gebre
 ke diemē bonde heeft. **W**elcke carte die visi
 tator ee copye mē hē nemē sal. Die principael
 sal mē lese alsoe dicke alst noot es. Welcke car
 te mē de toe comēde visitator id' naeste visi
 tacie psetere sal te belbyse. die betertige es daer
 t' meer te betere dat sal mē in die nieuwe car
 te sette en die oude doode. **I**n d' visitacie sele die
 visitatorē ee heel rekenige hoore vā alle de
 goede dis cloosters. **H**e sal oick ee inētariū
 make i alle oye cloostere daer mē belvoelycke

Va beel gemeydige ider weke passiois xxxiii
Vande palmsondach Cap. xxxiiii
Vande Witten donderdach Ca xxxv
Vande goeden vrydach Cap xxxvi
Vanden paeschavent Cap xxxvii
Vanden heyligē paeschdach sinre affecie
en opde sondage daer tussche xxxviii
Die fresse vande h. lichaē oē heere xxxix
In festo assumpciois marie et dedicatiois xl.
Hoemē hē des sodachē totte lbylwater bere
den sal. Capit xli
Hoemē hē ond die misse houde sal die van
de couēte gesongen wort Cap xlii
Wāneer dat behoore tbee misse vande co
uente ghehoude te worde Cap xliiii
Hoemen die missen houde sal op sedi
ge dagen. Capit xliiiii
Van krieel. gla i excelsis. sete aen di xlv
Vade collecte i de vicalie en misse defuctor xlvi
Vade gradael tract en alla id misse. Cap xlvii
Vad sequēcie wāneer en walek mē siē sal xlviii
Wāneer mē cred singen sal Ca xlix
Vander bichten Capit l.
Vand capittule der scult en vanden ghene
die om sondlinge genaden bidde Cap. li.

Vander beken der collecte	Cap <u>xcvi</u>
Vander beken iuitatorij	Capit <u>xcvii</u>
Vand beken die ter tafele lesen	ca <u>xcviii</u>
Vad beke die der koekene diene	C <u>xcix</u>
Vand abdyssen ambacht	Ca. <u>C.</u>
Vander prozessen	Cap. <u>cj.</u>
Vander subprozessen.	Cap. <u>cij</u>
Vander nouicie meesterse	Cap <u>ciii</u>
Vander kelnerffen	Cap <u>ciiii</u>
Vander fangessen	Cap. <u>cv.</u>
Vander Eusterffen	Cap <u>cvi</u>
Vander boeck meesterse	Cap <u>cvii</u>
Vander cleeder meesterffen	cap. <u>cviii</u>
Vander sieck meesterse	Cap <u>cix</u>
Vander scyf meesterse	Cap. <u>cx.</u>
Vander gast meesterffen	Cap <u>cxj</u>
hoeme dz h. sacramet en heylighdo houde	sal <u>cxij</u>
Vad abdyffe en couente segel	Cap <u>cxiii</u>
Vad couersine hoeme die of fage en pue	sal <u>cxiiii</u>
Wat die couersinne bede selen	Cap <u>cxv</u>
hoe sy opstae sele en ide choor gaen	<u>cxvi</u>
Vade swyge en adere ponten	Cap <u>cxvii</u>
Wancet sy bichte en te h. sacmet gaen sele	<u>cxviii</u>
Vade donate. <u>cxix</u> .	hoeme een abdyffe kiese
sal <u>cxix</u> .	Vand visitacie <u>cxxi</u> Finis <u>se los</u>

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

154 Feuilles

